

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 839

17. SVIBNJA 2019. CIJENA 50 DINARA

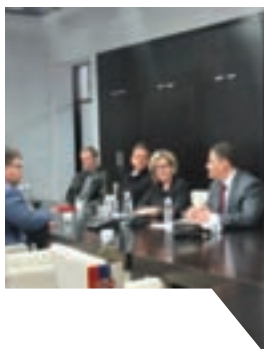

Humanitarna akcija

Dan za Danijelin san

Intervju: Nenad Čanak

Ova vlast će dobiti i sljedeće izbore

5

Sastanak predstavnika HNV-a
s gradonačelnikom Srijemske
Mitrovice

**Rješava se pitanje
vraćanja Hrvatskog
doma**

6

Ministarstvo zaštite okoliša
oglasilo postupak zaštite
Gornje Mostonge

**Na dnu dna
Panonskoga mora**

19

Humanitarna akcija za slijepu
Danijelu Pejić

Dan za Danijelin san

24

U Muzeju Srema u Srijemskoj Mi-
trovici otvorena izložba kustosi-
ce Arheološkog muzeja u Zadru

**Kulturno blago dva
antička grada**

30

U Plavni održani XI. Dani Matoša
i Andrića

**Malobrojni čuvari
tradicije**

32

Godišnja skupština Katoličkog
društva *Ivan Antunović*
iz Subotice

**Kokićeva bista još
uvijek na čekanju**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (zamjenik predsjednika/ce),

Martin Bačić, Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

V. D. GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinator dopisne službe)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

O izborima i novcima

Građani Europske unije izlaze na izbore od 23. do 26. svibnja i biraju zastupnike u Europskom parlamentu (EP) koji će ih predstavljati sljedećih pet godina. U Hrvatskoj se zastupnici biraju u nedjelju, 26. svibnja, po proporcionalnoj zastupljenosti i preferencijalnom glasanju u jednoj izbornoj jedinici koju čini teritorij Republike Hrvatske, uključujući i biračka mjesta određena izvan Hrvatske. Tako će i građani Srbije koji imaju državljanstvo Hrvatske moći 26. svibnja glasovati na izborima na biračkim mjestima u diplomatsko-konzularnim predstavništvima u Beogradu i Subotici. Birat će se između 33 kandidacijske liste, a moći će i označiti ime kandidata kojeg preferiraju na listi za koju glasuju. Hrvatsku bi u novom sazivu trebalo predstavljati 12 zastupnika.

Dosadašnja iskustva su pokazala da je odaziv birača na izborima za Europski parlament među najnižim u odnosu na parlamentarne, predsjedničke i lokalne. Ipak, ili baš zbog te niske izlaznosti kandidati na ovogodišnjim izborima ističu kako su ovi izbori vrlo važni, jer odluke koje donosi Europski parlament imaju značajan utjecaj na nacionalno zakonodavstvo država članica.

Iskustvo također pokazuje i da je odaziv birača s hrvatskim državljanstvom koji žive u Srbiji na dosadašnjim izborima bio vrlo nizak. Jesu li razlog tomu organizacijske teškoće da se dođe do biračkih mjesta ili se radi općenito o nezainteresiranosti – teško je znati.

No, vjerojatno će upravo otvoren natječaj Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave za dodjelu sredstava iz Budžetskog fonda za nacionalne manjine privući više pažnje pripadnika hrvatske nacionalne manjine, osobito onih koji su angažirani u udrugama kulture. Ove godine sredstva će se dodjeljivati za realizaciju programa i projekata u području kulture, a ukupna sredstva koja će biti dodijeljena iznose 30 milijuna dinara, odnosno nešto više od 250 tisuća eura.

Premda su ova sredstva značajno uvećana u odnosu na prethodne godine, ipak, kada se ima u vidu da samo hrvatskih udruga ima oko 50, a da u Srbiji ima preko 20 nacionalnih manjina koje također imaju različite udruge, onda je jasno da su i ovako uvećana sredstva nedovoljna za kvalitetno funkcioniranje udruga i ostvarivanje njihovih programa.

Recimo samo za usporedbu, pošto se kada su prava manjina u pitanju često uspoređujemo s drugim državama, koliko sredstava je izdvojeno za slične namjene u Hrvatskoj. Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske je 2. svibnja održao sjednicu na kojoj je donesena odluka o raspodjeli novca za ovu godinu i prema kojoj su nacionalne manjine dobile 36 milijuna kuna, odnosno 4.800.000 eura za programe kulturne autonomije. Ovim se sredstvima financira 890 programa koji afirmiraju ne samo nacionalne manjine nego i Republiku Hrvatsku, a što je i Vlada prepoznala, obrazložio je predsjednik Savjeta **Aleksandar Tolnauer**.

No, vratimo se izborima za EU. Na izlazak na izbore pozvala je Hrvate u Srbiji koji imaju pravo glasa predsjednica Hrvatskog nacionalnoga vijeća **Jasna Vojnić** ističući kako će izabrani zastupnici zastupati i interese ovdašnjih Hrvata u Europskom parlamentu. Također je i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** pozvao građane Republike Srbije koji imaju i hrvatsko državljanstvo da iziđu na izbore i time pošalju poruku da im je stalo i do europske budućnosti Srbije kojoj je, kako kaže, ova stranka dosljedno i otpočetak privržena.

J. D.

Natječaj za dodjelu sredstava iz Budžetskog fonda

Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave raspisalo je Natječaj za dodjelu sredstava iz Budžetskog fonda za nacionalne manjine za realizaciju programa i projekata u 2019. godini. Specifičan cilj natječaja je unaprjeđenje kulturne djelatnosti nacionalnih manjina u Srbiji. Ukupna sredstva koja će biti dodijeljena iznose 30.000.000 dinara.

Pravo sudjelovanja imaju ustanove, udruge, fondacije, gospodarska društva i druge organizacije čiji su osnivači nacionalna vijeća nacionalnih manjina; organizacije civilnog društva upisane u odgovarajući registar, a čiji se ciljevi prema statutarim odredbama ostvaruju u području zaštite i unaprjeđenja prava i položaja pripadnika nacionalnih manjina, koje imaju sjedište na teritoriju Republike Srbije i zadužbine, fondacije i konferencije sveučilišta, odnosno akademija strukovnih studija.

Natječaj je otvoren do 7. lipnja! Tekst Natječaja kao i dokumentacija potrebna za prijavu dostupni su na internetskoj stranici Kancelarije za ljudska i manjinska prava – www.ljudskaprava.gov.rs u rubrici *Projekti/Konkursi*.

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske

Potpisani sporazumi sa svim hrvatskim sveučilištima

Nakon što je u ožujku 2017. potpisan Sporazum o suradnji sa Sveučilištem u Zagrebu te u ožujku 2019. s Hrvatskim katoličkim sveučilištem, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske potpisao je 6. svibnja 2019. sporazume o suradnji s ostalim sveučilištima koja su članovi Rrektorskoga zbora Republike Hrvatske, a riječ je o Sveučilištu u Dubrovniku, Sveučilištu J. J. Strossmayer u Osijeku, Sveučilištu Jurja Dobrića u Puli, Sveučilištu u Rijeci, Sveučilištu Sjever, Sveučilištu u Splitu i Sveučilištu u Zadru.

Na poziv predsjednice Rrektorskoga zbora Republike Hrvatske prof. dr. sc. **Dijane Vican** državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas** sudjelovao je na sjednici Rrektorskoga zbora, održanoj 6. svibnja 2019. u Splitu.

Tom prigodom razgovaralo se o načinima i mogućnostima unaprjeđenja suradnje između Središnjeg državnog ureda i hrvatskih sveučilišta te je istaknuta važnost očuvanja, jačanja i razvijanja znanstvenoga i obrazovnoga potencijala Hrvata koji žive izvan Republike Hrvatske, kako za one koji žive izvan granica matične domovine tako i za cijelu Republiku Hrvatsku.

Državni tajnik Milas zahvalio je rektorima na dosadašnjoj suradnji, ponajprije vezano uz uspješno provođenje tečajeva hrvatskoga jezika, a posebno je istaknuo važnost osiguravanja posebne upisne kvote za pripadnike hrvatske nacionalne ma-

njine i hrvatskog iseljeničtva. Nadalje, rekao je kako je Središnji državni ured zainteresiran za poticanje znanstveno-istraživačkog rada o vrijednoj baštini i najvažnijim postignućima te o ključnim životnim i identitetskim pitanjima hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini, hrvatske nacionalne manjine u 12 europskih država i brojnog hrvatskog iseljeničtva u europskim i prekomorskim državama.

DSHV: Odazovite se na izbore za EU

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini pozvao je putem medija državljane Republike Hrvatske da se odazovu na izbore za Europski parlament. »To je građanska dužnost svih onih kojima je do demokracije i budućnosti Europske unije stalo. Na taj način građani Republike Srbije koji imaju i hrvatsko državljanstvo nedvosmisleno šalju poruke da im je stalo i do europske budućnosti Srbije kojoj je DSHV dosljedno i otpočetka privržen«, kaže predsjednik ove stranke **Tomislav Žigmanov**.

Dodaje kako iz financijskih razloga nisu bili u mogućnosti voditi u pozitivnom smislu agresivniju ili rašireniju kampanju za izlazak na izbore kao što je to prisutno recimo u mađarskoj manjinskoj zajednici koja i ovoga puta može glasovati za kandidata iz Vojvodine **Andora Delija**. S druge strane, smatra i kako zbog postojanja samo dva izborna mjesta, u Beogradu i u Subotici, i nepostojanja glasanja putem pošte (kao što to mogu raditi državljani Republike Mađarske) jedan broj osoba s pravom glasa zbog udaljenosti neće moći na istima i sudjelovati.

Vojnić: Izađimo na EU izbore!

Predsjednica Hrvatskog nacionalnoga vijeća **Jasna Vojnić** pozvala je sve Hrvate u Srbiji koji imaju državljanstvo Hrvatske da izađu na izbore za Europski parlament koji će biti održani idućeg tjedna, od 23. do 26. svibnja.

»Republika Hrvatska je jedna od 28 članica Europske unije koja će dati svoje predstavnike u jedno od najznačajnijih institucija na europskoj razini. Izbori za europski parlament se direktno dotiču i hrvatskog naroda u Srbiji. Davanjem svojega glasa na svojevrsan način možete utjecati na poboljšanje položaja pripadnika naše zajednice. No, ovi su izbori prilika da se dodatno osnaži suradnja Hrvata u Srbiji s najrelevantnijim političkim čimbenicima u domovini, koji će svakako zastupati i interese ovdašnjih Hrvata u Bruxellesu. Izađimo na izbore za EU parlament i pokažimo da smo kao zajednica sazreli i preuzeli odgovornost za svoju budućnost«, poručila je Jasna Vojnić.

Registracija za glasanje je potrebna samo ukoliko imate hrvatsko državljanstvo s prebivalištem izvan Republike Srbije, a svi oni koji imaju prebivalište u Srbiji moći će bez registracije, s bilo kojim osobnim dokumentom, pristupiti glasanju.

Sastanak predstavnika HNV-a s gradonačelnikom Srijemske Mitrovice

Rješava se pitanje vraćanja Hrvatskog doma

Prvi posjet predstavnika novog saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća s lokalnim vlastima na području Srijema bio je posjet Gradu Srijemska Mitrovica. U delegaciji HNV-a 10. svibnja bili su predsjednica **Jasna Vojnić**, dopredsjednik HNV-a za Srijem **Darko Vuković**, predsjednik Odbora za kulturu **Darko Sarić Lukendić**, predsjednik Odbora za službenu uporabu jezi-

ka i pisma **Zlatko Načev** i predsjednik HKC-a *Srijem – Hrvatski dom* **Krunoslav Đaković**. Tijekom sastanka u Gradskoj kući s gradonačelnikom **Vladimirom Sanaderom** predstavnici HNV-a su razgovarali o potrebama i problemima hrvatske zajednice u srijemskomitrovačkoj općini, a jedna od tema odnosila se i na rješavanje problema povratka *Hrvatskog doma* tamošnjoj hrvatskoj zajednici.

Pravno pitanje Hrvatskog doma

Dužnosnici HNV-a upoznali su gradonačelnika s članovima novog saziva krovne institucije Hrvata u Srbiji i s njihovim aktivnostima. »Praksa novog saziva HNV-a je da obilazi lokalne samouprave. Ono što treba istaknuti jest da je lokalna hrvatska zajednica u ovom gradu zadovoljna suradnjom s gradskom upravom i želja nam je da se ta suradnja u kulturnom, obrazovnom i svakom drugom segmentu nastavi i ubuduće«, kazao je Darko Vuković.

Također, izrazio je zadovoljstvo zbog spremnosti lokalne samouprave da se uskoro riješi problem povratka *Hrvatskog doma* hrvatskoj zajednici.

»Iznimno nam je važna realizacija pregovora i dogovora vezanog za rješavanje problema povratka *Hrvatskog doma* i drago nam je da postoji volja za rješavanjem tog problema i od predstavnika Grada. Konstatirali smo da su problemi ljudi koji žive u općinama koje smo obišli uglavnom isti, a oni se prije svega odnose na zaposlenje, obrazovanje i kulturu. U pet škola u ovom gradu djeca pohađaju predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, a dosta se ulaže u kulturu svih nacionalnih zajednica. Manifestacija *Srijemci Srijemu*, koja će biti održana 18. svibnja u ovom gradu, upravo pokazuje uvezanost i povezanost zajednica srijemskih udruga na kulturnoj razini.«

I predstavnici HKC-a *Srijem – Hrvatski dom* potvrdili su da postoji dobra suradnja s lokalnom samoupravom. »Ono što mogu

potvrditi jest da su odnosi hrvatske zajednice s lokalnom samoupravom izvrsni. Sve probleme, zahtjeve i potrebe uvijek rješavamo u dogovoru i u komunikaciji s gradonačelnikom i sa svim drugim relevantnim institucijama u lokalnoj samoupravi«, kazao je Đaković, dotakavši se i problema *Hrvatskog doma*.

»Pitanje *Hrvatskog doma* u Srijemskoj Mitrovici se rješava jako dugo. Lokalna samouprava je 2007. godine vratila taj objekt na korištenje HKC-u *Srijem – Hrvatski dom*. Mi jesmo u posjedu, koristimo ga, a u dobroj suradnji ga koristi i gradski folklor **Branko Radičević** i druge institucije kulture, kada je to potrebno. Ali pravno pitanje još nije riješeno. Oni koji su bili u postupku restitucije znaju koliko je to komplicirano, a ovdje u Srijemskoj Mitrovici je u pitanju udruga, pa ima više problema. Nadam se da će nam se *Hrvatski dom* vratiti, jer takav je i dogovor između Hrvatske i Srbije. Dok pravna situacija ne bude riješena, nitko nam neće dati donacije. Mi za sad 'krpimo rupe', kako objekt ne bi prokišnjavao, jer ni po kom osnovu ne možemo dobiti sredstva, niti možemo nešto veliko ulagati. *Hrvatski dom* nije dugo održavan, prilično je ruiniran i predstavlja ruglo i gradu i nama. Kada se pravne stvari riješe, u planu nam je da ga obnovimo da bude na ponos i hrvatskoj zajednici i Srijemskoj Mitrovici.«

Hrvatski jezik i u Binguli

Kako je istaknuo Vladimir Sanader, Grad će kao i do sada pomagati hrvatsku zajednicu, kao i sve ostale manjinske zajednice na području srijemskomitrovačke općine.

»Kroz naše proračunske planove i programe pomažemo manjinske zajednice na području Grada, kao i kulturno-umjetnička društva koja postoje u okviru tih zajednica. Želimo nastaviti dosadašnju uspješnu suradnju sa svima i moram istaknuti da u prethodnom razdoblju nismo imali nikakvih međuetničkih incidenata. Sve probleme koje imamo pokušat ćemo riješiti u razgovoru s predstavnicima HNV-a«, istaknuo je Sanader.

Dodao je da je Grad Srijemska Mitrovica na posljednjoj sjednici gradske Skupštine donio odluku o uvođenju učenja jezika nacionalnih manjina u Binguli, gdje će i hrvatski jezik biti izučavan.

»Manjinske zajednice moraju biti zaštićene i moraju ostvarivati ista prava kao i većinsko stanovništvo. Kada je riječ o *Hrvatskom domu*, mi ćemo ispoštovati dogovor predsjednice Hrvatske **Kolinde Grabar-Kitarović** i predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića** oko same tehnike rješavanja tog problema. Sve ono što se dogovori na razini Republike, mi kao lokalna samouprava ćemo biti potpora tome. S obzirom na to da imamo neke zakonske osnove i pravne prepreke koje treba riješiti u tom pogledu, mi smo spremni otuđiti iz javnog vlasništva *Hrvatski dom* i prodati ga, pošto ga ne možemo vratiti ili ga prepustiti. Mislim da ćemo to u dogledno vrijeme riješiti.«

Sastanci predstavnika HNV-a s najvišim dužnosnicima lokalnih samouprava, kako je najavljeno, bit će nastavljani i u drugim mjestima u Srijemu gdje Hrvati žive u značajnijem broju.

S. D.

Ministarstvo zaštite okoliša oglasilo postupak zaštite *Gornje Mostonge*

Na dnu dna Panonskoga mora

Dva slana jezera, Medura kod Riđice (površine oko 5 ha) i Kruševača, sjeverno od Kruševlja (oko 3,5 ha), preživjela su sve dosadašnje ugroze i danas su to jedina dva preostala slana jezera u Bačkoj. Realna je opasnost da će, ako se nastavi uporaba dušičnih gnojiva u njihovoj blizini, ova jezera zapravo prestati biti slana

Ministarstvo zaštite okoliša objavilo je 18. travnja da je započeo postupak zaštite 3650 ha velikog područja nazvanog *Gornja Mostonga*, smještenoga na području Grada Sombora, za koje je Pokrajinski zavod za zaštitu prirode predložio da dobije status krajolika iznimnih odlika. Ono što ovaj prijedlog izdvaja od vijesti koje stižu iz »zelenoga« sektora je odredba Zakona o zaštiti prirode da se područja predložena za zaštitu već smatraju zaštićenima čim se obavijest o pokretanju zaštite nađe na internetskim stranicama ovoga Ministarstva. Praktički, čak i dok traje postupak izrade budućega akta o zašti-

ti i proglašenju upravitelja ovog područja, i čak i prije javnoga uvida i javne rasprave o ovim dokumentima, ono je zakonski već zaštićeno. Zanimalo nas je zbog čega točno i da li ova informacija što mijenja u dosadašnjem načinu života i privređivanja lokalnih ljudi. Odgovore na to našli smo u Studiji zaštite Krajolika iznimnih odlika *Gornja Mostonga* koju je Pokrajinski zavod za zaštitu prirode protekle godine izradio i poslao Pokrajinskoj vladi radi proglašenja ovoga područja zaštićenim.

Uz riječ »voda«, u studiji su ključne riječi: »slatina«, »slano jezero« i »pustara«. Ova zemljišta, u početnom dijelu sliva Mostonge vrlo zastupljena, a koja poljoprivredni sektor smatra zemljištima niskoga ranga, iz kuta gledanja sektora zaštite prirode iznimno su vrijedna. Zaslanjena područja Panonske nizine, naime, nastala su pod utjecajem okomitoga kretanja vode kroz zemljište, u uvjetima polusuhe klime, te su oblikovana u krajolik razvitkom travnatih zajednica i ispašom divljih krupnih biljojeda, postupno zamijenjenih njihovim domaćim srodnicima. Pokušaji da se ova područja promijene iz stočarskih u ratarska uglavnom su ostali neisplativi, a praćeni su velikim gubitkom biološke raznolikosti. A takva staništa, na zemljištu s ekstremno velikim koncentracijama soli, su u izobilju zastupljena na ovome području, koje se prostire u početnim dijelovima sliva Mostonge, ovičenom granicama prirodnih staništa između puteva koji od Sombora vode prema Rastini sa zapadne strane, odnosno preko Čonoplje, Lemeša i Stanišića ka Riđici, s istočne. Može se, navode stručnjaci, reći da su posebne vrste biljaka i životinja, povlačeći se pred industrijalizacijom, razvojem naselja, infrastrukture, strojne poljoprivrede, preživjele na ovakvim malim »otocima« u jednoobraznom poljoprivrednom okružju, koje je pošteđeno od obrađivanja.

Foto: Boris Erg

Kraj s tisuću bara

Je li to dovoljno da ona budu zaštićena? Koordinator ove studije, biolog **Ranko Perić** i njegovi suradnici tvrde da jeste. Navode da su slatinska staništa, i pored velikih prirodnih vrijednosti, kojima dominiraju u odnosu na ostala očuvana staništa, na neslavnom prvom mjestu među staništima s nedostatnom zakonskom zaštitom. U prilog zaštiti navode i prilično dobro uporište u domaćemu zakonodavstvu i međunarodnim propisima. Uz marljiv rad istraživača prirode, koji su sliv *Gornje Mostonge* posjećivali već prije 130 godina, zabilježeno je na ovom prostoru 439 vrsta biljaka, mnoštvo vrsta kukaca, među kojima je devet strogo zaštićenih, devet vrsta vodozemaca, šest vrsta gmazova, 201 vrsta ptica i oko 20 vrsta sisavaca, ako se računaju samo skupine kojima je posvećena veća pozornost.

Nisu se istraživači prirode bavili samo florom i faunom. Fenomen *Gornje Mostonge*, u staroj literaturi nazvane »krajem s tisuću bara«, vrlo je eksploatirana hidrološka tema. **Dimitrije Mita Petrović** je još 1883. opisivao formiranje bara, kao i pravce otjecanja vode iz njih prigodom većih padalina na ovom području. Njegovi opisi brojnih bara sjeverno od Sombora, bez postojanja tekućih voda i rijeke u pravom smislu, osim kada padaju velike kiše, pa se bare spoje i voda poteče u pravcu nagiba terena, i dalje plijene, te može bitno odgovaraju na pitanje kako je ovo područje nekada izgledalo. Petrović, nadalje, opisuje i pojavu kristala (»cvjetanje«) soli na površini zemlje: »kad voda ispari i obala se suši... zemljište je prevučeno kao snijeg bijelom korom«. Prirodna se lužina, prije ovladavanja industrijskom proizvodnjom natrijeva hidroksida (sode), sakupljala i nakon čišćenja rabila za proizvodnju kućnoga sapuna, te prodavala kozmetičkoj industriji. Danas je situacija potpuno drugačija.

Prokopavanje Velikoga bačkog kanala za potrebe odvodnjavanja Vojvodine, svelo je onakvu Mostongu na jedva značajni kanal. Ime joj je, ipak, u početnom dijelu toka (a »izvire« na rubu Riđice) ukorijenjeno i sačuvano. Ipak, dva slana jezera, Medura kod Riđice (površine oko 5 ha) i Kruševača, sjeverno od Kruševlja (oko 3,5 ha), preživjela su sve dosadašnje ugroze i danas su to jedina dva preostala slana jezera u Bačkoj (u Srbiji ih ima ukupno pet). Možemo ih smatrati »dnima dna« Panonskoga mora. Na njima rastu obična juričica i panonski šilj kojih nema nigdje drugdje u Bačkoj, dok endemična panonska juričica nije nađena posljednjih nekoliko godina. Realna je opasnost da će, ako se nastavi uporaba dušičnih gnojiva u njihovoj blizini, ova jezera zapravo prestati biti slana.

Zemljište uglavnom nije u osobnom vlasništvu

Struktura parcela ukazuje da je na ovom području 81% parcela u javnom vlasništvu, dok su 83% parcela po katastarskoj namjeni livade i pašnjaci. Njihova sudbina u mnogome ovisi o procesu izdavanja državnoga poljoprivrednog zemljišta u zakup. Iako pašnjaci nisu obradive kategorije zemljišta, livade jesu, i velike površine livada su (ilegalnim) preoravanjem već nestale. Ekolozi, zato, smatraju da je »rascjepkanost« travnatoga područja glavni izazov u njegovoj zaštiti, budući da ono odavno nije kompaktno. Klimu, vjerojatno, nikakvo upravljanje neće moći promijeniti. Mnogi literaturni izvori govore o smjenama niza sušnijih i vlažnijih godina u ovom djelu mađurječja Dunava i Tise, od kojih svaki traje 10-14 godina. Voda je glavni regulator funkcija ovoga područja, te na nju budući upravljač mora gledati vrlo štedro. Opravdano je razmotriti i dosadašnji način regulacije početnih krakova Mostonge, da bi se voda zadržala onoliko

koliko je to moguće. Ukoliko je nema, teško će se moći očuvati fine strukture ovog nimalo monotonoga krajolika: paleomeandri Mostonge, riječne grede i slatinski mikroteljezi u kojem se razlike u zaslanjenosti zemljišta snažno ispoljavaju na vrlo malim površinama. Uostalom, od nekadašnje zapisane i poimence nabrojane 32 velike bare, preostale su samo dvije zaslanjene i par onih koje redovito presahnuju. Nekada poznati po uzgoju svinja i gusaka, tradicionalno rabljeni pašnjaci moraju ponovno zaživjeti, i tu, čini se, stvari idu u dobrom pravcu. Recimo samo da se mlijeko za proizvodnju čuvenoga somborskoga sira dobivalo upravo s ovih slatinskih pašnjaka, osobito iz okolice salaša Rančeva i Bilića, a meso od koga se pravi lemeški kulen prvobitno »potječe« također s ovoga prostora.

Ratarsko okruženje kompleksa *Gornje Mostonge* donosi mnoge poljoprivredne prakse koje su dokazano pogubne i za lokalni živi svijet i za ljude: gubitak kukaca oparašivača, negativan utjecaj pesticida na ostale životinje, oranje travnate vegetacije, paljenje žetvenih ostataka i suhe vegetacije, slijevanje ostataka gnojiva i pesticida u vode i njihovo onečišćenje. Suvremeni pritisci uključuju i najavu gradnje vjetroparka na i u blizini ovog područja, kao i izgradnju ribnjaka. Neke su, naime, livade i slane bare već trajno izgubljene izgradnjom ribnjaka (kod Čonoplje i Rastine), a nisu rijetki ni ataci na preostale. Povrh svega toga, ovo područje mora nastaviti živjeti s budućim regionalnim deponijem koji se već nekoliko desetljeća nalazi kod Rančeva. Svemu tome trebao bi se znati suprostaviti, uporabom pravnih mehanizama, budući upravitelj ovoga područja.

Prepoznati prednost

Imati zaštićeno područje u okolini mjesta u kojem živite velika je prednost, no samo u mjeri u kojoj se ona prepoznaje i rabi. Turizam, proizvodnja brendirane hrane i ostalih potrepština za po-

sjetitelje dokazano su trgli iz leratgije mnoge lokalne zajednice, za što su dobri primjeri samo par desetina kilometara sjevernije od ovoga područja, u Nacionalnom parku *Kiskunság* u Mađarskoj. Iskustva koja tamo postoje nije nemoguće prenijeti i kod nas, uz, naravno, obilje podrške vlasti i lokalnoga stanovništva, umješnost, znanje i snalažljivost. Nema naznake da bi predložena zaštita mogla škoditi interesima stanovnika Riđice, Stanišića, Lemeša, Čonoplje, Bilića, Rančeva, Nenadića i Gakova. Naprotiv, mogla bi im donijeti razmjerno dobrobiti u utrci koju trče za svoj ekonomski opstanak u kompliciranom društvu u kojem živimo.

Marko Tucakov

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice

Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4512, +381 21 487 4867
ounz@vojvodina.gov.rs

Klasa: 128-451-2263/2019-01

Datum: 15. svibnja 2019. godine

Na temelju članka 5. Pokrajinske skupštinske odluke o dodjeli proračunskih sredstava za financiranje i sufinanciranje programskih aktivnosti i projekata u području osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja i učeničkog standarda u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini (*Službeni list APV*, broj 14/15 i 10/17) i članka 24. stavak 2. Pokrajinske skupštinske odluke o pokrajinskoj upravi (*Sl. list AP Vojvodine*, br. 37/2014, 54/2014 – dr. odluka, 37/16 i 29/17), pokrajinski tajnik raspisuje:

NATJEČAJ ZA FINANCIRANJE PODIZANJA KVALITETE OSNOVNOG OBRAZOVANJA – NABAVE DODATNIH NASTAVNIH SREDSTAVA ZA UČENIKE SA SMETNJAMA U RAZVOJU I INVALIDITETOM U OSNOVNIM ŠKOLAMA SA SJEDIŠTEM NA TERITORIJU AP VOJVODINE U 2019. GODINI

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine-nacionalne zajednice (u daljem tekstu: Tajništvo) u okviru svog razdjela izdvaja 4.000.000 dinara za podizanje kvalitete osnovnog obrazovanja, putem financiranja nabave dodatnih nastavnih sredstava za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom u osnovnim školama. Od ukupno 4.000.000 dinara dodjeljuje se po 40.000 dinara za nabavu kompleta dodatnih nastavnih sredstava za sve obrazovne predmete (osim stranog jezika) i za sve razrede osnovne škole.

UVJETI NATJEČAJA

1. Podnositelji zahtjeva

Pravo na dodjelu sredstava imaju osnovne škole i škole za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, čiji je osnivač Republika, Autonomna Pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, a koje imaju sjedište na teritoriju AP Vojvodine.

2. Kriteriji raspodjele sredstava

Prilikom određivanja visine sredstava, primjenjuju se sljedeći kriteriji:

broj učenika sa smetnjama u razvoju i invaliditetom,
broj nastavnika koji rade s učenicima sa smetnjama u razvoju i invaliditetom,
opravdanost u smislu daljnjeg podizanja kvalitete osnovnog obrazovanja.

NAČIN APLICIRANJA

Prijava se podnosi u pisanoj formi, na jedinstvenom obrascu koji se objavljuje na internet stranici Tajništva. Jedna pravna osoba u okviru jedne prijave može konkurirati za više kompleta dodatnih nastavnih sredstava.

Uz prijavu na Natječaj podnosi se sljedeća dokumentacija:

1. ponuda za nabavu dodatnih nastavnih sredstava s dokazom da su odabrana nastavna sredstva odobrena od Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja RS, odnosno Zavoda za unaprjeđivanje obrazovanja i odgoja.

Povjerenstvo neće razmatrati:

nepotpune prijave,
nepravodobne prijave,
nedopuštene prijave (prijave podnesene od osoba koje su neovlaštene i subjekata koji nisu predviđeni natječajem),
prijave koje se ne odnose na natječajem predviđene namjene.

ODLUČIVANJE O ZAHTJEVIMA I NAČIN APLICIRANJA

O dodjeli sredstava korisnicima odlučuje pokrajinski tajnik nadležan za poslove obrazovanja na prijedlog Povjerenstva za provođenje natječaja, koje razmatra pristigle zahtjeve. Tajništvo zadržava pravo od podnositelja zahtjeva, po potrebi, zatražiti dodatnu dokumentaciju ili informacije.

Rezultati natječaja se objavljuju na internet stranici Tajništva.

Rok za podnošenje prijave na natječaj je 24. svibnja 2019. godine.

Prijave s potrebnom dokumentacijom se podnose na adresu: Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine-nacionalne zajednice – »Natječaj za financiranje podizanja kvalitete osnovnog obrazovanja – nabave dodatnih nastavnih sredstava za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom u osnovnim školama sa sjedištem na teritoriju AP Vojvodine u 2019. godini«, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad.

Obrazac upitnika se može preuzeti od 15. svibnja 2019. godine na službenoj web prezentaciji Tajništva: www.puma.vojvodina.gov.rs.

Dodatne informacije u vezi s realizacijom Natječaja mogu se dobiti na telefon 021/487-48-67 i 021/487-45-12.

POKRAJINSKI TAJNIK

Mihály Nyilas

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Investitor TELENOR d.o.o., Novi Beograd, Omladinskih brigada br. 90, podnio je dana 10. 5. 2019. pod brojem IV-08/I-501-130/2019, zahtjev za davanje suglasnosti na studiju procjene utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije SUBOTICA 26 na katastarskoj parceli 1650/1 KO Stari grad, Subotica, u Aleji maršala Tita br. 31 (46.108113°, 19.655127°).

Javni uvid u predmetnu Studiju može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, I. kat, soba 128, svakog radnog dana od 10 do 12 sati do 19. 6. 2019., a javna prezentacija Studije bit će održana 19. 6. 2019. godine u 12 sati u prostorijama Službe.

Uvid u predmetne studije elektroničkim putem možete izvršiti na sajtu Grada Subotice.

Dosije: Zločini nad Hrvatima u Vojvodini (13)

Ubistva i nestanci Hrvata u Vojvodini

Tokom kampanje zastrašivanja i pritisaka na vojvođanske Hrvate u periodu od 1991. godine do 1995. godine počinjen je i određeni broj etnički motivisanih ubistava. Ova ubistva su dodatno doprinela stvaranju atmosfere straha i iseljavanju Hrvata sa područja Vojvodine.

Služba RDB Srbije je imala saznanja o prisilnim odvođenjima i etnički motivisanim ubistvima vojvođanskih Hrvata. Prema izveštaju Centra RDB iz Sremske Mitrovice, »[r]egistrovani su slučajevi dolazaka naoružanih pripadnika TO sa područja Istočne Slavonije, Baranje i Zapadnog Srema i dr. paravojnih formacija čiji su pripadnici ilegalno odvodili lica hrvatske nacionalnosti sa našeg područja i vršili pretese njihovih kuća«. U istom izveštaju se navodi da su »[p]ritisci vršeni na različite načine, počev od anonimnih telefonskih pretnji pa do fizičkih likvidacija«.²⁸⁷

Mada je tokom istraživanja za potrebe pisanja ovog dosijea FHP došao do indicija da je počinjen veći broj ubistava Hrvata, u nastavku se navode samo primeri koji su potvrđeni iz više različitih izvora.

Nestanak Stevana Đurkova

Stevan Đurkov (1956), Hrvat iz Sonte, uhapšen je 27. septembra 1991. godine u Sonti i navodno je poslednji put viđen istog dana u selu Dalj²⁸⁸ u Hrvatskoj.

Dana 27. septembra 1991. godine kafanu »Ronta«, čiji je vlasnik bio Stevan Đurkov u Sonti, okružilo je desetak nepoznatih i naoružanih lica u maskirnim uniformama sa belim opasacima. Oni su Đurkova izveli iz kafane i kombijem ga odvezli u nepoznatom pravcu.²⁸⁹

Supruga Stevana Đurkova je nedugo nakon toga saznala da je Stevan viđen u Dalju, selu u opštini Osijek u Hrvatskoj, 24 kilometra udaljenom od Sonte. Dobila je informaciju da je Stevan viđen na ulazu u policijsku stanicu u Dalju, na teritoriji koju su u tom periodu kontrolisale srpske oružane snage takozvane SAO SBZS.²⁹⁰

Supruga Stevana Đurkova prijavila je njegov nestanak Crvenom krstu u Apatinu i nakon tri ili četiri dana otišla je u štab TO u Dalju da se raspita o Stevanu.²⁹¹ Tamo je od pripadnika srpske TO Milorada Stričevića²⁹² saznala da se Stevan nalazi u štabu TO i da ga drže zatvorenog »zato što je Stevan hrvatski špijun«.²⁹³

287 Prilog za izradu teme: »Delovanje militantnih grupacija sa pozicija srpskog ekstremizma - SČO, Srpska garda, Beli orlovi, Ravnogorski pokret i dr«, MUP RS RDB, Centar RDB Sremska Mitrovica, dok. pred. br. D01289, *Stanišić i Simatović*, str. 5.

288 Dalj je 1991. godine bio deo opštine Osijek, dok danas pripada opštini Erdut.

289 Izjava svedoka S.Đ. data FHP-u, decembar 2012. godine; Rešenje Opštinskog suda u Apatinu o proglašenju nestalog lica za umrlo, 14. februar 2002. godine, Baza podataka FHP-a.

290 *Ibid.*

291 *Ibid.*

292 Izjava svedoka S.Đ. data FHP-u, decembar 2012. godine; Potvrda o preuzetom licima iz policijske stanice Dalj u ime Štaba odbrane Dalja Milorad Stričević od 5. oktobra 1991. godine, dok. pred. br. P00315, *Stanišić i Simatović*, str. 1; Svedočenje C-1175 pred MKSJ u predmetu *Milošević* od 27. avgusta 2003. godine, str. 25464.

293 Izjava svedoka S.Đ. data FHP-u, decembar 2012. godine.

Milorad Stričević zvan Staljin iz Dalja bio je pripadnik takozvane »svemirske policije« ili jedinice za sigurnost u sastavu TO Dalj. Ova jedinica bila je zadužena za privođenje i ispitivanje nesporskog stanovništva u Dalju.²⁹⁴ Stričević je bio direktno podređen Željku Ražnatoviću Arkanu, komandantu SDG.²⁹⁵

Milorad Stričević je supruzi Stevana Đurkova tokom razgovora rekao da dođe sutradan i da će tad moći da vidi supruga.²⁹⁶

Dan kasnije, supruga Stevana Đurkova ponovo je otišla u štab TO u Dalju, ali tamo nije zatekla Stričevića. Ljudi koji su tamo bili pravili su se da za Stričevića nikada nisu čuli.²⁹⁷

Prema izveštaju Odeljenja SDB u Somboru od 15. oktobra 1991. godine, Milorad Stričević je prosledio organima bezbednosti JNA netačnu informaciju o tome da su pojedini građani Sonte pripremali atentat na jednog pukovnika JNA i da su zato pripadnici vojne policije JNA prešli u Sontu i uhapsili nekoliko građana.²⁹⁸

Na suđenju Goranu Hadžiću pred MKSJ, Zlatko Antunović je svedočio o tome da je čovek iz Sonte prijavljen Stričeviću zbog toga što je na svom kafiću istakao hrvatsku zastavu.²⁹⁹

Za zločine u Dalju vođeno je više postupaka pred sudovima u Hrvatskoj, u kojima su okrivljeni pripadnici TO Dalj, međutim nijedan postupak se nije bavio nestankom Stevana Đurkova.³⁰⁰

Milorad Stričević je ubijen u Dalju 1992. godine.³⁰¹

Stevan Đurkov se do danas nalazi na listi nestalih osoba MKCK.³⁰²

294 Informacija, Neovlašćena ubistva zarobljenih pripadnika ZNG i drugih lica, general major Milan Babić od 18. oktobra 1991. godine, dok. pred. br. 00718, *Hadžić*, str. 1-2; Presuda Županijskog suda u Osijeku u predmetu *Željko Čizmić* od 27. decembra 2011. godine, str. 4.

295 Public redacted version of Prosecution final trial brief 28 February 2013, *Stanišić i Simatović*, par. 993.

296 Izjava svedoka S.Đ. data FHP-u, decembar 2012. godine; Rešenje Opštinskog suda u Apatinu o proglašenju nestalog lica za umrlo, 14. februar 2002. godine, Baza podataka FHP-a.

297 Izjava svedoka S.Đ. data FHP-u, decembar 2012. godine.

298 Informacija odeljenja SDB Sombor, Pokrajinski SUP APV, od 15.10.1991. godine, dok. pred. br. P00334, *Stanišić i Simatović*, str. 2.

299 Svedočenje Zlatka Antunovića pred MKSJ u predmetu *Hadžić* od 17. oktobra 2012. godine, str. 240.

300 Zločin u Dalju, dostupno na <https://www.documenta.hr/hr/zlo%C4%8Din-u-dalju.html>; Zločin u Dalju 2, dostupno na <https://www.documenta.hr/hr/zlo%C4%8Din-u-dalju-2.html>; Zločin u Dalju 3, dostupno na <https://www.documenta.hr/hr/zlo%C4%8Din-u-dalju-3.html>; Zločin u Dalju 4, dostupno na <https://www.documenta.hr/hr/zlo%C4%8Din-u-dalju-iv.html>; pristupljeno 19. oktobra 2018. godine.

301 Zločin u Dalju, Izveštaji sa rasprave, Centar za mir Osijek od 2. juna 2011. godine, dostupno na <http://www.centar-za-mir.hr/ps/zlocin-u-dalju/>, pristupljeno 5. oktobra 2018. godine; Svedočenje Gorane Rakić pred MKSJ u predmetu *Hadžić* od 20. novembra 2012. godine, str. 1526; Svedočenje Višnje Bilić pred MKSJ u predmetu *Hadžić* od 11. aprila 2013. godine 3838.

302 Nacionalna evidencija nestalih osoba MUP RH, dostupno na http://www.nestali.hr/default.aspx?id=22&osoba_id=2406, pristupljeno 5. oktobra 2018. godine; Osobe nestale u vezi s oružanim sukobom u Republici Hrvatskoj MKCK, dostupno na <https://familylinks.icrc.org/croatia/hr/pages/person-details.aspx?cid=76213>, pristupljeno 5. oktobra 2018. godine.

Fond za humanitarno pravo

Dosije »Zločini nad Hrvatima u Vojvodini« objavio je Fond za humanitarno pravo (FHP) – nevladina organizacija osnovana 1992. godine s ciljem dokumentiranja kršenja ljudskih prava koja su masovno činjena na prostoru bivše Jugoslavije. Dosije »Zločini nad Hrvatima u Vojvodini« je u cjelini dostupan na internet prezentaciji FHP-a www.hlc-rdc.org. Tiskani primjerak može se dobiti slanjem podataka na office@hlc-rdc.org.

Dosije objavljujemo u originalu kako je objavljen, uz nužnu redakcijsku opremu.

Nestanak Mate i Ivce Abjanovića

Hrvati Mato (1950) i Ivica (1952) Abjanović, rođena braća iz šidskog sela Morović, 23. oktobra 1991. godine odvedeni su iz svoje kuće i tada su poslednji put viđeni živi.

Dana 23. oktobra 1991. godine u kuću porodice Abjanović u selu Morović u opštini Šid, došla su četiri uniformisana i naoružana muškarca. Oni su došli u dva siva automobila sa registarskim oznakama JNA. U tom trenutku u kući su bili Mato Abjanović, njegova majka Marija, supruga Gordana, kao i njihova maloletna deca.³⁰³

Uniformisana lica su opkolila kuću, ušla unutra i tražila da Mato Abjanović krene na saslušanje u stanicu policije u Šidu. Istakli su da imaju nalog za saslušanje, ali ga porodici Abjanović nisu pokazali.³⁰⁴ Mato Abjanović nije pružao otpor, mada je rekao da se ni zbog čega ne oseća krivim i da ne želi da ide u stanicu policije. U tom trenutku iz susednog dvorišta u kuću je došao i Matov rođeni brat, Ivica Abjanović.³⁰⁵

Kada je postalo jasno da uniformisane osobe neće odustati od namere da odvedu Matu na saslušanje, Ivica Abjanović je odlučio da pođe sa njima. Nakon toga, Mato i Ivica su ušli u službene

303 Izjava V.A, data Vojvođanskom građanskom centru, dostupna na <http://www.neispricanepriice.com/zrtva/vesna-a/>, pristupljeno 9. decembra 2018. godine; Podnesak punomoćnika oštećenih podnet Okružnom javnom tužilaštvu Sremska Mitrovica 31. oktobra 2008. godine, Arhiva FHP

304 Podnesak punomoćnika oštećenih podnet Okružnom javnom tužilaštvu Sremska Mitrovica 31. oktobra 2008. godine, Arhiva FHP.

305 Izjava V.A, data Vojvođanskom građanskom centru, dostupna na <http://www.neispricanepriice.com/zrtva/vesna-a/>, pristupljeno 9. decembra 2018. godine; Podnesak punomoćnika oštećenih podnet Okružnom javnom tužilaštvu Sremska Mitrovica 31. oktobra 2008. godine, Arhiva FHP.

automobile JNA i odvezeni su prema Šidu. Tada su poslednji put viđeni.³⁰⁶

Iste večeri, 23. oktobra 1991. godine, Matova supruga je sa sinom otišla u stanicu policije u Šidu da se raspita šta se dogodilo. Razgovarala je sa tadašnjim načelnikom policije u Šidu, Nedeljkom Makivićem, koji joj je rekao da on nije izdao službeni nalog za privođenje ili hapšenje braće Abjanović.³⁰⁷

Sutradan ujutro Gordana Abjanović ponovo je otišla u zgradu SUP-a Šid, ovaj put sa Marijom Abjanović, majkom Mate i Ivce. Načelnik policije Makivić im je tada rekao da je braću Abjanović odvela »druga strana«. Na pitanje Marije Abjanović o kojoj strani se radi i šta je u pitanju, načelnik joj je rekao: »Njih su ustaše sklonile«, čime je sugerisao da je za njihovu sudbinu odgovorna hrvatska strana.³⁰⁸

Porodica Abjanović nikada nije dobila službenu informaciju o tome šta se dogodilo sa Matom i Ivicom. U pokušaju da dođu do odgovora, obilazili su logore za Hrvate u Srbiji za koje su čuli, išli su u Niš, Zrenjanin, Stajicevo, Begejce i u Sremsku Mitrovicu. Do njih su stizale različite informacije, između ostalog i to da su iz SUP-a u Šidu predati srpskim paravojnim jedinicama iz Tovarnika.³⁰⁹ Takva informacija nikada nije potvrđena.

Porodica Abjanović je ostala u Moroviću do 1993. godine, kada su dve porodične kuće zamenili za imanja u Hrvatskoj i odselili se.³¹⁰

Nakon što su poslednji put viđeni u zgradi SUP-a u Šidu, Mato i Ivica Abjanović se do danas vode kao nestala lica u evidenciji MKCK.³¹¹

Njihova sudbina je i do danas nepoznata i niko nije odgovarao za njihovo odvođenje, iako je porodica Abjanović Okružnom javnom tužilaštvu u Sremskoj Mitrovici 2004. godine podnela krivičnu prijavu. Tužilaštvo je odbacilo krivičnu prijavu, navodeći da je nastupila relativna zastarelost krivičnog gonjenja.³¹²

306 *Ibid.*

307 *Ibid.*

308 *Ibid*; Izveštaj M.Z. od 23. aprila 2007. godine, Arhiva FHP.

309 Izjava V.A, data Vojvođanskom građanskom centru, dostupno na <http://www.neispricanepriice.com/zrtva/vesna-a/> pristupljeno 9. decembra 2018. godine.

310 *Ibid.*

311 Nacionalna evidencija nestalih osoba MUP RH, dostupno na <http://www.nestali.hr/default.aspx?id=21>, pristupljeno 20. septembra 2018. godine; Osobe nestale u vezi s oružanim sukobom u Republici Hrvatskoj, MKCK, dostupno na <https://familylinks.icrc.org/croatia/hr/pages/search-persons.aspx>, pristupljeno 20. septembra 2018. godine.

312 FHP je u svom istraživanju utvrdio da je tužilac bez zakonom predviđenog osnova odbacio prijavu, odnosno tužilac je pri računanju roka zastarelosti pošao od toga da se radi o krivičnom delu ubistva, međutim u konkretnom slučaju radi se o teškom ubistvu, jer tada važeći Krivični zakon RS predviđa da je umišljajno lišenje života više lica teško ubistvo, te je zaprečena kazna duža, a samim tim i rok zastarelosti. FHP je o tome obavestio Okružno javno tužilaštvo, Republičko javno tužilaštvo i Tužilaštvo za ratne zločine. Navedeno prema: Izveštaj M.Z. od 23. aprila 2007. godine, Arhiva FHP; Izveštaj o radu na slučaju nestanka braće Abjanović, M.V, od 13. oktobra 2008. godine, Arhiva FHP; Podnesak punomoćnika oštećenih podnet Okružnom javnom tužilaštvu Sremska Mitrovica 31. oktobra 2008. godine, Arhiva FHP; Podnesak punomoćnika oštećenih u predmetu Okružnog javnog tužilaštva u Sremskoj Mitrovici upućen Republičkom javnom tužilaštvu 31. oktobra 2008. godine, Arhiva FHP; Podnesak punomoćnika oštećenih u predmetu Okružnog javnog tužilaštva u Sremskoj Mitrovici upućen Tužilaštvu za ratne zločine 31. oktobra 2008. godine, Arhiva FHP.

Intervju vodio: Zlatko Romić

Nenad Čanak, predsjednik Lige socijaldemokrata Vojvodine i zastupnik u Skupštini Srbije

Ova vlast će dobiti i sljedeće izbore

*Smatram da sljedeći izbori neće donijeti ništa posebno drugačije; moguće je da do određenih promjena dođe na lokalnu, jer će zbog lokalnih bahatosti biti mnogo više motivirani ljudi da se suprotstave ljudima kakav je, recimo, bivši predsjednik Općine Brus koji je sramotno zloupotrebljavao državnu funkciju * Ulica može, ako je neophodno, nešto učiniti poslije izbora, ali ne može umjesto izbora jer ćete, umjesto izbora doći u situaciju konfrontacije s državom koja znači građanski rat * Mislim da ćemo kao društvo morati imati jedan »popravni sat« iz povijesti; to će biti jako teško, ali će se morati razjasniti što je pobijedilo u Drugom svjetskom ratu, a što izgubilo; tko su bili pobjednici, a tko gubitnici*

Lider Lige socijaldemokrata Vojvodine **Nenad Čanak** jedan je od najdugovječnijih predsjednika otkako je u Srbiji uvedeno višestranačje. Dug je popis onoga za što se tijekom skoro tri desetljeća zalagao, kao i onoga što je za to vrijeme uradio, ali su inzistiranje na punoj autonomiji Vojvodine, borba za ljudska i manjinska prava, te antifašizam zacijelo zaštitni znaci njegovog političkog djelovanja. Mnogi stanovnici Sente vjerojatno se i danas sjećaju antiratnog skupa kog je 1991. održao u tom gradu tada okruženom tenkovima; mnogim je Srijemcima u sjećanju parola »Ne dajte da se delimo, ne dajte da se selimo« godinu dana kasnije, što je također plod aktivizma LSV-a, kao što je i mnogim Novosađanima poznata uloga Nenada Čanka u antifašističkom maršu protiv Nacionalnog stroja kada je 2007. policija spriječila sukob većih razmjera. Manji broj ljudi zacijelo se sjeća da je 8. svibnja 2002. Nenad Čanak kao predsjednik Skupštine Vojvodine podnio inicijativu da hrvatski bude uveden kao službeni na teritoriju Vojvodine, što je ubrzo i prihvaćeno. Manji broj ljudi vjerojatno se sjeća i toga da je još 1990. prisilno mobiliziran i u uniformi Jugoslavenske narodne armije poslan na ratište u istočnu Slavoniju, o čemu je kasnije (1994.) svoja sjećanja pretočio u knjigu *Pet godina samoće*. I kao zastupnika u svim sazivima savezne i republičke skupštine, i kao predsjednika Skupštine Vojvodine i LSV-a krasio ga je jasan i britak rječnik koji nije ostavljao mnogo mjesta za nedoumicu, ali je otvarao širok prostor za polemiku. Dolaskom Srpske napredne stranke (SNS) na vlast uloga Nenada Čanka i LSV-a u političkom životu se promijenila, ne samo kada je riječ o javnim istupima nego i kada je u pitanju potpora vladajućoj stranci u obavljanju lokalne vlasti, u Novom Sadu primjerice. Pa ipak, ono što u posljednje vrijeme izaziva najviše oprečnih mišljenja jest odluka LSV-a da, zajedno s vladajućom koalicijom, Srpskom radikalnom strankom (SRS) i Liberalno-demokratskom partijom (LDP) ostane aktivna u radu Skupštine Srbije. S aspekta dijela oporbe koja bojkotira rad Skupštine to je akt otvorene potpore SNS-u i njezinim koalicijskim

partnerima, dok sam Nenad Čanak o tome ima potpuno suprotno mišljenje:

Parlament mora biti mjesto gdje se suštinski događa demokracija. Ono što je tragedija jest da je parlament po ovom principu preglasavanja većine doveden u poziciju da oporbeni prijedlozi skoro nikada ne ulaze u skupštinsku raspravu, a kamoli da budu izglasani. Ovoga trenutka je parlament doveden u poziciju da bude okvir za glasački stroj vladajuće većine, što nije izum aktualnog režima jer mi od početka višestranačja nismo imali suštinsko višestranačje u parlamentu. Mislim da je to potpuno pogrešno i da se takvim dokidanjem dijaloga na mjestu gdje se on treba odvijati, dijalog onda izmješta na ulicu ili u međunarodne forume. Na taj način to prestaje biti dijalog i počinju pregovori, a to je veoma loša tendencija. Ipak, imali smo i jednu nevjerovatnu stvar, a to je da je parlament raspravljao o prijedlogu Zakona o financiranju Vojvodine. Ta rasprava je bila veoma plodonosna, u smislu da se uopće čuje o tom problemu, da se o njemu raspravlja i da se ukrste mišljenja.

Vi ste vjerovali da će Zakon biti usvojen?

Ne, nisam vjerovao. To je bilo potpuno jasno onog trenutka kad sam vidio da nema amandmana.

Dio oporbe smatra da nema smisla sudjelovati u radu ovakve Skupštine. U čemu Vi vidite smisao ostanka u parlamentu, unatoč uvjetima o kojima ste govorili?

Taj dio oporbe koji smatra da nije dobro ostati u parlamentu ni ideološki niti bilo kako drugačije ne pripada korpusu vjerovanja koji ja imam. Priča o ulici koja će nešto promijeniti je potpuno besmislena. U proteklih 30 godina imali smo situaciju da su se stvari samo dva puta događale na ulici. To su bili prosvjedi 1996. kada je režim pokušao lažirati izborne rezultate i umanjiti pobjedu oporbe na lokalnu i 2000. kada je pokušano da se pobjeda predsjedničkog kandidata u prvom krugu umanjiti kako bi se išlo u drugi krug. Primijetiti ćete da se oba puta to događalo poslije izbora. Dakle, ulica

može, ako je neophodno, nešto učiniti poslije izbora. Ali ne može umjesto izbora. Jer, umjesto izbora doći ćete u situaciju konfrontacije s državom koja znači građanski rat.

HR Jesmo li blizu toga?

Ne, nismo. Iz jednostavnog razloga što ovoga trenutka mi nemamo takav naboj na ulicama koji bi tražio hitne smjene. Kad ni režim ne može uz sve svoje resurse i autobuse skupiti više od 120 ili 150 tisuća ljudi, a oporba daleko manje, onda je potpuno jasno da ne postoji kritični naboj. To, naravno, ne znači da ne postoje objektivni problemi.

HR Vjerujete li da je Vučić spreman mirno sići s vlasti ukoliko izgubi izbore?

Podsjetit ću na to da je Vučić za samo nekoliko promila izgubio izbore u Beogradu od **Nenada Bogdanovića**, pa ništa oko toga nije bilo dovedeno u pitanje. Stoga, osobno ne mislim da bi u slučaju uvjerljive pobjede oporbe Vučić posegao za vojskom ili nečim sličnim. Što za neke od njegovih suradnika ne bih mogao reći.

HR Kakvom općenito ocjenjujete njegovu politiku, kako na unutarnjem tako i na vanjskom planu?

Stjecajem okolnosti, ja sam predsjednik Odbora za europske integracije u Skupštini Srbije i od 16 otvorenih poglavlja, od kojih su tri također predviđena za otvaranje, svih 16 je otvoreno u protekle četiri godine. Jesu u pripremama svega ovoga sudjelovale prijašnje vlade, ali hoću reći da se sve ovo događalo sada. Iz osobnog iskustva znam da je angažman na otvaranju poglavlja i približavanju Europskoj uniji, što je jedan od programskih ciljeva LSV-a, veoma iskren od strane **Aleksandra Vučića**. To ne znači da je to unisono mišljenje u njegovoj stranci, pa čak niti u rukovodstvu te stranke. Ipak, mislim da tu postoje pomaci kojih ranije nije bilo u tom opsegu i tom brzinom. Loše stvari koje vidim u njegovoj vladavini su centralizam, koji ne popušta. Štoviše, malim, ali otrovnim potezima sve više steže omču oko ostatka Srbije. Drugo, on nikada do kraja nije napustio svoj nacionalistički pristup politici, posebno kada se razgovara o sudbini srpskog naroda. Ja imam problem s tim, jer je za mene nacionalna pripadnost privatna stvar svakog čovjeka.

HR Vidite li problem, recimo, i u kršenju Ustava, kako Aleksandra Vučića tako i njegovih visokih dužnosnika. Primjerice, prijedlozima o razgraničenju što je *de facto* protuustavni pokušaj mijenjanja granica Srbije.

Kada je 2008. Kosovo proglasilo nezavisnost, bila je izvanredna sjednica Skupštine Srbije. To je bilo vrijeme kada je predsjednik Vlade bio **Koštunica** dr. **Vojislav**, a predsjednik **Boris Tadić**. Poslije svih govora, ja sam izašao i počeo čitati Ustav. Po tom Ustavu se tada moralo uraditi sljedeće: da se svim raspoloživim sredstvima uguši protuustavno otcjepljenje dijela teritorija Srbije. Pošto to nije urađeno, Ustav je slomljen tada.

HR Ali, i sada je važeći.

I tada je važio. Ali, kada ga jednom krenete kršiti, onda je njegovo kršenje neumitno. Nemojte zaboraviti da se od donošenja Ustava krši odredba koja je potpuno glupa i uvredljiva, a riječ je o postotku proračuna Srbije po kom se mjeri veličina proračuna Vojvodine. To se krši i danas i nitko od toga ne pravi problem. Evo i bolji primjer. U samoj preambuli Ustava piše da je Kosovo pokrajina sa suštinskom autonomijom koja će biti regulirana zakonom, a u jednom drugom članku Ustava jasno piše da 31. prosinca 2008. svi zakoni potrebni za provedbu Ustava moraju biti donijeti. To nije urađeno nikada. Drugim riječima, jasno je da nikoga nije ni zanimalo da se taj Ustav poštuje nego je on donijet kao proizvod

trulog političkog kompromisa. Nije prošao ustavnu proceduru o referendumu građana, pa je zato rok za referendum produžen na dva dana i, što je možda još važnije, za jednu noć da bi taj Ustav pod svaku cijenu prošao. Za njega su glasali svi: i demokrati, i radikali, i socijalisti, i Građanski savez Srbije. Mi smo tada, zajedno s LDP-om, organizirali demonstracije ispred Skupštine Srbije protiv tog Ustava. Drugim riječima, taj Ustav je posljedica pašićevskog koncepta srbijanskog bavljenja politikom, a on glasi: »zakoni su za protivnici«. To u praksi znači da kada je vlast u potrebi nešto uraditi, onda zakoni ne vrijede, a kada se na nekome treba primijeniti državna batina, onda se najednom svi drže zakona. Stoga ovaj Ustav ne samo da je loš nego je zbog nesposobnosti zakonodavaca on i neprovodiv i mora se hitno mijenjati.

HR Zašto se onda ne mijenja?

Zato što odgovara vlastodršcima da imaju Ustav kako bi ga mogli kršiti kako im padne na pamet. U svakom slučaju, mi se možemo pozivati na Ustav, ali to neće ništa vrijediti.

HR U dijelu javnosti često se mogu čuti tvrdnje da je Vučićev mandat određen pitanjem Kosova. Slažete li se s tim?

Ne bih ja bio tako isključiv, jer je pitanje Kosova moglo biti riješeno prije puno desetljeća. Jedino, ako ste primijetili, nitko drugi nije bio dovoljno hrabar odgovoriti na jedno drugo pitanje, a ono glasi: koje je to točno pitanje Kosova?

HR Pitanje priznavanja nezavisnosti.

Kako smo do toga uopće došli?

HR Pa, sad... to je preduga priča i ne trebam ja odgovarati na pitanja.

Ne raspravljam s Vama nego s onima koji ne žele dati odgovor na to pitanje već desetljećima. Mi smo krajem devedesetih godina u svom programskom dokumentu »Republika Vojvodina« ponudili prijedlog preuređenja Srbije u federalnu državu sa šest federalnih jedinica, a Kosovo bi bila jedna od njih. Da je tada to učinjeno, imali bismo jedan potpuno drugi tip odnosa. Umjesto toga bio je rat, gdje je Kosovo onda ratom izgubljeno, jer je *Kumanovski sporazum* značio kapitulaciju i napuštanje dijela teritorija Srbije. Drugim riječima, svaka ponuda političkog rješenja Kosova nestajala je pred bahatošću izvršne vlasti, koja je mislila da lupanjem o stol ili oružanom silom može nešto uraditi. Završilo se time da je Kosovo faktički nezavisna država i da je zamjena teritorija vjerojatno najstrašniji mogući scenarij. A ja vidim da je to ono na što se cilja kada se eufemistički govori o razgraničenju, jer onoga momenta kada prihvatite da je etnički faktor razlog za promjenu granica, onda je potpuno logično da je etnički moment taj koji treba ukinuti pa će samim tim i granice biti drugačije. Čim vi brojem ljudi određene nacionalnosti diktirate kome pripada teritorij na kome oni žive, to znači da samo te ljude treba protjerati i riješili ste problem. To je uvod u nova etnička čišćenja, nove genocide kakva smo imali prije vidjeti devedesetih godina.

HR Čime objašnjavate toleriranje i nesankcioniranje prijetnji koje Vojislav Šešelji upućuje Aleksandri Jerkov, Tomislavu Žigmanovu, Vama i mnogim drugim osobama, kao i skupa u Hrtkovcima?

Održavanje skupa u Hrtkovcima se ne može s pravne točke dovesti u pitanje. Ali, ako se to prepozna, kao što bi moralo, kao širenje međunacionalne mržnje i raskopavanje vrlo svježih rana iz prošlosti, onda je to moralo biti zabranjeno kao skup visokog rizika. To su nedopustive stvari, a kada država to krene tolerirati, ona je suučesnik. Ali, ako se striktno držimo slova zakona, **Vojislav Šešelji** može na svom posjedu organizirati što god hoće, od svadbe

do stranačkog kongresa. On je to namjerno uradio u Hrtkovcima zato da bi od toga proizveo međunarodne reakcije, kakve i jeste proizveo, jer je to jedini način da stranku održi koliko-toliko živom. U trenucima kada imate mnogo širu ponudu desničara koji su mnogo vitalniji od njega, poput **Boška Obradovića** ili čak i **Vuka Jeremića**, onda je potpuno jasno da on mora ići za skandalima. Ne bih se složio niti s tvrdnjama da je on, kao nekada, »omiljeni opozicionar« nego bih prije ustvrdio da je riječ o dobrim odnosima bivših stranačkih kolega koji puno znaju jedni o drugima, pa mu se na temelju toga puno toga tolerira. Naravno, to je nedopustivo, ali bih za trenutačno stanje u društvu postavio pitanje odgovornosti DS-a. Zašto? Zato što, kada sam 2000. predlagao zabranu rada SRS-a, SPS-a i SSJ-a, bio sam uveliko nadglasao pod izgovorom da se demokracija ne može praviti zabranama stranaka.

Ministar unutarnjih poslova za prosvjedne skupove ispred pekare u Borči kaže kako su protekli bez incidenata i pod nadzorom policije iako su bili etnički i vjerski motivirani. Kako to tumačite?

Nije bilo incidenata, i tu je ministar u pravu. Ali, ako to promatramo kao kazneno djelo širenja nacionalne mržnje, onda ne da je bilo incidenata nego je sve to na gomili jedan incident. Nitko nema pravo uzimati pravdu u svoje ruke u uređenoj državi, a prosvjednici su došli provocirati čovjeka čiji je brat navodno pokazao simbol koji su oni protumačili kao simbol »Velike Albanije«. To su priče za malu djecu, jer je u pitanju testiranje dokle se s fašističkim metodama može ići. Ti isti će se sutra okupiti i ispred kuće bilo koga tko se usudi primijetiti da je to fašistička metoda. Na kraju se to može jako loše završiti, jer će netko izgubiti živce i početak će se braniti. Kada bih imao moć da tako nešto uradim, sasvim sigurno bih pokrenuo ustavnu inicijativu za referendum u Srbiji koji bi imao samo jedno pitanje: »jesu li Albanci ljudi?«. Odgovor na to pitanje rekao bi mnogo o ukupnom mentalnom zdravlju ovoga društva, jer je osnova »učitelja mržnje« u XX. stoljeću bila upravo teorija dehumanizacije ovoga s druge strane. Upravo je tu poanta i s Albancima, i s Romima..., pa na koncu i s političkim neistomišljenicima. Svinjske glave koje su tamo nošene su samo dokaz stereotipa, jer je čovjek katolik. Takav jedan princip generalizacije govori da su svi koji nam se ne dopadaju netko koga treba likvidirati. To su pojave protiv kojih se mora boriti, ali ja ne vidim spremnost na akciju kakva je postojala prije dvadesetak godina.

U koliko će mjeri svi problemi o kojima smo govorili usporavati put Srbije u Europsku uniju? Uostalom, i nedavni tekst u *Frankfurter Allgemeine Zeitungu* u kom se za Srbiju tvrdi da vodi dvoličnu, antieuropsku i proruskopolitiku govori o tome da Srbiji nije mjesto u EU.

Sasvim sigurno da će usporavati, jer je to poanta unutarnjih promjena u Srbiji koje se moraju dogoditi kako bi Srbija ušla u standarde kakve Europska unija očekuje. Ali, ako krenemo tim putem, moram skrenuti pažnju da u Europsku uniju, kada bi danas trebala u nju ući, Mađarska ne bi mogla ni primirisati. Pa ni Hrvatska. To, naravno, nije nikakvo opravdanje za Srbiju, ali želim reći da je taj opći, planetarni trend desničarenja, nacionalizama, populizama itd., uz svijetle izuzetke koji se događaju tu i tamo, veoma prisutan. Mislim da ćemo morati imati jedan »popravni sat« iz povijesti. To će biti jako teško, ali će se morati razjasniti što je pobijedilo u Drugom svjetskom ratu, a što izgubilo; tko su bili pobjednici, a tko gubitnici; zašto se dogodio Drugi svjetski rat; zbog čega su nacionalsocijalistička i fašistička ideologija pokazale tako strašne rezultate i zašto se kad krene gomila dripaca sa svojim smiješnim parolama,

Sergej Trifunović jedan je u nizu onih političara koji su Vas izvrijeđali i na osobnoj i na ideološkoj razini. Što, međutim, mislite o njemu kao o predsjedniku Pokreta slobodnih građana?

Bio sam kod njega u sjedištu Pokreta i nije smio ponoviti ono što je rekao. To jasno govori o tome da to stvorenje apsolutno ne zaslužuje nikakvu pažnju. Sramno je to što još netko vjeruje da će ta gomila iskompleksiranog urlikanja, sažetog u jednog glumčića, bilo što promijeniti. Neće promijeniti ništa, jer se on nije čak sjetio ničeg pametnijeg nego da pod prozorom Aleksandru Vučiću pjeva pjesmu **Svetlane** udove **Ražnatović**, koju je naučio za potrebe uloge u filmu *Turneja*, gdje je glumio **Željka Ražnatovića Arkana**. I sad je umislio da on to može i u prirodi. Ima jedna mala razlika: u politici, za razliku od glume, mačevi nisu drveni; krv nije sok od rajčice; mrtvi ne ustaju kada se predstava završi, a aplauz nije kraj nego početak.

na kraju iznenadi kada se nađe ograđena bodljikavom žicom od strane istih tih dripaca? Od toga se mora braniti sada, dok još nisu dovoljno jaki.

Što mislite: hoće li biti izvanrednih izbora ove godine?

Ne vjerujem.

Vidite li uoči budućih izbora dobitnu kombinaciju za promjenu ove vlasti i, što je još važnije, promjenu sustava u pravno uređeno društvo u kom institucije funkcioniraju kako treba?

Ne, ne vidim. Ne vidim iz jednostavnog razloga što vlast ne vjerujem da će se promijeniti, a sustav se sigurno neće promijeniti. Vlast ne vjerujem stoga što se ne možete boriti protiv nekoga tko vlada na postulatima koje imate, a borite se protiv njega »s više postulata«. Drugim riječima, ne možete se protiv nacionalizma boriti s više nacionalizma ili protiv centralizma s više centralizma. Jer, kada sada pogledate, odjednom je ispalo da je Vučić najveći izdajnik zato što uopće hoće rješavati pitanje Kosova. Mada... nisam shvatio koje su mu ideje. Ali, već samo zbog toga što hoće napada ga ta tzv. oporba da je izdao Kosovo. A isti ti koji ga napadaju nisu uradili ništa da se tu nešto promijeni. U svakom slučaju, smatram da sljedeći izbori neće donijeti ništa posebno drugačije. Moguće je da do određenih promjena dođe na lokalnu, jer će zbog lokalnih bahatosti biti mnogo više motiviranih ljudi da se suprotstave ljudima kakav je, recimo, bivši predsjednik Općine Brus koji je sramotno zloupotrebljavao državnu funkciju. Ali... i Milošević je počeo padati 1996.

Kakvim onda u perspektivi vidite programski cilj LSV-a o Vojvodini Republici?

Mi prvo trebamo ustanoviti nekoliko stvari koje bi bilo dosta zgodno da saznamo. Recimo, u kojoj državi živimo? Kad to kažem, onda mislim na to koje su granice Srbije ili koliko ima stanovnika, pa tek onda možemo razgovarati. Razgovarati, recimo, o tome zbog čega se tako bježi od ideje decentralizacije Srbije. Osobno mislim da nam je ta točka spoznaje gdje je poanta u decentralizaciji i centralizaciji bliža nego što nam djeluje. Recimo, postojalo je nezadovoljstvo građana Niša oko aerodroma *Konstantin Veliki*, ali to nezadovoljstvo nije artikulirano u koherentan politički pokret. To je samo jedna stvar koja je svakom vidljiva, a ona je u stvari simptom cijelog sustava koji svugdje radi to isto.

Stara fotografija (iz 1958. godine) prikazuje izgled ugla ulica Maksima Gorkog i Đure Đakovića prije šest desetljeća: ovdje je nekad postojao park; vide se na snimci i klupe u parku. Danas je na tom mjestu, ali većem, hotel *Patria*, proširivan u odnosu na prvotni izgled iz 1964. godine, kada je nastao. Ova lokacija je, ustvari, doživjela nekoliko velikih izmjena, što željenih, što neželjenih, za svega 20-ak godina.

Nekad je to bio stambeni blok, do trenutka kad je u bombardiranju Subotice 1944. godine pala bomba na kuću na ovom mjestu, a od sile udarca ostao je krater. Najstariji sugrađani još se sjećaju velike rupe u kojoj je, vjerovali ili ne, poslije Drugog svjetskog rata privremeno uređena arena za boks-mečeve, a oko ringa je bilo prostora i za publiku (brojnu, jer je boks bio vrlo popularan). Možda negdje postoji fotografija koja bi nam prikazala takvu, danas teško zamislivu sliku jednog dijela Subotice u prošlosti, te je ovo i poziv kolekcionarima fotografija u potrazi za fotografskim svjedočanstvom tog kratkog razdoblja postojanja boksačke arene na mjestu hotela. Ubrzo je teren izravnat i napravljen je park (snimka postoji).

No, šezdesetih godina na spomenutoj lokaciji počele su pripreme za izgradnju hotela *Patria* (prvo ime bilo je *Palić*). Nestao je park (nažalost), ali u proširenju terena nestala je i rodna kuća poznatog književnika **Dezsőa Kosztolányija** (Subotica 1885. – Budimpešta 1936.), koja se nalazila pored današnje lokacije Konzulata Republike Hrvatske. Sačuvane su snimke Kosztolányijeve kuće, među ostalim, i u novinama, kada se **Ivo Andrić** u posjetu Subotici upravo tamo fotografirao.

Poznati kut s nekadašnjim parkom

Sve je isto?

»Ljudi dupke puno, a svi razdraženi vatrenim govorom i debatom, te Marka niko i nije primetio. Na počasnom mestu tribina, i na njoj sto za predsedništvo i jedan sto za sekretara. Cilj je zbora bio da se donese rezolucija kojom će se osuditi varvarsko ponašanje Arnauta na Kosovu, pa i u celoj Staroj Srbiji i Makedoniji, i zulumi koje Srbi trpe od njih na svom rođenom ognjištu. Kod ovih reči, kada je predsednik govorio, objašnjavajući cilj zbora, Marko se preobrazio«. Ako Vam se čini da je ovo izvješće u nekom današnjem tabloidu, duboko ste se prevarili. Ovaj pasus je detalj iz satire **Radoje Domanovića Kraljević Marko po drugi put među Srbima**, koja je napisana na početku XIX. stoljeća, 1905. godine. Početak priče je da Marko dođe do Božjeg prijestola i kaže: »Pusti me, Bože, da vidim šta rade dole oni moji slepci; dosadila mi njihova kuknjava i zivkanje! – e, Marko, Marko – uzdahnu Gospod – sve ja znam, ali kad bi im se moglo pomoći, ja bih im prvi pomogao.« Na koncu poslije mnogih peripetija i neuspjeha Marko iziđe pred Boga: »a Bog se smeje, sve se tresu nebesa. – Osveti mi, Marko, Kosovo? – pita kroz smeh. – Namučih se, a jedno mi Kosovo nisam ga ni video !... – Hvala ti, Bože, te me oprosti muka; a više ni sam neću verovati kukanju mojih potomaka i plaču za Kosovom«. Naravno, tadašnje vlasti nisu baš bile oduševljene Domanovićevom satirou. No, vrijeme je da malo provirimo u doba kada je satira nastala, jer tada Kosovo još nije bio u okvirima srpske kraljevine.

Sve je počelo u »miru«

Nakon rusko-turskih ratova u kojima su sudjelovale srpske i crnogorske čete, 1877.-78. godina, Turska je poražena i potpisala je iste godine 3. ožujka Sanstefanski mir. U Bugarskoj je ovaj datum nacionalni praznik, ne bez razloga. Po tom miru na Balkanu bi se stvorila velika bugarska država, pod protektoratom Rusije. Ovim mirom Srbija, Crna Gora i Rumunjska priznate su kao samostalne, neovisne države. Srbija i Crna Gora povećale su svoje teritorije na uštrb Albanaca. Tadašnjim velikim silama nije se dopalo širenje utjecaja Rusije, a Srbija i Grčka su strepjele da bi priznanje Velike Bugarske moglo zaprijetiti njihovoj neovisnosti. To su bili razlozi sazivanja iste godine i Berlinskog kongresa na kojem je revidiran ovaj ugovor. Bolje reći, velike sile su novi ugovor prilagodile svojim političkim ciljevima. Berlinski mirovni sporazum potpisan je 13. srpnja iste godine. Srbija je znatno proširila svoj teritorij s četiri okruga: Niški, Pirotski, Leskovački i Vranjski. Crna Gora je trebala dobiti Plav i Gusinje. Predviđeni teritorij Bugarske je smanjen na trećinu i ona je postala autonomna kneževina pod otomanskim suverenitetom. Sličan status je imala Srbija prije tog rata. Makedonija i Albanija su ostale u okviru turske carevine, a Austro-Ugarska je dobila pravo anektirati Bosnu i Hercegovinu, a u Sandžak stacionirati svoje trupe

Sudionici Berlinskog kongresa

kako bi spriječile ujedinjenje Srbije i Crne Gore, što je izazvalo dodatne tenzije u regiji. Na Berlinskom kongresu pojavila se i delegacija Albanaca, članovi Prizrenske lige, ali moderator kongresa **Otto von Bismarck** ih je ignorirao; navodno je izjavio: »za mene Albanci ne postoje«. **Svetozar Marković** je o tome pisao: »Arbanasi su se našli između čekića i nakovnja. Između Turske protiv čijeg jarma su se borili i balkanskih država koje su im nosile novi jaram. Srbija zlostavlja i progoni arbanasko stanovništvo iz četiri zadobijena okruga (u knjizi *Srbija i Arbanija*).

Svi u jednu državu

Početkom XIX. stoljeća u Europi počinje rana faza kapitalističkog razvoja, koja teži ukupnjavanju resursa. Pod »željeznim kancelarom« Bismarckom ujedinjuju se njemačke kraljevine i pokrajine. Ujedinjuje se i Italija u borbi za sjever Italije koji je pod vlašću Habsburškog carstva. Poraz od Talijana primorava Habsburgovce da se nagode s Mađarima i stvore državno zajedništvo Austro-Ugarsku monarhiju, koja u to doba ulazi u red velikih sila. Srbi, potpomognuti Austrijancima, odnosno Rusima, polako se oslobađaju turske vladavine, postaju začetnici ujedinjenja svih Srba u jednu državu. Albanci, vidjevši ishod Sanstefanskog mira, prije početka Berlinskog kongresa, osnivaju 10. lipnja 1878. Prizrensku ligu s ciljem: borba za albansku autonomiju u okviru Turske, da se ujedine svi Albanci u jedan veliki albanski vilajet (pokrajinu) i kažu: »Albanci neće dopustiti da se njihove zemlje daju Srbiji, Crnoj Gori, Grčkoj ili bili kojoj drugoj državi«. Albanci su za najveću nepravdu Berlinskog kongresa smatrali »legalizaciju srpsko-crnogorskog nasilja i okupaciju albanske zemlje«. Tome jedan suvremeni analitičar proturječi i smatra: »čitav period od 1879. do kraja 1912. godine će biti u znaku stalnih sukoba i terora Arbanasa-muslimana nad srpsko-crnogorskim stanovništvom u Staroj Srbiji«. Uslijedili su novi ratovi u Europi za prekrajanje teritorija. Podučeni europskim ratovima 1. kolovoza 1975. godine potpisana je Helsinška povelja/dogovor kojom je priznata nepovredivost granica u Europi. Potpisnice su 35 država Europe, SAD i Kanada. Mada su se neke države potpisnice raspale, neke ujedinile, tadašnje granice, među njima i unutrašnje, su zadržane. Promijeniti ovu povelju/dogovor je doista težak posao, sličan Sizifovom ili se smatra otvaranjem Pandorine kutije. Zasad to ne uspijeva ni Rusima.

Belgrád, Szerbia

Drugo lice SUBOTICE

Poštovani korisniče, obaveštavamo Vas da je kompanija *Kopernikus Technology* postala deo najvećeg telekomunikacionog operatera u regionu, *Telekom Srbija* i da plasira svoje usluge pod brendom *SUPERNOVA*...

Tisztelt felhasználó, tájékoztatjuk Önöket, hogy a Kopernikus Technology a régió legnagyobb távközlési szolgáltató, a Telekom Szerbia részévé vált, és a SUPERNOVA márkanév alatt üzemeltetni fogja szolgáltatásait...

Ovim riječima, na ovim jezicima i na ovim pismima obratili su se ovih dana kompanije *Kopernikus* i *Supernova* svojim pretplatnicima koji još od ranije koriste paket *digi-hu*, odnosno većinu programa prate na mađarskom jeziku. Dobrom dijelu javnosti vjerovatno ni danas nije poznato pod kojim uvjetima je kompanija *Kopernikus* u listopadu prošle godine kupila *Digi TV*, kao što nikome do sada nije poznato kakav će biti ishod kaznene prijave koju je u prosincu protiv predsjednika Srpske napredne stranke **Aleksandra Vučića**, ministra financija **Siniše Malog**, vlasnika *Kopernikusa* **Srdana Milovanovića** i drugih osoba podnijela stranka *Dosta je bilo* pod optužbom da je *Telekom Srbija* kupila *Kopernikus* za 200 milijuna dinara, da bi odmah potom vlasnik *Kopernikusa* za 180 milijuna dinara kupio televizije *Prvu* i *O2*, sve to – kako se navodi u kaznenoj prijavi – novcem građana i »za potrebe SNS-a«. Kako sada stvari stoje, proći će još dosta komercijalnih minuta, sati, dana i mjeseci dok Tužiteljstvo ne počne razmatrati prijavu što su ju u ime DJB-a podnijeli republički zastupnici **Saša Radulović** i **Branka Stamenković**.

A dok detalji oko toga ne postanu malo poznatiji javnosti, zadržimo se na detalju kog smo istaknuli u uvodu teksta, jer je po svojoj prirodi itekako zanimljiv za Suboticu i za Vojvodinu općenito. Riječ je, naime, o tome da se menadžment *Kopernikusa* (do

sjetio da je ljudski lijepo, a poslovno korektno korespondenciju s pretplatnicima koji većinu programa prate na mađarskom jeziku proširiti i na njihov pretpostavljeni materinski jezik. Na taj način, potpisnik ovoga teksta uvjeren je u to, *Kopernikus* je kod ovih pretplatnika dobio ogroman plus, posebno stoga što ranijem operateru (*Digi TV*), iako je nudio iste usluge, takvo što nije palo na pamet.

Ovaj prije svega ljudski i poslovni potez *Kopernikusa* tim je značajniji i tim više upada u oči ako se stavi u širi, društveni kontekst, jer mnogima može poslužiti kao uzoran primjer. Potez *Kopernikusa*, recimo, može poslužiti kao uzoran primjer državi, koja i pored obećanja da će se izvoditi iz matičnih knjiga moći dobivati i na jezicima i pismima nacionalnih manjina to svoje obećanje ne provodi u djelo. Bar ne – prema pisanju *Szabad Magyar Szó* – u svim sredinama, poput Kanjiže, Sente ili Ade, recimo. Za neke stvari, međutim, nije čak potrebno niti novinarsko istraživanje, jer je dovoljno imati samo dobar sluh koji će precizno registrirati sve veći broj lokalnih i državnih ustanova (u Subotici) u kojima činovnici ne samo da ne znaju jezik sredine (mađarski se po pravilu uzima kao reprezent) nego ga nisu ni voljni naučiti niti do razine potrebne za najosnovniju komunikaciju. S druge strane, *Kopernikus* se – poput najsposobnijih prodavača na Buvljaku ili drugim subotičkim tržnicama – ponio ne samo korektno nego i pametno, prilagođavajući svoj »kod« u komunikaciji praksi i životu, ne čekajući da odluka o uporabi jezika i pisma prvo prođe političku proceduru u skupštinskim tijelima. Na taj način, hotimice ili ne, *Kopernikus* je kod svojih pretplatnika začeo neku vrstu stokholmskog sindroma, danas toliko rijetkog u odnosima između davatelja i korisnika usluge.

Z. R.

Dinarski račun Danijele Pejić:
Komercijalna banka
205-9011007610496-25

SWIFT-BIC : KOBBSBG
KOMERCIJALNA BANKA BEOGRAD SRBIJA
IBAN: RS35205903102530475122
DANIJELA PEJIC

Humanitarna akcija za slijepu Danijelu Pejić

Dan za Danijelin san

Danas je *Dan za Danijelin san*, tako bismo mogli nazvati petak, 17. svibnja, kada se organizira velika humanitarna akcija kako bi se pomoglo mladoj, slijepoj djevojci **Danijeli Pejić** da se njen san pretvori u stvarnost. Sve je započelo još za Danijelin rođendan 12. siječnja ove godine kada je obiteljska prijateljica **Diana Sarić** odlučila pomoći Danijeli i njejoj bolesnoj majci da se presele u Suboticu i tu nađu svoj mir, u maloj kući koja bi bila blizu centra, kako bi Danijela mogla lakše do posla.

Za kupovinu kuće potreban je novac, a upravo to je cilj ove humanitarne akcije. Ona s majkom **Katom** živi na periferiji Đurđina u maloj trošnoj kući koja nije u njihovom vlasništvu i želja ljudi dobrog srca je osigurati sredstva i do ljeta riješiti stambeni prostor, jer po riječima Diane Sarić, kuća u kojoj sada žive neće »preživjeti« još jednu zimu.

Dobri ljudi na djelu

Danijela je bila veselo i razdragano dijete, sve do svoje desete godine, kada je morala na operaciju oka. Prva operacija je prošla dobro, no zahtijevala je i drugu, poslije koje je ostala potpuno slijepa. I pored toga završila je Osnovnu školu **Vladimir Nazor** u Đurđinu, a zatim i opći smjer u Gimnaziji **Svetozar Marković**. Putovati svaki dan nije lako niti zdravima, a pogotovo nije bilo lako Danijeli, te je pokušala biti u učeničkom domu, ali tamo uvjeti nisu bili prilagođeni njenim potrebama, te je nakon šest mjeseci odlučila ponovno putovati. Tko drugi, nego mama, odlučila je dovesti Danijelu svaki dan do škole, te bi se vratila doma i ponovno dolazila po kćer po završetku nastave. Tako su funkcionirale godinu i pol dana. Treću i četvrtu godinu joj je put do škole olakšalo Hrvatsko nacionalno vijeće, osiguravši joj prijevoz.

Nakon završene Gimnazije, Danijela je ostala u dobrom kontaktu s Dianom, koja je odlučila pomoći.

»Desetak godina sam u kontaktu s Danijelom, a situacija u njenom slučaju je jako teška. Nisam vidjela drugi izlaz nego pokrenuti cijelu ovu priču i izaći u javnost. Ubrzo sam naišla na razumijevanje i pomoć i drugih ljudi, koji evo mjesecima žive za Danijelin san«, kaže Diana.

Osim Diane, čuvši Danijelinu priču, aktivno su se uključili i dr. **Branko Nikolić**, **Zoran Andrić**, **Aleksandra Bukvić** i drugi.

U ovu humanitarnu akciju uključili su se mnogi ljudi dobre volje, poduzetnici, tvrtke, koji će danas dio svog prihoda darovati Danijeli. Neki će cijeli tjedan sudjelovati u akciji i dio sredstava će uplatiti na Danijelin račun. Učenici s kojima je Danijela četiri godine bila u srednjoj školi, na petoj obljetnici mature skupljali su novčanu pomoć, a kolektiv Gimnazije skupa s učenicima i njenim bivšim razrednikom prof. **Zoranom Nagelom** organizirali su koncert u školi i tada prikupili 120 tisuća dinara. Organizirana je i rock zabava, te se plesala *Zumba*, sve za Danijelu. Žene su napravile torte, te su se one našle na aukciji, baš kao i slike koje je za Danijelu darovala prof. **Božica Zoko** iz Hrvatske, koje možete pogledati na Facebook stranici *Dan za Danijelin san*.

Diana Sarić, Danijela Pejić i Valentina Lazarević

Uključio se lijepi broj ljudi, te su neki već darovali namještaj, bijelu tehniku za Danijelin dom, a javila se i ekipa ljudi koja želi pomoći oko eventualnog renoviranja. Sve to govori da još uvijek ima dobrih ljudi i da će Danijela zimu dočekati u svom novom i sigurnom domu.

Pomoć je uvijek dobrodošla

Danijela svakodnevno, bez ikakve nadoknade, volontira u Udruženju slijepih i slabovidnih osoba i to joj je, kako je rekla, dobro i fizički, ali prije svega psihički, jer se osjeća korisnom.

»Mislim da se čovjek bolje osjeća kad je koristan i kada nešto radi. Zatvoriti se u četiri zida i nije neko rješenje«, kaže Danijela.

Svaki dan bez iznimke mama je isprati na autobus u Đurđinu, a tajnica Udruženja **Valentina Lazarević**, koja je o Danijeli imala samo riječi hvale, je dočeka, odnosno isprati na autobus za Đurđin.

Nije Danijela u početku nailazila ni na razumijevanje ljudi, niti vozača autobusa, no sada je, kako je i sama rekla, situacija puno bolja. Osim u Udruženju, Danijela pomaže i mami u brojnim kućanskim poslovima. Nikada se nije predala, naučila je hodati uz pomoć bijelog štapa, a s vršnjacima je u kontaktu preko društvenih mreža. Nikada nije tražila pomoć nego se borila sama, a sad se za nju bore ljudi kojima je stalo da Danijela može živjeti u normalnim uvjetima, da ima mladost i da na njenom licu gledaju osmijeh.

Svi oni koji žele pomoći u ostvarivanju Danijelinog sna mogu se javiti na Facebook stranicu *Dan za Danijelin san*, mogu svoj prihod ubaciti u kutije koje se nalaze na 12 lokacija u Subotici ili uplatiti putem Danijelinih žiro računa.

Pomozimo da Danijelin san postane stvarnost!

Ž.V.

Liste čekanja za djecu i buduće odgojitelje

Naša radost nakon tri desetljeća dobiva novu centralnu kuhinju

U vrtićima uvijek nedostaje mjesto više uslijed nedovoljnih smještajnih kapaciteta, te je u planu proširenje postojećih objekata u stambenim naseljima Prozivka i Radijalac, a kontinuirano povećanje broja djece nametnulo je i potrebu renoviranja centralne kuhinje, gdje se svakodnevno priprema oko 12 tisuća obroka za mališane koji pohađaju ovu ustanovu

se i u tom dijelu grada osigura dodatni prostor, bilo rekonstrukcijom postojećeg ili možda izgradnjom novog objekta.«

Centralna kuhinja prema europskim standardima

Prednost pri upisu imaju djeca samohranih roditelja, ona iz socijalno ugroženih obitelji, te predškolci za koje je vrtić zakonski obavezan. U ustanovu pristiže veliki broj zahtjeva za smještaj djece dobi od šest mjeseci, za što, osim prostornih ograničenja, PU *Naša radost* trenutačno nema niti uvjete za pripremu hrane. Međutim, nakon aktualnog renoviranja centralne kuhinje, i ta bi mogućnost mogla biti razmotrena, navodi Markez.

»Centralna kuhinja *Naše radosti* svakodnevno priprema oko 12 tisuća obroka i budući da se na kuhinji ništa nije obnavljalo od njezine izgradnje, odnosno proteklih 30 godina, bilo je neophodno konačno uraditi rekonstrukciju. Građevinski radovi su nedavno započeli, te se hrana trenutačno priprema u kuhinji tvornice Sever. Rekonstrukcijom je predviđeno podizanje kuhinje za jedan kat, gdje će se pripremati dio hrane, a tu će se također nalaziti i svlačionice i uredi uposlenih u Upravi za hranu, dok će u suterenu biti smješteni magacin i hladnjače. Nova kuhinja će biti suvremeno opremljena, u skladu s europskim standardima, pa ćemo, među ostalim, moći razmotriti i mogućnost pripreme hrane za šestomjesečnu djecu.«

Prehrana u objektima *Naše radosti* provodi se po određenim standardima i normativima glede kvalitete i kvantitete obroka, što će se dodatno moći unaprijediti u moderno opremljenoj kuhinji. Završetak radova vrijednih 56 milijuna dinara očekuje se u narednih godinu dana, a financiraju se iz republičkog i manjim dijelom iz gradskog proračuna.

Cjelodnevni i poludnevni boravak u objektima ove ustanove roditelji plaćaju na mjesečnoj razini i stupanj naplativosti je visok. Međutim, *Naša radost* ne raspolaže vlastitim sredstvima nego se njezin rad financira izdvajanjem namjenskih sredstava iz gradske blagajne, a određeni dio potrebnog novca pribavlja se kroz projektno financiranje, pojašnjava Nebojša Markez.

PU *Naša radost* raspolaže s ukupno 54 objekta u kojima boravi 4.300 djece, međutim svake godine tijekom upisa postoji određeni broj zahtjeva roditelja za proširenjem kapaciteta, osobito kada su jaslene odgojne grupe u pitanju. Ovaj problem je prošle jeseni riješen izgradnjom potpuno novog objekta u Mjesnoj zajednici Aleksandrovo, gdje ima mjesta za 60-ero djece jaslene dobi, potom prenamjenom prostora vrtića u Tavankutu gdje je otvorena još jedna jaslenska grupa, a plan je uraditi i rekonstrukciju vrtića na Prozivki i Radijalcu, te ukoliko se ukaže potreba i objekta u Malom Bajmoku, kaže ravnatelj PU *Naša radost*, **Nebojša Markez**.

»Iz godine u godinu se povećava broj djece, pa tako i potreba za povećanjem broja grupa. Tehnička dokumentacija je pripremljena za proširenje objekata *Sanda Marjanović* na Prozivki i *Mandarina* na Radijalcu, gdje imamo najveći broj djece, odnosno potrebe za dodatnim grupama. Na taj način bismo mogli primiti još oko 250 djece. Osim toga, veliki broj mladih roditelja je uposlano u Industrijskoj zoni *Mali Bajmok*, te razmatramo da

»Kada je u pitanju održavanje objekata, nastoji se sukladno raspoloživim sredstvima investirati u ono što je najpotrebnije, poput uvođenja grijanja na plin i postavljanja pvc stolarije u cilju povećanja energetske efikasnosti, obnavljanja električne, vodovodne i kanalizacijske mreže, saniranja starih krovova, te već gorespomenutog proširenja kapaciteta za jasleni uzrast. Ono što je problem jesu nepredviđeni troškovi, poput slučajno razbijenog prozora u vrtiću i tomu slično, jer su nam sredstva striktno namjenski raspoređena.«

Liste čekanja za posao odgojitelja

Osim toga što preuzima dobra iskustva iz Danske, Norveške i Njemačke, *Naša radost* ostvaruje odličnu suradnju sa strukom iz Hrvatske, Slovenije, Makedonije, Bosne i Hercegovine, te iz Mađarske, a u specifičnost višejezičnog rada ove ustanove imali su se do sada priliku uvjeriti odgojitelji iz nekoliko europskih zemalja, boraveći u našem gradu.

Naime, odgojno-obrazovni rad provodi se u *Našoj radosti* na hrvatskom, srpskom i mađarskom jeziku, potom postoje bilingvalne grupe na srpskom jeziku u kombinaciji s engleskim, njemačkim ili pak mađarskim jezikom, djeci romske nacionalnosti na raspolaganju su asistenti koji govore njihov materinji jezik, a od iduće godine u planu je uvođenje i bunjevačkog u odgojno-obrazovni rad ove predškolske ustanove, kaže njezin ravnatelj.

Kada je riječ o kadrovskoj politici, od ukupno 508 uposlenih, odgojni stručni kadar čini njih 322, što je minimalna brojka za obavljanje zakonskih obveza odgoja. Lista čekanja ne vrijedi samo za djecu nego i za buduće odgojitelje, s obzirom na to da je već godinama unatrag prisutan raskorak u broju diplomiranih odgojitelja kojih je višestruko više u odnosu na potrebe ove ustanove za upošljavanjem novih kadrova. Upisne kvote još uvijek nisu usklađene s tržištem rada, te tako mnogi s diplomom odgojitelja nikada nisu niti dobili šansu raditi u struci.

Pristižu značajna priznanja iz EU

Oni kojima se u određenom trenutku ukazala prilika raditi u nekom od objekata *Naše radosti* danas imaju mogućnost sudjelovanja u različitim međunarodnim projektima, biti dio progra-

ma razmjene odgojitelja i upoznati se s pedagoškom praksom ostalih europskih zemalja. Od 2015. godine Predškolska ustanova *Naša radost* sudjeluje i u međunarodnim projektima na *eTwinning* portalu, te je dobitnica i europske oznake kvalitete za 2018. i 2019. godinu, navodi Markez.

»Svi naši vrtići su umreženi, imaju internet konekciju i interaktivne ploče. *eTwinning* je zajednica škola u Europi i cilj je putem platforme komunicirati, surađivati, razvijati projekte sa sličnim odgojnim ustanovama iz drugih zemalja. Dakle, *eTwinning* aktivnosti promiču suradnju škola u Europi uporabom informacijskih i komunikacijskih tehnologija. Djeca iz partnerskih zemalja rade neku aktivnost na istu temu, pri čemu su povezani putem skypea i tako se mogu međusobno vidjeti i čuti, slušati strani jezik, što je jedno potpuno novo iskustvo. Iako nismo još u Europskoj uniji, do sada smo u okviru ove mreže dobili 23 nagrade, što je ujedno i najveći broj nagrada u Srbiji.«

PU *Naša radost* može se pohvaliti i zlatnom medaljom na nedavno održanom Međunarodnom sajmu obrazovanja *Putokazi*, a ravnatelj ove ustanove najavio je da je jedan od sljedećih koraka u odgojno-obrazovnom radu i uvođenje elemenata *Waldorf pedagogije*, koja se temelji na poštivanju individualnosti djeteta i radu u malim grupama, te su tako *Waldorf* škole i vrtići već zaživjeli u Hrvatskoj, Bosni, Rumunjskoj, Mađarskoj, Makedoniji, od 2013. u Beogradu, a u skorijoj budućnosti bi mogli i u Subotici, najavljuje Markez.

Na koncu, pridodajmo i ono što je sada već desetljećima svakako na ponos subotičkih mališana, a to je tradicionalna *Klincijada*, najmasovnija manifestacija posvećena dječjem stvaralaštvu. U okviru programa ovogodišnje *Klincijade* nastupit će oko 1.200 mališana, među kojima će, osim domaćina, sudjelovati i djeca iz drugih predškolskih ustanova iz Vojvodine, te gosti iz Mađarske. Prema riječima ravnatelja *Naše radosti*, ovogodišnja *Klincijada* bit će tehnički na višoj razini jer je u planu nabava bežičnih mikrofona i odgovarajuće tehnike kojom će se omogućiti virtualni doživljaj ove manifestacije. Svečano otvorenje *Klincijade* je 20. svibnja u 9 sati u Hrvatskom kulturnom centru *Bunjevačko kolo*, gdje će se do 24. svibnja održavati programi u prijedopodnevним terminima, dok će kao i svake godine, dio programa biti priređen u Dvorani sportova i u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici.

Marija Matković

Uspjeh dramske sekcije HKUD-a *Vladimir Nazor*

Zanimljiv tekst i uigrana ekipa

»Glumac ulogu mora iznijeti ne samo riječima već i mimikom i gestom. I normalno onda da se gledatelji nasmiju, nagrade vas pljeskom, a od pljeska nema za glumca veće nagrade«, kaže Klara Oberman

Na nedavno održanoj Zonskoj smotri amaterskih dramskih društava u Crvenki dramska sekcija HKUD-a *Vladimir Nazor* plasirala se na Festival tradicijskih formi koji će biti održan u listopadu u Jaši Tomiću. Za najbolju glumicu večeri proglašena je *Nazorova* glumica **Klara Oberman**. Somborci su na Zonskoj smotri sudjelovali s komedijom *Matora dica* čiji je autor **Marjan Kiš**. Nakon premijere u listopadu prošle godine predstava je doživjela nekoliko izvođenja, kako u okolici tako i u Hrvatskoj, a *nazorovce* čekaju nova gostovanja, ali i rad na novoj predstavi koju pripremaju za jesen.

Nagrade

Pisana u prepoznatljivom stilu Marjana Kiša, komedija *Matora dica* dobro je »legla« somborskim glumcima. Usprkos promjeni redateljice i same glumačke postave uspjeli su za dva mjeseca pripremiti predstavu koja na prvu dopire do gledatelja, čemu je sigurno pridonijela i činjenica da je Kiš tekst i pisao za *Nazorove* »dramce«.

»Rad smo počeli s redateljicom **Ljiljanom Tomić-Markovino-
vić**, a nakon njenog odlaska otišao je i dio glumaca. Nismo, poslije toga, odustali od predstave i uspjeli smo za nešto više od dva mjeseca pripremiti premijeru«, kaže **Jolika Raič**, koja je preuzela redateljsku ulogu.

Nakon premijere u listopadu prošle godine uslijedila su gostovanja u Rešetarima, Sonti, Bajmaku, natjecanje na općinskoj i zonskoj smotri, a svako to izvođenje bila je prigoda za uigravanje glumačke ekipe, nadograđivanje likova i scene. Rezultat je uspješan nastup na Zonskoj smotri i plasman na Festival tradicijskih formi. Dramska sekcija plasirala se na Festival tradicijskih formi u Jaši Tomiću, a glumica Klara Oberman je nagrađena za svoj glumački doživljaj trostruke udovice.

»Za ulogu u predstavi *Matora dica* dobila sam dvije nagrade. Prva je bila na našem Međunarodnom susretu amaterskih dramskih društava kada sam nagrađena za najbolju žensku ulogu. Druga na natjecanju u Crvenki za najbolje glumačko ostvarenje večeri. Nagrade doživljavam kao priznanje za trud koji sam uložila. Naravno, ponosna sam na svoje nagrade, ali nije to samo moje priznanje već priznanje za naš zajednički trud. Glumac ulogu mora iznijeti ne samo riječima već i mimikom i gestom. I normalno je onda da se gledatelji nasmiju, nagrade vas pljeskom, a od pljeska nema za glumca veće nagrade«, kaže Klara Oberman.

»Raduju me dobre kritike koje sam dobila u Crvenki od selektora. Što je njegova ocjena? Pa rekao je da su moja pojava i nastup pravo osvježanje na sceni. Na sceni zato što to volim i najveće priznanje mi je kada poslije predstave netko od gledatelja pohvali moju glumu. Svakako da nagrade gode i upotpunjuju sve to, ali i pohvale onih za koje igramo meni su kao da sam dobila neku nagradu«, kaže **Sofija Vuković**.

 Klara Oberman

Gužva u listopadu

Najangažiraniji mjesec za somborske glumce bit će listopad. Početkom mjeseca dva dana bit će gosti u Sinju, zatim ih čeka natjecanje u Jaši Tomiću i organiziranje X. Međunarodnog susreta amaterskih dramskih društava u Hrvatskom domu.

Matora dica

»Rekao bih da je ovo jedna ansambl predstava, uloge su tako podijeljene da je svatko dobio ulogu koja najviše odgovara njegovom glumačkom izričaju. Poslije premijere krenuli smo na gostovanja i gdje god da smo bili gledatelji su dobro reagirali«, kaže pročelnik dramske sekcije **Šima Raič** i najavljuje naredna gostovanja u Osijeku, Viljevu, pregovore o gostovanju u Gudovcima.

Godine na pozornici

Usporedo s gostovanjima, *Nazorovi* glumci rade i na novoj predstavi, a premijeru najavljuju za jubilarni X. Međunarodni festival amaterskih dramskih društava. Za taj jubilej odabrali su komediju *Oporuka*, po motivu opere **Giacoma Puccinija** u adaptaciji **Ivice Janjića**.

»To je jedna od naših najuspješnijih predstava i zato je želja da je za ovaj mali jubilej obnovimo. Većina glumaca iz prve *Oporuke* i danas je u dramskoj sekciji, što svakako olakšava rad«, kaže redateljica Jolika Raič.

Okosnica *Nazorove* dramske sekcije uigrana je ekipa, koja je na okupu više od deset godina.

»Prije ovog redateljskog pothvata u dramskoj sekciji glumila sam 16 godina. Dva puta sam pohađala seminare *Stvaranje kazališta Nine Kleflin* i tu se nekako javio moj interes za režiju. Je li u pripremi predstave najteže podijeliti uloge? Da, ukoliko ne poznajete glumce. Ali mi se već toliko poznajemo da dobro znamo kome što od uloga leži. No, zadaća redatelja nije samo to. Treba osmisliti i postaviti scenu i bezbroj puta vraćati istu scenu ukoliko je potrebno. Nije to uvijek zahvalno, ali neka da je potrebno da bi se dao karakter jednoj ulozi, izvukao maksimum iz glumca«, kaže Jolika Raič.

Glumački staž dug 13 godina iza sebe ima **Zvonimir Lukač**, koji je usporedo s glumačkim radom jedno vrijeme vodio i dramsku sekciju kao pročelnik, a njegova ideja je i Međunarodni festival amaterskih dramskih društava.

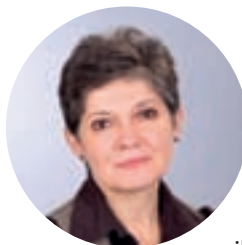
»Nisam brojao uloge, ali sigurno ih ima 12-13. Volim uloge koje glumcu daju mogućnost da ih nadogradi; tu se bolje snalazim nego u nekim strogo zacrtanim ulogama«, kaže Lukač.

Dio stalne glumačke postave je i **Antun Kovač**, pučki pjesnik i član *Nazorovog* pjevačkog zbora. »Nikada nisam mislio da ću biti i glumac. Prvo zato što sam sramežljiv, a drugo jer ne volim učiti tekst, ali eto tu sam godinama. Nisam nikada ni pomislio da ću biti u dramskoj sekciji, a tek da ću biti i nagrađivan, ali desilo se i jedno i drugo«, kaže Kovač.

Z. V.

Tjedan u Somboru

Tko o čemu, ja o...

Čitam ovih dana podatak, onaj statistički, kako je u Somboru povećan broj turista i kako je naš grad tijekom ožujka bio top destinacija, jer je od svih gradova upravo u Somboru za-

bilježen najveći porast broja turista i noće-

nja. Kako se statistika turizmom nije počela baviti prije mjesec dana, već malo-malo pa izbaci podatke o broju noćenja i broju turista koji »krstare« po Srbiji, nije mi bilo teško zabosti nos u te stare podatke, čisto da vidim kada smo to postali zanimljivo turističko odredište. Ako je vjerovati statistici, to nije od jučer, ni od prije godinu dana, već se uzlazni trend bilježi nekoliko godina unazad. Za hvalu i ponos svakako.

Ali meni tu dvije stvari ne štimate. Prva je podatak o povećanju noćenja stranih turista za čak trećinu i istodobno smanjenje broja noćenja domaćih turista za oko 11 posto. A upravo tim brojkama kao rezultatima turističkog učinka za 11 mjeseci 2018. godine barataju statističari. Ne bih rekla da su statističari nešto krivo izračunali već prije da domaći gosti prolaze mimo službene statistike, jer uvijek se domaći gost na noćenju može (ako ustreba) provući kao kakav rođak, školski drug, stari prijatelj. Kod onih s putovnicama tako što je malo teže, pa je bolje takve goste na konaku prijaviti nego li riskirati kakav prekršaj, koji bi, ne daj Bože, mogao imati i šire posljedice.

Druga stvar koja mi ne štima je ono čega nema u Somboru (a tiče se kako i s čime dočekujemo turiste). A nema parkirališta za turističke autobuse, nema javnog toaleta i nema turističke signalizacije. Onako sa strane gledano to bi se lako dalo riješiti. Na nekom pogodnom mjestu, gdje već postoje parkirališta, odvojiti stajalište za turističke autobuse, namjeni privesti javni toalet u gradskom parku (ili postaviti montažne toalete) i jednostavno postaviti turističke ploče u centru grada. Koštat će? Naravno da će koštati, ali vrijedi zarad 12-13 tisuća turista koji godišnje prođu kroz Sombor.

Z. V.

U Muzeju Srema u Srijemskoj Mitrovici otvorena izložba *Ispričaj ću ti priču* kustosice Arheološkog muzeja u Zadru Timke Alihodžić

Kulturno blago dva antička grada

»Cilj mi je bio da i ljude koji nisu arheolozi privučem i da im kažem koliko je bitno sačuvati ove predmete * Odnos prema smrti i životu je od pamtivyjeka kod svakog čovjeka zauzimao posebno mjesto«, kazala je Alihodžić

Prošloga tjedna, 8. svibnja, u Muzeju Srema u Srijemskoj Mitrovici otvorena je izuzetna arheološka izložba kustosice Arheološkog muzeja u Zadru **Timke Alihodžić** pod nazivom *Ispričaj ću ti priču*. Izložba kroz pogrebne rituale govori o rimskom načinu života. Posjetitelji Muzeja Srema imat će priliku pogledati ovu zanimljivu izložbu sve do 15. lipnja, kroz panoe, vitrine s izloženim materijalom i kopijama predmeta, upoznati se s pričama koje govore o običajima pokapanja, mogućim zanimanjima, navikama i socijalnom statusu ljudi koji su živjeli u Jaderu, u vremenu vladavine careva od **Augusta do Konstantina**, pa i dalje. Na osnovu rezultata antropološke analize i grobnih priloga, autorica pokušava bar donekle rekonstruirati život ljudi čiji su grobovi prezentirani na izložbi. Ova izložba je prvi put predstavljena 2015. godine u Arheološkom muzeju u Zadru, te je gostovala diljem Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Srijemska Mitrovica je četvrti grad gdje je ona predstavljena u Srbiji.

Grobovi – mjesta velikih otkrića

Arheološki muzej u Zadru je jedan od najstarijih muzeja u Hrvatskoj. Nastao je 1830. godine i kao i sam grad i muzej je imao burnu prošlost. Danas je to vrlo respektabilna ustanova koja skrbi o svetom Donatu, ima tri postavke, ima jaku knjižnicu i restauratorsku radionicu.

»Izložba donosi priču o četiri groba iz razdoblja od I. do IV. vijeka kada su Rimljani vladali Zadrom. U to vrijeme upokojeni Rimljani su se spaljivali i zajedno sa skeletom sahranjivali. Izložba donosi materijal koji se polagao u grobove koji je u biti pokazatelj njihovog vjerovanja u zagrobni život. Prilikom ispraćaja umrlih nije se štedjelo, tako da se u grobovima mogao pronaći novac kojim se plaćao put preko rijeke Uljanice, svjetiljke koje se i danas koriste u svim religijama, jer umirući ne umiru bez svijeće. Također, izložena je masa staklenih i keramičkih posuda i nakita. Ono što bih izdvojila jest dio koji smo mi napravili za slabovidne osobe. Rekonstruirali smo jedan grob kako bi oni zatvorenih očiju mogli to opipati. U pozadini imaju audio zapis, i sve ovo što piše na panoima oni mogu slušati. Naglasila bih da gdje god smo bili, bili smo iznimno dobro prihvaćeni. Na suradnju s Muzejom Srema u Srijemskoj Mitrovici gledamo dosta emotivno jer naša katedrala u Zadru nosi naziv sveta Stošija. Doći u Sirmi-

um, gdje je živjela sveta Stošija, je doista nešto prelijepo. A što se tiče tog antičkog nivoa, bilo bi divno napraviti suradnju«, kazala je autorica izložbe.

Istaknula je kako je suradnja u regiji s arheološkim muzejima, pogotovo za one koji imaju bogatu rimsku prošlost, iznimno važna.

Timka Alihodžić

»Ja ovu izložbu nisam radila prevashodno za struku. Cilj mi je bio da i ljude koji nisu arheolozi privučem i da im kažem koliko je bitno sačuvati ove predmete. Vjerojatno su i Rimljani od drugih baštinili te običaje. Taj odnos prema smrti i životu je od pamtivyjeka kod svakog čovjeka zauzimao posebno mjesto.«

Suradnja na većoj razini

Izložba *Ispričaj ću ti priču* predstavlja korak zajedničke suradnje dva muzeja na očuvanju kulturnog bogatstva koje imaju dvije zemlje.

Tjedan u Srijemu

Ne ponovilo se

Najave Hidrometeorološkog zavoda su se obistinile. Uslijed ciklona obilne padaline pogodile su Srbiju i cijelu regiju. Zbog obilnih padalina i mogućnosti porasta vodostaja na rijekama i kanalima, sva vodoprivredna i komunalna poduzeća

na području Srijema stavljena su u stanje pripravnosti. Očekivanja su da će u Srijemu pasti oko 130 litara po četvornom metru, što je tek nešto manje nego što je bilo 2014. godine u Srijemskoj Mitrovici kada je zabilježen najviši vodostaj Save u povijesti (863 cm). Spremajući se za novonastalu situaciju, u Gradskoj kući u Srijemskoj Mitrovici prošloga tjedna je zasjedao Štab za izvanredne situacije. Na sastanku su poduzete sve neophodne mjere kako bi se adekvatno ispratili meteorološki uvjeti. Komunalna policija i komunalna poduzeća, počevši od nedjelje, u pripravnosti su 24 sata, a kako poručuju iz lokalne samouprave, raspolazu svim neophodnim sredstvima, mehanizacijom i dovoljnim brojem ljudi, spremnih da reagiraju u slučaju potrebe obrane od izlivanja vode. Ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede **Branislav Nedimović** izjavio je da su upozorene sve lokalne samouprave, da su sva vodoprivredna poduzeća stavljena u funkciju i da svi prate stanje na terenu. Također je izjavio kako se nada da neće biti većih problema, osim ukoliko se pojave bujične poplave. Podsjećanja radi, točno prije pet godina, u svibnju 2014. godine, velike kiše su pogodile Srbiju. Te godine poplavljena je Jamena, jedino selo u šidskoj općini i Vojvodini koje je zadesila ova elementarna nepogoda. Mnogi mještani su tada ostali bez svojih kuća, selo je pretrpjelo najveću poljoprivrednu štetu s obzirom na to da je tada poplavljeno oko 80 posto poljoprivrednog zemljišta. Nakon poplava u Jameni većina kućanstava je obnovljeno. Izgrađeno je 12 novih kuća, a obnovljeni su i seoska škola, Dom kulture i Mjesna zajednica. Veliku pomoć u obnovi sela, osim države, pružila je Europska unija i brojne humanitarne fondacije. I poslije pet godina svaka jača kiša unosi nemir i strah kod mještana ovog sela, unatoč činjenici da je trenutna situacija na nasipu stabilna. No, ono što su preživjeli teško zaboravljaju i kako kažu: »ono što je bilo, ne ponovilo se«.

S. D.

S. D.

»Izložba će biti pravo otkrovenje i iznenađenje za sve naše posjetitelje. Planirali smo da datum otvaranje izložbe bude prije otvaranja europske *Noći muzeja*. Suradnja muzeja iz Srijemske Mitrovice i Zadra podiće će se na višu razinu, na razinu dva ministarstva. Naša gošća iz Zadra i naša arheologinja **Jasmina Davidović** će raditi na prezentiranju keramike i stakla. U muzeju u Zadru postoji muzej stakla, ali je i Sirmij bogat takvim nalazištima. Pomoći ćemo jedni drugima kako bismo predstavili to kulturno blago široj javnosti«, kazao je v. d. ravnatelja *Muzeja Srema* **Saša Bugadžija**, ističući veliku važnost suradnje arheologa iz Srbije s kolegama u regiji.

»Suradnja arheologa iz Srbije s arheolozima u regiji je izuzetno značajna, kao i nas koji se nalazimo na čelu kulturnih ustanova i ministarstava. Arheološki nalazi su nekada bili samo u jednoj državi. Razmjena iskustava i znanja može dovesti i do novih otkrića. U Srijemskoj Mitrovici je nedavno pronađen jedan novi lokalitet, na kojem će se uskoro naći tim i arheoloških stručnjaka i povjesničara, kako iz Srbije tako i iz regije.«

Poveznica dva grada

Poveznica dva grada, Srijemske Mitrovice i Zadra, je sveta Anastazija.

»Zadar je za nas posebno mjesto, jer smo povezani s pričom o svetoj Anastaziji. To tek govori o tome da je čitavo rimsko carstvo imalo jednu vezu. Sirmij je u provinciji Panonije, a Zadar je u provinciji Dalmacije. Ali te provincije su bile sklonjene i one su zajedno i u prapovijesno vrijeme, kada su se narodi koji su tada živjeli spajali i borili protiv Rimljana. Taj prvi panonsko-ilirski rat, dalmatinski ustanak protiv Rimljana od 6. do 9. godine n. e., kada su Rimljani već bili u Sirmiju, je već tada bio veza Dalmacije i Panonije u borbi protiv Rimljana. Ta veza postoji i danas«, istaknula je arheologinja i muzejska savjetnica *Muzeja Srema* Jasmina Davidović.

Nakon 16. lipnja izložba će biti vraćena u Hrvatsku, a prema riječima autorice cilj joj je da s izložbom gostuje u rimskom gradu Viminaciju, koji ima iznimno veliki broj grobova.

Prirodno-geografske turističke vrijednosti

Kada se govori o manifestacijskom turizmu, većinom se misli samo na razne priredbe, događaje, proslave, sportska natjecanja, sajmove, izložbe, umjetničke, folklorne i slične organizirane manifestacije koje predstavljaju najčešći dio turističke ponude. Međutim, i prirodno-geografski elementi (reljef, klima, hidrografija, flora i fauna) predstavljaju osobenosti koje imaju svoje atraktivnosti i privlačnost, te kao takvi čine prirodne turističke vrijednosti mjesta ili regije održavanja manifestacije.

Već je rečeno da turističke manifestacije nastaju kao produkt podudaranja interesa tri elementa: destinacije (mjesta i/ili regije održavanja), stanovništva koje živi na lokaciji manifestacije i po-

sjetitelja koje privlači atraktivnost manifestacije. Ovi elementi su pod snažnim utjecajem fizičko-geografskih osobina predjela u kojem se navedeni interesi podudaraju. Manifestacijski turizam koristi razne specifičnosti kao motiv organiziranja raznih događaja, pogotovo na za to pogodnim hidrografskim, reljefnim i klimatskim lokalitetima.

Reljefne cjeline

Reljef sa svojom morfologijom, nadmorskom visinom i nagibom terena predstavlja osnovni prostorni dio fizičko-geografske

Reljefne cjeline koriste se i kao element umjetničke inspiracije tijekom organiziranja likovnih kolonija * I ravničarske destinacije posjeduju neke specifične »ekstreme« (močvare, pješčare, pustinje i sl.) koje imaju svoju posebnu i specifičnu potencijalnu turističku klijentelu * Turističke funkcije rijeka i jezera, odnosno njihova atraktivnost, uvjetovana je jednim danas vrlo bitnim i aktualnim faktorom – zagađenošću

sredine s višestrukom namjenom bitnom za turističke funkcije. Turistička vrijednost se manifestira kroz morfološke, hidrografske i biogeografske pojave i procese. Povezuje i utječe na cjelokupnu turističku djelatnost kao što su razmještaj turističke potražnje (inicijalna područja), prometnu infrastrukturu i turističku ponudu (receptivna područja).

Povezanost reljefnih cjelina i manifestacijskog turizma je dvojaka i kompleksna. Kao samostalne turističke funkcije izdvajaju se oblik reljefa i nadmorska visina, koji su značajni prilikom izbora lokacije mjesta održavanja manifestacije i to u skladu s potrebama organizatora. Po pravilu, ovisno o obliku manifestacije, bira se lokacija u blizini pojedinih objekata koji imaju i određenu turističku vrijednost ili služe potrebama sudionika i posjetitelja.

Reljef je osnovna fizičko-geografska sredina za razvoj turizma i maksimalno se koristi u turističke svrhe, a njegove ekstremne karakteristike (visovi, kanjoni, klisure itd.) pretvaraju se u turističke lokalitete atraktivne i za turiste – ljubitelje prirode, alpinizma, avanturizma i sličnih vidova turizma posebnih interesiranja. Pri tome treba imati u vidu da se sve navedeno ne odnosi samo na planinske destinacije, već i na ravničarske, jer i one posjeduju neke specifične »ekstreme« (močvare, pješčare, pustinje i sl.) koje imaju svoju posebnu i specifičnu potencijalnu turističku klijentelu.

Oblici reljefa i nadmorske visine posebno dolaze do izražaja pri organiziranju sportskih manifestacija kao što su razne skijaške discipline, a na prometnicama auto-moto i biciklističke utrke, rally natjecanja i slično i imaju značajnu ulogu u izletničkom i sportsko-rekreativnom turizmu. Reljefne cjeline koriste se i kao element umjetničke inspiracije tijekom organiziranja likovnih kolonija.

Klimatski uvjeti

Povezanost klimatskih uvjeta i manifestacijskog turizma ima dvojak karakter. S jedne strane, prilikom organiziranja i određivanja termina održavanja manifestacije, naročito onih na otvorenom prostoru, od značaja je vremenska prognoza, kako trenutna tako i srednjoročna i dugoročna, većinom zasnovana na meteorološkim osmatranjima i podacima kroz duži niz godina. S druge strane, svako mjesto ima svoju klimatsku odrednicu, ovisno u kojoj se klimatskoj zoni nalazi (kontinentalna, mediteranska, tropska itd.), odnosno svoju mikroklimu koja ovisi o pri-

rodnim i reljefnim značajkama lokacije i njenog okruženja (npr. morska ili jezerska obala, blizina većih rijeka, planina, šumskih pojaseva, nadmorske visine i slično).

Posljednjih godina sve se više uzimaju u obzir i vidljive klimatske promjene koje su najočiglednije preko tri važna pokazatelja, a to su porast prosječne temperature zraka, porast nivoa mora i povećana učestalost ekstremnih klimatskih događaja. Klimatske promjene su značajne i za dugoročno planiranje termina održavanja manifestacija, naročito onih sportskih koje su u čvrstoj vezi i određene su klimatskim uvjetima (npr. natjecanja u klasičnim skijaškim disciplinama i drugim zimskim sportovima na otvorenom prostoru). Iako se danas često dešava da tijekom zime nema dovoljno snijega te se skijaške staze »obrađuju« i osposobljavaju umjetnim snijegom, za organizatore je to dodatni problem, jer takvo rješenje zahtijeva prilično velike tehničko-tehnološke i financijske napore.

Najveći broj manifestacija održava se u proljetnom i ljetnom razdoblju. Tada klimatske prilike omogućuju održavanje brojnih manifestacija na otvorenom, a to je i razdoblje s najvećim stupnjem raspolaganja slobodnim vremenom.

Odnos klimatskih uvjeta i manifestacijskog turizma od posebnog je značaja za turistička mjesta s prirodno-geografskim turističkim vrijednostima (planinska, »otvorena« banjska, primorska, mjesta pored rijeka i jezera) i turističke lokalitete koji predstavljaju atraktivne prirodno-geografske turističke vrijednosti.

Hidrografske objekti

Hidrografske objekti (mora, jezera, rijeke, bare i podzemne vode – termalni, mineralni i termomineralni izvori) značajna su turistička vrijednost, naročito ako su povezani s drugim prirodno-geografskim vrijednostima (reljef, specifična i bujna vegetacija, blaga klima i sl.) i naslijeđenim antropogenim motivima. Povezanost hidrografske objekata i njihovih lokaliteta s manifestacijskim turizmom ogleda se u organiziranju raznih natjecanja u sportovima na i u vodi kao što su veslanje, jedrenje, motonautičke utrke, plivanje, ronilačke discipline, ribolov, turistička krstarenja i regate, splavarenje, rafting i slično.

Podzemne vode – termalni, mineralni i termomineralni izvori – uz ostale postojeće prirodne datosti dotične lokacije osnova su banjskog turizma, kako rekreativnog tako i lječilišnog. Zbog svoje specifične ponude, koja automatski utječe na veću prosječnu dužinu boravka turista, postoje a i koriste se svi uvjeti za organiziranje manifestacijskog turizma, bilo da je u pitanju samostalni oblik manifestacije ili kao dopuna turističkoj ponudi samog banjskog mjesta.

Turističke funkcije rijeka i jezera, odnosno njihova atraktivnost, uvjetovana je jednim danas vrlo bitnim i aktualnim faktorom – zagađenošću. Od nivoa zagađenosti ovisi ne samo atraktivnost već i iskorištenost (i ne samo ovih!) hidrografske turističke vrijednosti. U slučaju da zagađenost ne prevazilazi važeće norme i propise, temperatura vode, bogatstvo ribljeg fonda, uvjeti za sportski ribolov i nautiku, uređenost i pristupačnost obalama, prometna povezanost i vizualna atraktivnost već sama po sebi idealan su prostor za organiziranje raznovrsnih programa manifestacijskog turizma.

Atila Dunderski
dipl. turizmolog

Uspjeh za tamburaški sastav Ruže

SUBOTICA – Tamburaški sastav *Ruže* iz Subotice osvojio je prvu nagradu stručnog žirija na 45. festivalu *Zlatni glas zlatne doline* u Kaptolu kraj Požege, gdje su nastupili sa svojom autorskom pjesmom *Ej, tamburo*. Ovime su ujedno osigurali sudjelovanje na ovogodišnjem izdanju poznatog festivala *Zlatne žice Slavonije* u Požegi.

»Ovo nam je bio prvi nastup na nekom festivalu u Hrvatskoj. Nagrada nam znači veliki vjetar u leđa i veliki poticaj u daljem autorskom radu«, kaže za HR član sastava **Ninoslav Radak** (čelo).

TS *Ruže* postoji od 2012. a trenutnu postavu, uz Radaka, čine: **Matija Temunović** (basprim I), **Nikola Stantić** (basprim II), **Damir Milodanović** (harmonika), **Sebastijan Kantur** (kontra) i **Krunoslav Piuković** (bas). *Ruže* su poznate domaćoj publici kao sudionici i nagrađivani na *Festivalu bunjevački pisama* u Subotici.

Konferencija o spomen-domu bana Jelačića

PETROVARADIN – Stručna konferencija pod nazivom *Kulturni profil spomen-doma bana Josipa Jelačića* bit će održana danas (petak, 17. svibnja) u kongresnoj dvorani hotela *Leopold I.* na Petrovaradinskoj tvrđavi. Početak je u 10 sati. Cilj konferencije jest izmjena iskustava i informacija na koji način su ustrojeni i kako funkcioniraju već razvijeni centri kulture i povijesno-spomeničke baštine slične namjene, kao primjeri dobre prakse koji bi trebali pružiti smjernice za definiranje kulturnog profila spomen-domu bana u Petrovaradinu. Na konferenciji će sudjelovati eminentni predstavnici centara kulture i povijesno-spomeničke baštine u Srbiji i Hrvatskoj te stručnjaci iz područja spomeničke baštine i turizma. Konferenciju zajednički organiziraju HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina i HNV, uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH.

Izložba slika s kolonije Stipan Šabić

SUBOTICA – HLU *Croart* organizira međunarodnu umjetničku koloniju na sjećanje na **Stipana Šabića**, pedagoga i likovnog umjetnika iz hrvatske zajednice u Subotici. Izložba slika nastalih na prošlogodišnjem, osmom sazivu, te kolonije bit će otvorena večeras, u petak, 17. svibnja, u galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici, u 19 sati. Izložba je uvrštena i u program *Noći muzeja* koja se održava sutradan, u subotu, 18. svibnja.

Sabor u Nazoru

SOMBOR – HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora organizira u nedjelju, 19. svibnja, Sabor (godišnju skupštinu) Društva. Početak je u 10 sati, a ukoliko se ne sakupi dovoljan broj članova početak se odgađa za sat vremena bez obzira na broj sudionika.

Z. V.

NOĆ MUZEJA 2019. (SUBOTA, 18. SVIBNJA)

HKC Bunjevačko kolo

SUBOTICA – HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice i ove godine sudjeluje u nacionalnoj manifestaciji *Noć muzeja* koja se održava

sutra (subota, 18. svibnja). Njihov program će činiti prezentacija tradicijskog oblačenja bunjevačkih Hrvatica naslovljena *Od ugačnjaka do midera* (na terasi ispred svečane dvorane), izložba slika članova likovnog odjela Centra (u svečanoj dvorani), mogućnost razgledanja stalnog postava *Bunjevačke sobe*, te nastupi članova folklornog odjela HKC-a u 21 i 22 sata (u dvorištu). Program traje od 16 sati do ponoći.

ZKVVH

SUBOTICA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata će biti dioničkom kulturne manifestacije *Noć muzeja*. Posjetitelji će u Zavodu moći pogledati izložbu pod naslovom *Što smo vam to napravili?* koja je upriličena u povodu desetogodišnjice rada te ustanove. U okviru izložbe su prikazana najuspješnija vizualna ostvarenja izdanja, nagrada, programa i kalendara čiji je autor profesor na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu **Darko Vuković**. Posjetitelji će također moći pogledati i po sniženim cijenama kupiti publikacije u nakladi Zavoda, a uposlenici će upoznati posjetitelje s radom i postignućima ove institucije tijekom prvog desetljeća postojanja. Prostorije Zavoda će biti otvorene od 17 do 23 sata.

Galerija Dr. Vinko Perčić: Izložba Melinde Šefčić

SUBOTICA – U okviru *Noći muzeja*, u Galeriji *dr. Vinko Perčić* u Subotici će biti otvorena izložba *Introspekcija* zagrebačke vizualne umjetnice, podrijetlom iz Subotice, dr. art. **Melinde Šefčić**. Otvorenje je u 19 sati. U okviru otvorenja izložbe autorica će održati i predavanje. Šefčić se predstavlja ciklusom radova nastalih nakon njenog završetka studija na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. U pitanju su crteži životinja totemskih značenja, bujnog prikaza flore, njenog ogoljenog introspektivnog susreta, spoja lica i naličja duše.

Croart

SUBOTICA – Članovi HLU *Croart* predstaviti će se u *Noći muzeja* skupnom izložbom u *Woodstock Pubu* (Matije Gupca 4) u Subotici. Sudjeluje petnaestak slikara amatera.

Noć muzeja u Tavankutu

TAVANKUT – Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame i HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta priređuju program sutra (subota, 18. svibnja) u tavankutoj *Noći muzeja*, u vremenu od 17.30 sati do ponoći. Od 17.30 sati u Galeriji će biti održana promocija nove knjige **Bore Otića** *Šorom sredom dvared*, a od 19 sati slijedi otvorenje samostalne izložbe radova u tehnici slame **Jozefine Skenderović**. U 19.30 sati na ljetnoj pozornici Etno salaša *Balažević* bit će održani nastupi folkloraca KUD-a *Mihovljan* iz Mihovljana (RH) i domaćeg HKPD-a *Matija Gubec*. Obilazak Etno salaša *Balažević* bit će moguć tijekom cijele večeri.

U Zagrebu predstavljena najnovija knjiga Ljubice Kolarić-Dumić *Moje srijemske priče – Zašto Kukujevcima?*

Lirski memento o stradanju jednog naroda

U okviru glazbeno-poetskog programa Tribine *Collegium Hergešić* u Europskom domu u Zagrebu nedavno je predstavljena najnovija, 17. po redu knjiga književnice, riječke Sremice, **Ljubice Kolarić-Dumić**. U pitanju su *Moje srijemske priče – Zašto Kukujevcima?* objavljene u nakladi *Tomagrafa* iz Zagreba. O autorici i njevoj najnovijoj knjizi govorili su predsjednik Društva hrvatskih književnika **Đuro Vidmarović**, predsjednik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata **Mato Jurić** i urednik *Zova Srijema* i jedan od recenzenata knjige **Zlatko Žužić**.

Moje srijemske priče je zbirka s tridesetak priča, lirski memento koja potvrđuje postojanje Hrvata u Srijemu, a bazirana je na

knjiga, pa tako i u ovoj, literarno na vrlo svojstven i uvjerljiv način predstavila javnosti sudbinu Hrvata u Kukujevcima i cijelom Srijemu te da nije to činila programatskim stihovima i političkim govorom već nježnim lirskim, gotovo djevojački samozatajnim pismom.

»Njeni rodni Kukujevcima su raseljeni, njeni hrvatski suseljeni pretvoreni u izbjeglice, velika mjesna crkva pretvorena u pilanu, a groblje na kojem počivaju generacije Kukujevcina najvećim dijelom preorano. Nježnim srijemskim njivama i krajolikom gospodari tamni oblak mržnje, a autorica sve to doživljava snažno, ali ne izdvaja sebe iz sudbine svoga naroda«, rekao je Vidmarović.

Čuvanje istine

Zlatko Žužić, urednik nekoliko knjiga Ljubice Kolarić-Dumić objavljenih u sklopu Biblioteke *Srijemski Hrvat* je rekao kako su djela ove književnice kamenčić u mozaiku pokušaja čuvanja povijesne memorije Srijema, istine iskristalizirane kao povijesna neminovnost, krika koji će još dugo odjekivati obzorima panonske duše, široke i ranjene poput nepregledne srijemske ravnice.

Na kraju je autorica Ljubica Kolarić-Dumić zahvalila svima koji su na bilo koji način pomogli u realizaciji knjige, Ministarstvu kulture Hrvatske, ali i svojoj obitelji.

»Zahvaljujem svojoj majci koja je, kada su nam oduzeli zemlju, teško bolesna, poslije žetve pabirčila vlati žita (na oduzetim nam njivama!) da nam baka ima od čega umijesiti kruh. Davna dječja glad za kruhom i ova današnja za zavičajem natjerale su me da krenem majčinim stopama po 'zaostale vlati'. Napabirčila sam tek maleni dio plodova nakon bogate žetve hrvatskih srijemskih stoljeća. Ne zamjerite mi što nisam prikupila više! Mnoga razasuta zrna od suza nisam mogla vidjeti. I ne postoji tako velika knjiga u koju bi stale sve naše sjetve i žetve, bogatstvo i ljepota, patnje i muke, teškoće i radosti, gdje bi se moglo podastrijeti živote i podnesene nadljudske žrtve Kukujevcina«, rekla je, među ostalim, Kolarić te poručila svim čitateljima knjige da ne traže ni mržnju ni osvetu, jer »mi smo svima odavno oprostili«.

U glazbenom dijelu programa nastupio je Tamburaški orkestar Glazbene škole Dugo Selo pod ravnanjem doktora glazbenih znanosti **Darija Cebića**, a tribina je održana u okviru programa Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i sport Grada Zagreba.

istinitim događajima tragičnih sudbina jednog marljivog i ponosnog naroda te ispričana tragajući za pisanim dokumentima i svjedočenjima onih koji su prošli svoju kalvariju.

Omaž Srijemu

Mato Jurić kratko je upoznao prisutne o tragičnoj sudbini Hrvata iz Srijema i njihovom masovnom egzodusu 90-ih godina prošlog stoljeća te kratko predstavio Lubicu Kolarić-Dumić, rekavši kako je autorica rođena u srijemskom mjestu Kukujevci, u kojem je i završila osnovnu školu.

Prof. Đuro Vidmarović je naveo kako je Ljubica Kolarić-Dumić ugled u suvremenoj hrvatskoj književnosti zaslužila pjesmama za djecu, ali piše i za odrasle u kojima se predstavlja kao književnica naglašene senzualnosti i senzibilnosti, sklona lirici uzvišenog doživljaja. Ocijenio je kako je Kolarić-Dumić u više svojih

Z. Žužić / Foto: B. Čavar

U Plavni održani XI. Dani A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića

Malobrojni čuvari tradicije

Za malo selo Plavnu, smješteno uz Dunav, dijelom svojega života i rada vezana su dvojica zapaženih hrvatskih kulturnih djelatnika: književnik **Antun Gustav Matoš**, te glazbenik i književnik dr. **Josip Andrić**. U valu brojnih iseljavanja, zabilježenih u posljednjoj dekadi, lokalni šokački Hrvati, koji su nekada tvorili većinsko stanovništvo, ostali su u osjetnoj manjini. Dobri poznavatelji stanja u selu kažu da danas u Plavni živi jedva 800 osoba, među njima nešto manje od 150 Hrvata, poglavito starije dobi. Iako malobrojni, ponosni Hrvati ne dopuštaju gašenje tradicije, pa su 2008. godine osnovali i udrugu s hrvatskim prednakom, HKUPD *Matoš*. Za svoju najznačajniju manifestaciju odabrali su *Dane A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića*, koji se svake godine u svibnju održavaju u znak sjećanja na ovu dvojicu velikana povijesti Plavne. Manifestacija, jedanaesta zaredom, održana je i ove godine, 11. i 12. svibnja.

Podsjećanje na velikane

Ovom prigodom kroz riječ i glazbu nazočni su se podsjetili na Matoševo i Andrićevo djelo, na njihov doprinos spoznaji da i s ove strane moćnog Dunava žive Hrvati, da se i ovdje u svim oblicima njegovala autentična hrvatska kulturna baština. Iako malobrojni, članovi *Matoša*, uz financijsku i organizacijsku potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, realizirali su planirano i ove godine. Subota, prvi dan manifestacije, bila je prilika da se ode na mjesno groblje i oda spomen osnivačima i bivšim članovima udruge koji više nisu među živima. Koliko je podatak o broju preminulih članova *Matoša* iznenađujuć, toliko nam govori i o dobnoj strukturi čuvara tradicije plavanjskih Šokaca.

Svečana akademija

Nedjelju je obilježila raznovrsnost programa. Održana je kreativna radionica za djecu koju je vodila menadžerica ZKVH-a **Katarina Čeliković**. U crkvi sv. Jakova misu je služio vlč. **Josip Štefković**. Svečanu akademiju, održanu u Vatrogasnom domu u Plavni, pozdravom nazočnim uzvanicima, sudionicima u programu i prijateljima *Matoša* iz šokačkog Podunavlja, Subotice ali i Hrvatske, otvorila je predsjednica udruge **Marija Andrić**.

»U ovom trenutku trebali bismo ponosno govoriti o našim ve-

likanima. Zbog njih se ova manifestacija i održava. Međutim, nas je ovdje sve manje, sve nas je teže okupiti i sve je teže pripremiti ovakav program. Stoga smo zahvalni na pomoći i suradnji Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata i našim prijateljima, udrugama i pojedincima. Sami ne bismo mogli. Ne znamo što nam budućnost donosi, ali bismo voljeli održati bar ono što smo do sada uradili«, rekla je među ostalim Andrić.

O životu i djelu *Matoša* i Andrića govorili su predsjednik Društva hrvatskih književnika, ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski **Mirko Čurić** iz Đakova i povjesničar **Vladimir Nimčević** iz

Bajmaka, a o značaju Andrićeva djelovanja i neizbrisivom tragu kojega je ostavio govorio je ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**. U programu svečane akademije sudjelovali su još i djeca iz Plavne, polaznici kreativne radionice, HGU *Festival bunjevačkih pisama*, predvođeni **Mirom** i **Vojislavom Temunovićem**, gitarist i pjevač **Josip Molnar**, šokački pjesnici – **Josip Dumendžić Meštar** iz Bođana, **Kata** i **Antun Kovač** iz Sombora, te **Pavka Domić**, **Ruža Silađev** i **Ivan Andrašić** iz Sonte. Nakon programa domaćini su za sve sudionike manifestacije priredili mali domjenak uz ugodno druženje.

K. P.

Vaištanci na prvom Fajferica Gastro Show-u u Drenovcima

Prezentacija udruge i suradnja sa županijom

Na poziv pročelnika Upravnog odjela za poljoprivredu i infrastrukturu Vukovarsko-srijemske županije **Andrije Matića**, HKU *Antun Sorgg* iz Vajske predstavila se na prvom *Fajferica Gastro Show-u* koji je održan u Drenovcima u Hrvatskoj. Udruga se na spomenutoj manifestaciji predstavila domaćom rakijom iz Vajske i Plavne, a posebno zanimanje publike vladalo je za rakiju od duda i divljih krušaka. Izaslanstvo iz Vajske predstavljali su: predsjednik HKU **Mladen Šimić**, član udruge **Ivica Straćinski**, župnik župe sv. Jurja iz Vajske **Vinko Cvijin** te dopredsjednik HNV-a i DSHV-a **Željko Pakledinac**.

Članovi udruge imali su neformalni susret sa županom Vukovarsko-srijemske županije **Božom Galićem** u kojem je sudjelovao i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**. Na susretu je bilo riječi i o programima potpore županije Hrvatima u Vojvodini, a kada je u pitanju Vajska, to je projekt kupnje *Šokačke kuće*, koji bi trebao biti realiziran uskoro.

Na *Fajferica Gastro Show-u*, koji je posvećem promociji proizvoda od tzv. crne svinje, Vaištanci su susreli i predstavnike njima prijateljske udruge iz Tuzle.

A. Š.

Jelačićev uskrсни koncert u Novom Sadu

Uskrsna radost obogaćena glazbom

Uskrs traje punih pedeset dana i to je vrijeme intenzivnoga vjerničkoga slavlja i promišljanja stvarnosti Isusovog uskrsnuća, između ostaloga i zanosnom pjesmom. Uvjereni u to, HKPD Jelačić iz Petrovaradina svake godine organizira koncerte o ovom blagdanu. Čini to iz uvjerenja kako se ova jedinstvena prilika za javni koncert uskršnjih popijevki i liturgijskih pjesama u Novom Sadu i okolici ne smije propustiti, ali i po uzoru na nekadašnje glasovito petrovaradinsko Hrvatsko pjevačko društvo Neven. Potrebu kršćanina da o Uskrsu pjeva naglasio je domaćin i voditelj koncerta **Daniel Katačić**, vikar u centralnoj novosadskoj

župi. »Sve u uskrsnome vremenu odiše nadom, jer smrt nije smrt, već prijelaz u život vječni. Iz te nade izvire radost, a čovjek kada je radostan pjeva, klikće od radosti«, kazao je velečasni Katačić u uvodnom obraćanju na ovogodišnjemu *Jelačićevom* uskrsnom koncertu, održanom u crkvi Imena Marijina 10. svibnja.

Nastupio je mješoviti zbor udruge, koji je izveo 11 skladbi iz pjesmarice *Chitara Octochorda*, Hrvatskog crkvenog kantuala, pučke popijevke, kao i skladbe pojedinih hrvatskih skladatelja inspirirane Uskrsom. Zborom je ravnala **Vesna Kesnić-Krsmanović**, a pratila ga je suradnica na klavijaturi **Milica Keča**. Polaznici dramsko-literarnoga odjela *Petrovaradionice* **Jovana Blanuša**, **Aljoša** i **Relja Stojković** te **Andrea Ber** bili su aktivni pod vodstvom **Branke Dačević**, te su i pripremili i izveli nekoliko recitacija. Tako su glasovi ispunili veliku crkvu, učvrstivši vjernike u uvjerenju da »u Isusovu uskrsnuću za ljude započinje nov način postojanja, koji prosvjetljuje i preobražava naš svakodnevni život i koji uvodi u kvalitativno drugačiju i novu budućnost za čitav ljudski rod«, kako je rekao **Benedikt XVI**. Za ostale goste to je bila prilika da vide i čuju kako zajednica katolička i izvan liturgije slavi Boga.

M. T. / Foto: Aleksandar Miškov

Dramska sekcija HKC-a Bunjevačko kolo iz Subotice

Premijera predstave *Skupština na čoši*

Novi predstava Dramske sekcije HKC-a *Bunjevačko kolo* pod nazivom *Skupština na čoši* bit će premijerno izvedena pred domaćom, subotičkom publikom. Autor teksta i redatelj je **Marjan Kiš**, a predstava je najavljena kao »bunjevačka komedija sa srićnim krajom (kako kome)«. Predstava će pretpremijerno biti igrana u iduću petak, 24. svibnja, u svečanoj dvorani HKC-a, s početkom u 19 sati. Ulaznice se mogu kupiti u Uredu Centra radnim danima od 8 do 10 sati i od 13 do 17 sati, ili na ulazu pred početak predstave. Cijena ulaznice je 250 dinara. Prihod od prodaje karata bit će doniran za humanitarnu akciju kojom se nastoji pomoći slijepoj Subotičanki **Danijeli Pejić**.

U nedjelju, 26. svibnja, *Skupština na čoši* bit će premijerno igrana na sceni *Jadran* Narodnog kazališta u Subotici. Početak je u 19.30 sati, a ulaznice se mogu kupiti na blagajni kazališta u pretprodaji ili prije početka predstave.

U predstavi igraju: **Nikola Brčić Kostić**, **Lazo Jaramazović**, **Ana Ivković**, **Nataša Vojnić Tunić**, **Natalija Kovačević**, **Julijana Lajić**, **Ana Stanković**, **Ana Kesegi** i **Dajana Kiš**.

Produkciju predstave pomogli su Grad Subotica, Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Republici Srbiji, Osječko-baranjska županija i Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

Godišnja skupština Katoličkog društva *Ivan Antunović* iz Subotice

Kokićeva bista još uvijek na čekanju

Godišnja skupština Katoličkog društva *Ivan Antunović* iz Subotice održana je prošloga tjedna, 8. svibnja, u Pastoralnom centru *Augustinianum* u Subotici, uz dobar odziv članstva udruge. U prvom dijelu Skupština je raspravljala o izvješću o radu Društva za 2018. godinu te planu i programu za 2019., kao i financijskom izvješću za prethodnu godinu, koji su na koncu jednoglasno usvojeni.

Predsjednik Društva vlč. dr. **Ivica Ivanković Radak** je naglasio kako je udruga u 2018. godini realizirala sve svoje redovite

dini ostvarene su aktivnosti u okviru prve faze na uređenju i registraciji knjižnice, a s obzirom na prostor potrebno je razvrstati knjige i dio prosljediti knjižnicama koje imaju više mjesta ili su po svojoj namjeni prikladnije za određenu literaturu.

Višegodišnji projekt Društva, u zajedništvu s Hrvatskim nacionalnim vijećem i Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata, je i postavljanje spomen-biste svećeniku i pjesniku **Aleksi Kokiću**, gdje se stiglo do završne faze projekta. Predsjednik Ivanković Radak izvijestio je nazočne o tijeku ovog projekta, naglasivši kako je sva potrebna dokumentacija pripremljena, a on je u više navrata upućivao molbe Gradu Subotici za dobivanjem dozvole, no do sada nije stigao nikakav konačan odgovor. Budući da se na dozvolu čeka sada već gotovo pune dvije godine, a imajući na umu druge okolnosti, te kako su u međuvremenu dva druga spomen obilježja postavljena u gradu, čini se kako je riječ o opstrukciji Gradske uprave, jer se radi o inicijativi s područja kulture koja dolazi iz hrvatske zajednice. Drugi veliki projekt je postavljanje spomenika biskupu **Ivanu Antunoviću**, čija je izrada brončanog odljeva

manifestacije. Osobitu zahvalnost predsjednik je izrazio subotičkom biskupu msgr. dr. **Ivanu Péntzesu** na potpori kojom prati djelovanje Društva, te svim članovima i suradnicima koji svojim radom doprinose realizaciji aktivnosti, a osobito drugim udrugama i institucijama s kojima Društvo surađuje u organizaciji različitih manifestacija.

Osim redovitih događanja predviđenih planom i programom rada Društva za 2019. godinu, bilo je riječi i o višegodišnjim projektima Društva, među kojima je i uređenje Bunjevačko-šokačke knjižnice *Ivan Kujundžić* pri ovoj udruzi. Ivanković Radak je podsjetio kako Društvo posjeduje vrlo bogat knjižni fond iz ostavštine **Ivana Kujundžića**, čije ime knjižnica nosi, potom **Jakov Kopilovića**, **Bele Gabrića**, **Ane Gabrijele Šabić** i **Stipana Šabića**, kojega je potrebno sustavno katalogizirati. U 2018. go-

pri kraju.

Katoličko društvo *Ivan Antunović* još od vremena svoga utemeljenja ima razvijenu nakladničku djelatnost. Od predviđenih naslova, u nakladi Društva ostvareno je u kontinuitetu tiskanje Katoličkog lista *Zvonik* i Kalendara *Subotička Danica*. Za 2019. godinu, od posebnih naslova u planu je tiskanje knjige sabranih priloga iz rubrike *Zvonika Povijesni kutak Stjepana Beretića*, te u sunakladi sa župom Presvetog Trojstva u Somboru, spomenice istoimene župe.

Predsjednik Ivanković Radak istaknuo je poteškoće oko sve zahtjevnijeg načina pravdanja natječajnih sredstava, što otežava rad i drugim udrugama kulture. Na kraju rada Skupštine članovi Društva su u raspravi iznijeli svoja viđenja o daljnjem radu.

H. R.

Pokrajinski susret hrvatskih pučkih pjesnika

Lira naiva 2019. u Surčinu

Hrvatska čitaonica i Bunjevačko-šokačka knjižnica *Ivan Kujundžić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović* Subotica priređuju sedamnaesti po redu Pokrajinski susret hrvatskih pučkih pjesnika pod nazivom *Lira naiva 2019.* u Surčinu, a domaćin je tamošnja Hrvatska čitaonica *Fischer*.

Susret će biti održan u iduću subotu, 25. svibnja, u Surčinu u vjeronaučnoj dvorani župe Presvetog Trojstva, s početkom u 11 sati. Na Velikoj pjesničkoj večeri s početkom u 17 sati predstaviti će se autori iz Srbije i Hrvatske, a bit će predstavljena i knjiga izabranih stihova *Lipi snovi – Lira naiva 2019.*, za koju je izbor sačinila profesorica književnosti **Klara Dulić**.

Prvo hodočašće u organizaciji Radio Marije Srbije

Došli smo ti, Majko draga

Hodočasnička skupina *Gospi u Međugorju*, koja je na put pošla u organizaciji Radio Marije Srbije, prva je hodočasnička skupina iz Srbije koja je na misi 12. svibnja primila vijest da je papa **Franjo** odobrio hodočašća u Međugorje i da ona od sada neće biti u privatnom obliku. Papinu odluku je pročitao Apostolski vizitator za župu Međugorje mons. **Henryk Hoser** i apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini mons. **Luigi Pezzuto**, a u Odluci također stoji i da događaji u Međugorju još uvijek zahtijevaju ispitivanje Crkve. Ova misa je bila kruna hodočašća koje je u to mjesto Gospina ukazanja prvi puta organizirala Radio Marija Srbije. Ovo, kao i naredna hodočašća koja se planiraju u marijanska svetišta, samo su dio aktivnosti Radio Marije Srbije koje izlaze iz okvira svakodnevnog radijskog programa. Kako je rekao djelatnik Radio Marije i vođa puta na hodočašću **Dario Marton**, u takve aktivnosti još spadaju tribine koje se organiziraju u korizmima i adventu kao i promocije Radio Marije na župama gdje se vjernici upoznaju s djelovanjem i aktivnostima Radio Marije.

Put predanja i upoznavanja

Hodočasnici iz Subotice, Novog Sada, Žednika, Tavankuta i Mirgeša, njih 35, u četvrtak navečer krenulo je iz Subotice, a u petak prije podne posjetilo Mostar. Putnike su dočekale i ugostile djelatnice Radio Marije Bosne i Hercegovine. Nakon toga je skupina posjetila crkvu i samostan Hercegovačke franjevačke provincije *Uznesenja Blažene Djevice Marije* u Mostaru. Nakon smještaja u Međugorju, hodočasnici Radio Marije su krenuli na Brdo ukazanja gdje se 24. lipnja 1981. godine nekolicini mladih ukazala bijela pojava s djetetom na predjelu zvanom *Podbrdo*. Od toga dana ukazanja su se nastavila te ih u različitom ritmu nekoliko vidioca ima i danas. Do mjesta ukazanja vodi strma staza uz koju su 1989. godine postavljeni brončani reljefi radosnih i žalosnih otajstava krunice. Susret s Brdom ukazanja za hodočasnike je susret s Gospom kroz osobnu molitvu i molitvu krunice.

U podnožju Brda ukazanja nalazi se Plavi križ, postavljen 1985. godine, a na tom se mjestu od 4. srpnja 1982. redovito sastaje molitvena skupina Ivana vidioca. Svoje duhovne nakane i potrebe hodočasnici su mogli iznijeti Gospi tijekom popodnevne pobožnosti molitve krunice, misnog slavlja i klanjanja. Drugi dan hodočašća su se vjernici uputili na brdo Križevac. S početkom Gospinih ukazanja, na Križevcu se počeo moliti Križni put. Tako je i sada mnoštvo hodočasničkih skupina kod svake postaje molilo i razmatralo pojedina otajstva. Čuli su se različiti jezici, a težinu toga kamenitog uspona za koji je bilo potrebno gotovo tri sata vjernici su prikazali za svoje potrebe i nakane. Programom je bio obuhvaćen i posjet Majčinom selu koje je 1993. osnovao fra **Slavko Barbarić** za djecu koja su u ratnim razaranjima ostala bez roditelja. Danas je tu dječji vrtić, sigurna kuća i terapijska zajednica *Milosrdni otac* za rehabilitaciju ovisnika. Svim putnicima u organizaciji Radio Marije je najdojmljiviji dio posjeta Majčinom selu bio susret s ovisnicima koji su ukratko ispričali svoju životnu priču te predstavili kako izgleda život u ovoj zajednici.

Informacije iz prve ruke

Kako je ustaljena praksa Radio Marije susret sa slušateljima putem radio valova, tako je i tijekom boravka u mjestu Gospina ukazanja u petak navečer u studiju Radio Marije u Međugorju gostovalo nekoliko putnika, slušateljica **Verica Bilbija**, volonterka **Eržika Rihter** i Dario Marton koji su slušateljima koji prate program iz subotičkog studija uživo prenijeli dojmove s hodočašća. Mnogi su se slušatelji javljali u emisiju, bilo je dirljivo, bilo je smijeha, ali i suza, ali su svakako slušatelji izravno od sudionika stekli živi dojam o tome što su hodočasnici proživjeli u Međugorju, što su vidjeli i kako su se osjećali. Kako je istaknuo Dario Marton, cilj ovoga putovanja je potaknuti one koji do sada nisu bili uključeni kao slušatelji ili volonteri da to postanu, da kroz ovo hodočašće upoznaju rad i djelovanje Radio Marije.

Nela Skenderović

Susret mladih Srijemske biskupije u Golubincima

U subotu, 25. svibnja, Povjerenstvo za pastoral mladih Srijemske biskupije organizira godišnji susret mladih ove biskupije u župi sv. Jurja u Golubincima. Susret će se održati pod geslom *On iscjeljuje sve slabosti tvoje* (Ps 103,3). Predviđeno je da na susretu budu gosti dečki iz zajednice *Cenacolo*. Na susret su pozvani srednjoškolci, studenti i radnička mladež, a mogu sudjelovati i učenici osmih razreda.

M. T.

Svećeničko ređenje vlč. Luke Poljaka

Polaganjem ruku subotičkog biskupa mons. dr. **Ivana Pénzesa** u subotu, 25. svibnja, u 11 sati za svećenika Subotičke biskupije bit će zaređen vlč. **Luka Poljak**. Svoju mladu misu mladomisnik će slaviti u rodnome Osijeku, u samostanskoj crkvi sv. Križa u osječkoj Tvrdi, 15. lipnja.

Predstavljanje knjige *Paulinum od 1962. do danas*

Knjiga *Paulinum od 1962. do danas* bit će predstavljena 23. svibnja u Gradskoj knjižnici u Subotici, s početkom u 19 sati.

Događanja na Bunariću

24. svibnja – Marija-pomoćnica kršćana, sveta misa je u 18 sati

31. svibnja – Pohod Blažene Djevice Marije, sveta misa je u 18 sati

1. lipnja – prva subota, sveta misa je u 9.30 sati

Ž. V.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Kršćanin se po ljubavi poznaje

Ljudi ne vole zapovijedi, ne vole kada im netko naređuje, a čovjek vjernik treba živjeti prema deset zapovijedi koje je Mojsije primio od Boga. I kao da tih deset nije dovoljno, jer čovjeku teško padaju, Isus daje još jednu: »Zapovijed vam novu dajem: ljubite jedni druge; kao što sam ja ljubio vas, tako i vi ljubite jedni druge« (Iv 13,34).

Ljubiti kao Isus

Isus proglašava svojim učenicima novu zapovijed, ali im ne zapovijeda. Njegov ton je svečan i blag. On navješćuje buduće događaje i u taj kontekst navještaja smješta ovu novu zapovijed. Ona nije samo nešto što se mora raditi, nešto što Isus zahtijeva, nego znak raspoznavanja njegovih učenika u svijetu, jer će upravo po njenom izvršavanju oni biti prepoznati kao njegovi učenici (usp. Iv 13,35).

No, u čemu je novost te nove zapovijedi? Nije li ljubav već prisutna u svijetu? Ne ljube li svi ljudi svoje obitelji i prijatelje? Što je to novo što Isus zahtijeva kada zapovijeda svojim učenicima da ljube jedni druge? Novost je u tome da ljubimo druge kao što je on ljubio nas. Ali na ljubav moramo gledati drugačije nego što smo do sada, moramo se njemu približiti da bismo bili sposobni uočiti razliku njegove ljubavi od onoga što mi smatramo ljubavlju. Nije tu u pitanju samo žrtva. Filmovi, knjige pa i stvarni životi prepuni su žrtve iz ljubavi, ali ljudi se žrtvuju za voljenu osobu, za djecu, obitelj, za prijatelje, dakle za one koji im ljubav uzvraćaju. I mi danas tako ljubimo i na neki način se žrtvujemo za svoje najbliže, koji nas ljube i jednako tako žrtvuju se za nas. Nije teško ljubiti kada ti je uzvraćeno. Novost Kristove zapovijedi je ljubiti i žrtvovati se za one koji ne uzvraćaju. To znači ljubiti druge kao što je on ljubio nas, ne praviti razlike među ljudima, voljeti jednako bez obzira na sve.

Da je tako ljubiti moguće Isus je nam pokazao ljubeći odbačene, grješnike, one za koje drugi nisu imali dovoljno ljubavi. Zato su ga i zvali prijateljem carinika i grješnika i predbacivali mu što s takvima sjeda za stol. Ali, on se nije obazirao na takve prigovore, jer njegova ljubav se nije dala ograničiti ljudskom malodušnošću, kao što mi to često dopustimo. U središtu njegovog života nije bilo

što će drugi reći nego je u središtu uvijek bio čovjek i to onaj koji je gladan ljubavi, jer su ga »pravednici« odbacili smatrajući ga nedostojnim ljubljenja. Tako je svim budućim svojim nasljedovateljima ostavio težak ali predivan zadatak da ljube ljude onako kako je i on ljubio, bez kriterija i uvjeta, ne očekujući korist. Jedino ako budu tako živjeli kao on mogu se smatrati njegovim učenicima. Ovaj zahtjev dobiva posebno na težini ako imamo u vidu da je izrečen prilikom njegovog oproštajnog govora. Kada je zatražio od učenika da ljube kao što je i on ljubio, znao je da će uskoro biti izdan i napušten, da će se ti učenici kojima govori razbježati i ostaviti ga samog, da će ga zatajiti i napustiti, da će uskoro biti razapet potpuno odbačen od svijeta za koji daje život. Tako temeljni program kršćanskog života postaje bezuvjetna ljubav kojoj je znak križ.

Ljubav mijenja svijet

Isus je dao novu zapovijed koja nije jedanaesta u odnosu na deset već postojećih, nego na njoj počivaju, iz nje izviri i u nju uviru svih deset koje je Bog dao Mojsiju. Tko ne ljubi, ne preže od laži, prevare i loših djela. Tko ljubi, pazi da ne povrijedi drugog i tako čuva zapovijedi. A u središtu svega stoji Bog koji nas ljubi i kojega mi ljubimo. Ljubav prema Bogu i ljubav prema čovjeku jedna je, onaj tko ne ljubi čovjeka ne ljubi ni Boga, jer je Bog u svakom čovjeku i svako je ljubljeno dijete Božje.

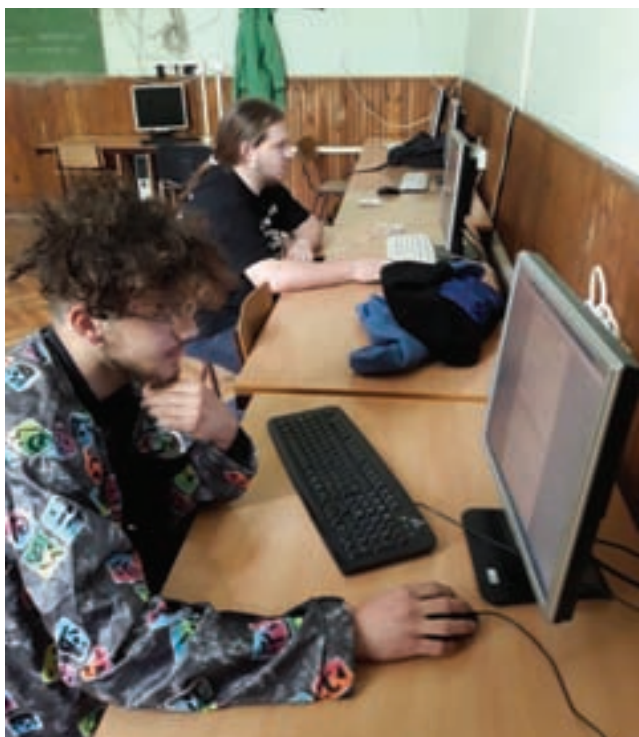
Ljubav je znak raspoznavanja kršćana u svijetu. Po njoj se treba vidjeti da smo Isusovi učenici, ali, naravno, ne samo da se ljubimo međusobno nego da jednako ljubavi imamo za svakog čovjeka. Teško je ljubiti one koji su nas izdali, povrijedili, progonili i odbacili. A upravo na to nas Krist poziva i stavlja našu vjernost na kušnju. Svatko može naučiti napamet vjerske istine, molitve i zadovoljiti neke osnovne vjerske forme, ali ljubiti svoje neprijatelje može samo onaj tko istinski vjeruje i nasljeduje Krista, tko se pouzda u Boga i potpuno mu se predaje, tko živi za vječnost.

Kršćani trebaju mijenjati svijet, trebaju biti donositelji kraljevstva Božjeg među ljude. To ne mogu učiniti ničim osim ljubeći. Samo ljubav može svijet učiniti boljim mjestom, a svatko treba početi od sebe, jer kršćanin se po ljubavi poznaje. A ljubim li ja dovoljno?

Održana nacionalna razina kviza za srednjoškolce

Čitanjem do zvijezda

Online kvizom nacionalne razine održanim 10. svibnja u cijeloj Hrvatskoj i u Subotici završen je kviz znanja i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda* za srednjoškolce. Toga dana test je rješavalo 93 srednjoškolca među kojima su bili i subotički đaci – **Mario Evetović**, učenik Politehničke škole i **Zdenko Ivanković**, učenik Gimnazije *Svetozar Marković*. Mario Evetović se također plasirao i u kategoriji multi-

medijskog uratka skupa s **Emanuelom Bošnjak**, učenicom subotičke Gimnazije te je na ovoj posljednjoj razini natjecanja za ocjenjivanje bilo ukupno 16 multimedijjskih uradaka.

Tema ovogodišnjeg kviza bili su putopisi, a za sudjelovanje na nacionalnoj razini trebalo je pročitati i treće odabrano djelo, knjigu **Hrvoja Šalkovića** *Pravi se da ovo nisi vidio*.

U velikoj konkurenciji, gdje su nijanse odlučivale, subotička ekipa osvojila je zadovoljavajuće rezultate. Mario Evetović podijelio je 11. mjesto s još sedam učenika u testu znanje s ukupno 71% točnih odgovora, odnosno bio je deveti u kategoriji multimedijjskog uratka. Zdenko Ivanković je sa 60% točnih odgovora osvojio 20. mjesto. Emanuela Bošnjak bila je 16. u kategoriji multimedijjskog uratka.

Ponosni smo na subotičke đake i one koji su sudjelovali u prethodnim razinama natjecanja kao i na one koji su stigli do samog kraja, jer su odabrali čitanjem vinuti se do zvijezda.

B. I.

Susret mladih Subotičke biskupije u Baču

Sveci u očima mladih

Tijekom ovogodišnjeg susreta mladih Subotičke biskupije u Baču, 11. svibnja, okupilo se 120 mladih, od krizmantičke do srednjoškolske dobi. Svi oni okupili su se na zajedništvo koje su započeli svetom misom u župnoj crkvi sv. Pavla apostola. Slijedilo je predavanje na temu *Krist živi*, koje je držao vlč. **Nebojša Stipić**, zatim je slijedio ručak, obilazak tvrđave, rad u skupinama, timske igre i sportovi, plenum, zajednička krunica i odlazak domovima.

Cijeloga dana vladala je radosna i pobožna atmosfera, koju su mladi najbolje osjetili uz animatore.

Mladi su bili podijeljeni u manje skupine, kako bi se lakše radilo, a bilo je ukupno 12 skupina. Svaka skupina predvođena animatorima ili svećenicima imala je zadaću prikazati život jednog sveca. Bila je to prilika na zanimljiv način upoznati prije svega mlade oko sebe, te se bolje upoznati s određenim svecem. Sa životom nekih svetaca mladi su se prvi puta susreli, te se upoznali s njegovim životom i čudesima koje je činio, a ujedno su i naučili kojem svecu se treba utjecati u kakvim nevoljama.

Tijekom poslijepodneva njih 120 je skupa šetajući molilo krunicu, te su na taj način obišli i mjesnu kalvariju. Posjet tvrđavi ostavio je na mlade poseban dojam, te su to vrijeme koristili za druženje i fotografiranje.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
GRADSKA UPRAVA
Broj: IV-13-111-1-25/2019
Dana: 8. 5. 2019.
24000 Subotica
Trg slobode 1
Tel.: 024-636-101
MUD/SU

Temeljem članka 102. stavak 2. i 3. Zakona o zaposlenima u autonomnim pokrajinama i jedinicama lokalne samouprave (*Službeni glasnik RS* br. 21/2016, 113/2017 i 95/2018) i temeljem članka 35. Odluke o Gradskoj upravi Grada Subotice (pročišćen tekst) (*Službeni list Grada Subotice* broj 18/17 i 30/17), načelnica Gradske uprave objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU

Obavještavaju se svi zainteresirani kandidati da je Gradska uprava grada Subotice dana 17. 5. 2019. raspisala javni natječaj za popunu slobodnog izvršiteljskog radnog mjesta.

Natječaj je objavljen na internetskoj stranici Grada Subotice: http://www.subotica.rs/index/pagelist/lg/hr/id_page_node/63

NAČELNICA GRADSKJE UPRAVE

Marija Ušumović Davčik, master pravnik

Susret iako nije dugo trajao, bio je za pamćenje. Mladi Subotičke biskupije izrazili su želju za češćim susretima, gdje bi mogli naučiti nešto novo, raditi na svojoj pobožnosti i biti okruženi nasmijanim licima svojih vršnjaka.

Josipa Dulić

Sjećanje na naše roditelje

**Aleksandar (Šano)
Temunović**
1936. – 2006.

**Marija (Grozdana)
Temunović**
1939. – 2018.

Tata, ovih dana navršava se 23 godine kako nisi s nama, no prije 6 mjeseci k tebi se preselila i mama. Naše uspomene ne blijede, vi živite u našim srcima.

Sveta misa bit će služena u crkvi sv. Roka u Subotici 18. svibnja u 8 sati.

Počivali u miru Božjem!

Mira, Vojislav, Slavica, Nenad, Nemanja, Matija i Magdalena.

Obitelj

RECEPT NA TACNI

ROĐENDANSKI MEDENI MAFIN

Ovo je onaj datum u godini kada sam u potrazi i domišljanjima za receptom za tortu koji će iznenaditi idejom, okusom, izgledom i biti savršen za dragu osobu i njen rođendan. Prošlogodišnja torta s jagodama je bila pun pogodak i otišla u prvom naletu i sad su standardi i očekivanja veći. Ideja je da ove godine ne idem u tom pravcu nego da napravim pravi mali slatki stol za odrasle, kao što prave na dječjim rođendanima, i na njega stavim kolačiće i neizostavne mafine.

Imala sam razdoblje u kom su me mafini oduševljavali i pravila sam razne, a onda je to razdoblje totalno nestalo. Ne sjećam se kada sam posljednji put koristila kalupe i vrijeme je za njihov povratak i to na najmedeniji način.

Potrebno: 280 g brašna / 100 g šećera / 1 prašak za pecivo / prstohvat soli / 1 žličica kakao praha (nezaslađenog) / cimet po okusu (ja stavim oko trećinu žličice) / pola žličice đumbira u prahu / malo muskatnog oraščića / 1 jaje / 250 ml mlijeka / 85 g meda / 50 ml suncokretovog ulja / 12 žličica pekmeza od marelica / oko 100 g čokolade za kuhanje / 1 žlica suncokretovog ulja.

Postupak: U posudi pomiješati prosijano brašno, prašak za pecivo, sol, kakao, šećer i začine, a u drugoj jaje, mlijeko, med i ulje. Nakon što ste sve sastojke lijepo sjedinili, dodati jednu smjesu drugoj i lijepo ih sjединiti.

Puniti smjesom kalupe za mafine i na vrh svakog mafina staviti po žličicu pekmeza, koji će se tijekom pečenja spustiti u tijesto. Ova mjera je idealna za 12 mafina. Mafine peći 15-20 minuta na 180 stupnjeva Celzija. Pečene mafine ostavite desetak minuta u kalupima. Kada se mafini ohlade, na pari otopite čokoladu za kuhanje, pa žlicom prelijte mafine.

Dodatak: Moj plan je da ove mafine ukasim mrvicama, zvjezdicama, srcima i nekim rođendanskim parolama. Jedva čekam ukrašavanje. A i degustiranje. Dobar tek!

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište (163)

Scena sve više festivalska

Četirima predstavama *Molière festa*, postavljenim (1987.) u produkciji Narodnoga pozorišta - Népszínház i KPGT-a, potvrđen je nastavak teatralizacije subotičkih ulica, trgova i (po)nekih institucija, te njihova paličko-ludoško-kelebijskog luka u procesu traženja uvjeta što temeljitije sveopće revitalizacije grada, kako bi(smo) i što spremnije ušli u postupak otvaranja prema drugim kulturnim središtima Jugoslavije. Na taj bi način, zajedno sa Subotičanima, Kotoranima i Budvanima i drugi, u korak s njima, prerasli u *YU-fest*, što god on bio, ostavljajući otvorena vrata svima koji bi se, eventualno, htjeli priključiti...

Budva, primorski grad u Crnoj Gori, nakon II. svjetskog rata mahom se povodio turističkim stremljenjima. Posebice poslije šezdesetih i sedamdesetih godina XX. stoljeća. Ovo će ozbiljno uzdrmati i osujetiti razorni zemljotres (1979.), kada su golemu štetu pretrpjeli kulturno-historijski spomenici, nadasve budvanski Stari grad, pa je u cijelosti proglašen gradilišnom zonom, privremeno napušten i raseljen. Od oko četiri stotine građevina u Starom gradu samo osam je ostalo nedirnuto. Zidine i zaštitni bedemi iz XV. stoljeća su također teško stradali.

Glede tzv. kulturne politike Budve, postojeće institucije tek puku su okvir, servis za podmirivanje potreba organizatora kulturnih, koja su se svodila na preuzimanje umjetničkih izložbi, književnih programa, kino programa, gostujućih kazališnih predstava, koncerta folklor, te događanja vezanih za proslave državnih praznika. Ipak, do 1987. godine, u Budvi nije bilo značajnijih kulturnih i umjetničkih sadržaja, manifestacija i projekata.

Grad teatar Budva

Brojna gostovanja, uz učinak Grada teatra u Subotici, posebice *Shakespeare festa*, ponukala su općinske čelnike u Budvi da se i oni okušaju u repliciranju kulturnog modela Subotice. Prihvaćen je prijedlog **Ljubiše Ristića** da i Budva bude koncipirana kao Grad teatar, sa svojim festivalom u ljetnim mjesecima i kazališnom školom tijekom godine – interdisciplinarnim studijama namijenjenim scenskim umjetnostima, kao jedan od »krakova« kazališne mreže *YU festa*.

Tako je u prvoj, inicijalnoj, godini festivala održano 57 kazališnih predstava, 12 koncerata umjetničke glazbe, 16 jazz koncerata i pokrenuto 7 likovnih izložbi (**Gregović**, 1987.). Dakle, Grad teatar je bio realiziran kao multimedijalni festival, koji je osim kazališnog programa, obuhvaćao i (a i dalje obuhvaća) likovni, muzički i književni program. Pisci iz cijele tadašnje Jugoslavije okupljali su se na trgu Kadma i Harmonije i dali mu svoje ime – Trg pjesnika, na kojem je tijekom dvomjesečnog trajanja manifestacije svoje stihove prezentiralo 119 pjesnika iz zemlje i inozemstva.

Kotor produkciono središte YU festa

Kotor, iznimno kulturno područje, upisano na UNESCO-vu listu zaštićene svjetske kulturne baštine, nakon razornog zemljotresa (1979.) zamjetno je oštećen. Ovo nije zanemarivo, jer se Kotor iz-

Tanja Tasić i Neđo Osman u koreodrami
Sajgon, Nade Kokotović

dvaja među crnogorskim gradovima zahvaljujući svojoj profitabilnoj privredi – turizmu i pomorstvu. Pa ipak, ni on nije uspijevaio nametnuti se značajnim projektom i izići iz institucionalne i uspavljujuće šablonske misli, premda je u Kotoru izazova doslovce na svakom koraku, u neponovljivom, ali zapretanom okruženju mješavine, primjerice, crkvenih stilova i građanske arhitekture.

I baš ondje gdje je Stari Kotor, mjestimice, među nešto bolje očuvanim gradovima u ovom dijelu Mediterana. Ustrajalo se u očuvanju navlastitog originalnog srednjovjekovnog izgleda grada, poput i drugih nastalih mahom između XIII. i XIV. st. kada kulturno naslijeđe Kotora sretno urasta u jedinstven arhitektonski stil i ambijentalnu ostvarenost. Otuda mnogi drže opravdanim nastojanje da se Kotor promovira u grad umjetnosti i kulture. U tom kontekstu Kotorani su nastojali osmisliti ponudu suradnje sa Suboticom.

Kotor-art je u vrijeme osnutka bio znak odlučnijeg nastupanja »novog urbanog« kulturnog modela na sceni, središte plesnog i eksperimentalnog (alternativnog) teatra. S umjetničke točke gledišta, festival je predstavljao inovaciju u polju teatarsko-plesne forme i afirmacije smjelih umjetničkih praksi u SFRJ.

Umjetnički cilj je bio pokušaj pomirbe i omekšavanja, tada u Jugoslaviji još uvijek pretvrdih granica između klasičnog i modernog baleta, odnosno promovirati i uvesti u jugoslavenske kulturne prostore plesni teatar, iliti koreodramu. Na našim prostorima zasluga za afirmaciju ovog scenskog iskaza pripada **Nadi Kokotović**, koja je koreodramu tretirala kao svojevrsni oblik totalnog teatra, kazališta u kojem je ostvarena sinteza različitih umjetničkih pravaca i medija izražavanja. Imenovanjem Nade Kokotović za umjetničku direktoricu festivala u Kotoru otvoren je dodatni prostor za razvoj ovoga teatarskoga izraza.

Nakana tvoraca ovoga festivala (Ristić&Kokotović) bila je: *Kotor-artom* provesti istraživanja glede mogućih dosegâ unutar scena eksperimentalnog karaktera. Ipak, iz više razloga zadržavajući osnovnu produkciju na Paliću i Subotici, ne prekidajući cjelinu stvaralačkih i umjetničkih strujanja prema kotorskom laboratoriju.

Krunica zahvalnica

Dok nije stigla suvremena mehanizacija na naša polja, opće je poznato da se žito »žnjelo«, tj. kosilo ručno. Bili su to mukotrpni radovi koji su trajali i po dva ljetna mjeseca. Kraj žetve se iščekivao kao što »sušna zemlja čeka kišu«. Padanje posljednjih otkosa i zdjenjivanje snopova u kršće (krstine), označavalo je kraj žetve.

Ljudi su bili presretni, jer su zaradili kruh za cijelu godinu. Razdragano su nazdravljali s polućcima rakije i govorili »Jezuš! Jezuš!«. Žene su sjedale pod kršće u hladovinu i plele vijence (krune) od vlati žita baš kao što je ova kruna na fotografiji. Prvo se isplela kruna za gazdu na čijoj je njivi žito pokošeno. Oni koji nisu imali svoje zemlje, pa shodno tome ni žita, malo su uzeli od gazdinoga žita, pa su sebi ispleli vjenčiće i nosili doma.

Svi vijenci su nošeni sljedeće nedjelje u crkvu na velikom misu. Za tu priliku narod se svečano odijevao. Misa se održavala prije podne. Bila je pjevana u zahvalu Ocu nebeskomu što je žetva privedena kraju. Svatko je svoju, blagoslovljenu krunu nosio doma. Krunica od Brašančeva, koja je visila obično u ganku iznad ulaznih vrata u kuhinju, je bila skinuta, a na njezino mjesto se stavljala ova kruna od žita. Brašančevska krunica ili vjenčić se premještao na drugo mjesto iznad nekih drugih vrata u ganku. Ako su ukućani imali u štalama krave i konje, često su brašančevsku krunicu stavljali iznad vrata na štali. Ona je od tada bila blagoslov za životinje.

Kruna od žita kao i kruna od Brašančeva su stajale do proljeća, odnosno do sljedećega Brašančeva (Tijelova), na istom mjestu. Tada su se krunice skidale, izmrville između dlanova i razasule po vrtovima i njivama, da se opet vrati u zemlju ono što joj je oduzeto. Naši preci vjerojatno nisu pojmlili mnogo o lancu života na zemlji, ali su nastojali održati tradiciju, odnosno očuvati sve što su im preci ostavili.

Na fotografiji su za sada nepoznate osobe. Prema odjeći, držanju i okolišu, možemo biti sigurni da su ovo Šokci iz Sonte. Iza njih je Volfova zgrada koje odavno više nema (sada je tu dvokatnica). U njoj je dugo vremena bila kavana, a poslije zanatlije krojači. Na snimci je vrlo oronula, čini se prepuštena sama sebi. Poslije rata ju je država konfiscirala. Ali... Mnogo sam zagledala i razmišljala o ovoj fotografiji. Ove osobe ne idu u crkvu. Dokaz za to su opanci koje nose obje muške osobe. Da su u namjeri odlaska u crkvu, na nogama bi imali *ljope* (ručno pletena obuća), papuče ili cipele. Pa, kuda su se onda ove osobe zaputile?! Uz pomoć lupe sam odgonetnula donji red teksta: »Palim Borcima«. Gornji red mi je bio nedokučiv, te zamolih vrsnog fotografa iz Sombora **Petra Zamboa** da pokuša riješiti moju enigmu. I evo kako je on to odgonetnuo: »Hvala Palim Borcima«. Opet su se otvorili novi vidici.

Prema ovome proizlazi da je fotografija snimljena ubrzo poslije Drugoga svjetskoga rata (kada bi bio u pitanju Prvi svjetski rat, kuća na snimci bi bila mnogo novija). Emocije su još uvijek bile vrlo snažne, jer su mnogi u ratu izgubili svoje najbliže. Oni nose krunicu zahvalnicu ili na spomenik nepoznatim palim borcima ili na spomen ploču poznatim palim borcima. Iz današnje perspektive trebamo razumjeti napisana velika slova tamo gdje im nije mjesto. U to vrijeme veliki broj stanovnika je bio nepismen ili samo polupismen.

Od fotografije koja se zatekla kod mene ne znam odakle, evo opet jedne priče, satkane od ponekih riječi sakupljenih u prolazu, od šturih fragmenata, osobnih sjećanja i također više nego šturih

sjećanja još dvije osobe. Na koncu, sklopljen je zadovoljavajući mozaik što se zove priča o fotografiji.

Ruža Silađev

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 15. 5. 2019. godine nositelju projekta TELENOR d.o.o., Novi Beograd, Omladinskih brigada br. 90, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije SUBOTICA 25 na katastarskoj parceli broj 3499 KO Stari grad, Subotica (46.101116°, 19.651491°).

Glavni razlozi na kojima se odluka zasniva se mogu vidjeti u obrazloženju rješenja koje se u cijelosti može preuzeti sa sljedeće adrese:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenje/501-53-2019.pdf

Studija, u kojoj su dane mjere koje je nositelj projekta dužan poduzimati u cilju sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja štetnih utjecaja može se u potpunosti preuzeti sa sljedeće adrese:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Studije/501-53-2019.pdf

Nagradni izlet sudionika kviza

Čitam i skitam u Kikindi i Mokrinu

Dobitnici nagradnog izleta u kvizu *Čitam i skitam* putovali su 8. svibnja u Mokrin i Kikindu. To je bio jedini sunčani dan toga tjedna što je bila svojevrsna nagrada za naše knjigoljupce, jer su mogli lijepo uživati u odlično pripremljenoj ekskurziji. Pun auto-

bus djece u Mokrinu je dočekala knjižničarka **Darinka Maljugić** koja je izletnike prvo provela po selu. Ondje su, među ostalim, vidjeli rodnu kuću **Miroslava Antića**, muzejsku postavku gdje su se upoznali s kulturom, povijesti i specifičnostima Mokrina, doznali su tko su sve poznati Mokrinčani (a ima ih dosta), kako je Mokrin posljednje stanište globalno ugrožene, u Srbiji strogo zaštićene, velike droplje, a posjetili su i *Mokrin House*, jedinu ovakvu kuću u ovom dijelu Europe za digitalne nomade.

Ostatak dana izletnici su proveli u Kikindi. Naravno, družili su se u Narodnoj knjižnici *Jovan Popović* u Kikindi, obišli su grad gdje

su među ostalim vidjeli i najveće zimsko stanište sova užara. Posjetili su *Narodni muzej Kikinda* gdje su vidjeli originalne skeletne ostatke mamuta, popularno nazvanog Kika, koji su pronađeni u Kikindi prije 23 godine, a pogledali su i 3D animirani dokumentarni film. Mladi knjigoljupci posebice su bili oduševljeni fantastičnim skulpturama velikog formata u terakoti koje su izložene u Muzeju *Terra* pri Centru za likovnu i primijenjenu umjetnost Terra.

Naravno, bilo je dovoljno vremena i za boravak na igralištu, a vrijeme je poslužilo da se pojede i sladoled.

Bio je ovo još jedan izlet kojim je uspješno završena jedanaesta sezona kviza za poticanje čitanja *Čitam i skitam*.

B. I.

Proširena stvarnost iz Knjižnice

Mogu li priče oživjeti? Jesu li likovi iz knjiga stvarni? Svi smo ponekad postavili ovakva ili slična pitanja, a vjerojatno i poželjeli biti dio priče koju smo čitali. Djeca vrtića *Marija Petković Sunčica* iz Subotice su to doživjela. Na svom redovitom susretu s knjižničarkom **Bernadicom Ivanković**, koji je zbog lošeg vremena održan u njihovom vrtiću umjesto u Gradskoj knjižnici Subotica, 13. svibnja upoznali su se s knjigama koje se »čitaju« uz pomoć aplikacija proširene stvarnosti na mobitelu, a koje su za ovu prigodu donesene iz subotičke knjižnice. Bila je to prava avantura.

Vidjeli su kako stranice knjige oživljuju, zabavili se slušajući zvukove, promatrali prizore te otkrivali likove kojih nema na otisnutim stranicama knjige. Na kraju radionice svatko je dobio svoju bojaniku koju su kasnije uz pomoć *Quiver* aplikacije oživjeli. S papira iskočili su transformersi, poletjeli leptiri, pojurili vatrogasci, prošetali dinosauri, proradio vulkan... Zaista neobično, ali priče su

zaživjele i nastavile svoj put. Novo i zanimljivo iskustvo za sve. Ovo je bila prigoda i da stariji vrtićanci obnove svoje članstvo u knjižnici dok su oni najmlađi dobili vlastite nove članske iskaznice. Sada su svi ponosni članovi Gradske knjižnice Subotica.

B. I.

**Novi, svibanjski
broj dječjeg
podlistka Hrcko
izlazi u petak
24. svibnja.
Potražite ga u
svojim školama!**

KOD GLAVNE POŠTE

Subotica
551-045

*Srebrna
akcija!*

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com

Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel.: 0638560635.

Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m², III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu ISTRE. Tel: 065/689-35-47.

Starija kuća (4 sobe, ručiona, 2 kupaoane, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaoana) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodajem aparat za zavarivanje, monofazno i trofazno napajanje, kao i sjeme uljane rotkve (pogodno za golubare). Tel: 064/3910182.

Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kv m s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodovod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.

Prodajem očuvan kauč i dvije fotelje. Tel.: 061 815 2239.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupatila, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.

Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobrzdni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel.: 024/532-570.

Prodajem salaš na Mirješkom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaoalice, tri štale, svinjci, dvije garaže, vlasnik. Tel.: 064 247-09-49.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

Prodaje se stambena zgrada u Kertvarosu površine oko 120 m². Tel: 024 546800.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća na kat s dva trosobna stana, 210 m², plac 650 m², Subotica, Mali Radanovac, s kompletnom infrastrukturom, plinom, dva strujna brojila legalizirana. Informacije na tel/024-546-061.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta UG-OIL PLAST DOO Beograd-Surčin, Bobija Fišera br. 10, podnio je dana 7. 5. 2019. godine pod brojem IV-08/I-501-126/2019 Zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Proizvodnja proizvoda od polikarbonata i polipropilena« na katastarskoj parceli 14561/3 KO Novi grad, Subotica, Ulica Magnetna polja bb (46.096191°, 19.696681°).

Javni uvid u predmetnu Studiju može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, I. kat, soba 129, svakog radnog dana od 10 do 12 sati, od 8. 5. 2019. do 18. 6. 2019. godine, a javna prezentacija Studije bit će održana 18. 6. 2019. godine, u 12 sati, u prostorijama Službe.

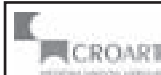

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 21. 5. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555785
WWW.TIPPNET.RS

Temeljem članka 35. i 36. Zakona o kulturi (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 13/16 i 36/16-isp) i članka 26. Statuta ustanove Савремена галерија Суботица – Kortárs Galéria Szabadka – Suvremena galerija Subotica i Odluke Upravnog vijeća Савремена галерија Суботица – Kortárs Galéria Szabadka – Suvremena galerija Subotica od dana 13. 5. 2019. godine, Upravno vijeće Савремена галерија Суботица – Kortárs Galéria Szabadka – Suvremena galerija Subotica dana 13. 5. 2019. godine raspisuje:

JAVNI NATJEČAJ

za izbor i imenovanje ravnatelja Савремене галерије Суботица – Kortárs Galéria Szabadka – Suvremene galerije Subotica

Ravnatelj Савремене галерије Суботица – Kortárs Galéria Szabadka – Suvremene galerije Subotica (u daljem tekstu: Galerija) se imenuje na mandatno razdoblje od 4 godine.

Kandidat za ravnatelja Galerije treba ispunjavati sljedeće uvjete:

- da je državljanin Republike Srbije,
- da ima stečeno visoko obrazovanje na osnovnim akademskim studijama u opsegu od najmanje 240 ESPB, master akademskim studijama, master strukovnim studijama, specijalističkim akademskim studijama, specijalističkim strukovnim studijama, odnosno na osnovnim studijama u trajanju od najmanje četiri godine ili specijalističkim studijama na sveučilištu, područje – Akademija umjetnosti ili sveučilištu iz oblasti istorije umjetnosti,
- najmanje pet godina radnog iskustva u struci,
- da se odlikuje stručnim, radnim i organizacijskim sposobnostima,
- da se protiv kandidata ne vodi istraga i da nije podignuta optužnica za kaznena djela koja ga čine nedostojnim za obavljanje dužnosti ravnatelja,
- da nije osuđivan za kaznena djela koja ga čine nedostojnim za obavljanje funkcije ravnatelja.

Kandidati za ravnatelja Galerije uz prijavu podnose:

- presliku uvjerenja o državljanstvu Republike Srbije,
- prijedlog programa rada i razvoja Galerije za razdoblje od četiri godine,
- ovjerenu kopiju diplome o stečenoj stručnoj spremi,
- dokaz o radnom iskustvu (potvrdu poslodavca iz koje je vidljivo radno iskustvo u struci i/ili preslika radne knjižice),
- životopis koji sadrži podatke o dosadašnjem radu i ostvarenim rezultatima,
- uvjerenje da se protiv njega ne vodi istraga i da nije podignuta optužnica (izdano od mjesnog nadležnog Osnovnog suda – prema prebivalištu kandidata),
- uvjerenje da nije osuđivan pravosnažnom sudskom odlukom (izdano od RS MUP PU – prema prebivalištu kandidata),
- presliku izvoda iz matične knjige rođenih.

Prijave na natječaj s potrebnim dokazima o ispunjenosti uvjeta se podnose u zatvorenim omotnicama Upravnom vijeću Galerije, neposredno radnim danima od 9 do 13 sati u prostorijama Galerije ili preporučenom pošiljkom na adresu: Suvremena galerija Subotica, Park Ferenc Raichlea 5, 24000 Subotica, s naznakom »Prijava na natječaj«.

Rok za podnošenje prijava je 15 dana od dana objavljivanja Natječaja u dnevnom listu *Danas*, listu *Hrvatska riječ* i na sajtu Nacionalne službe za zapošljavanje.

Upravno vijeće Galerije pregleda sve prispjele prijave na natječaj. Neblagovremene, nedopuštene, nerazumljive ili nepotpune prijave i prijave uz koje nisu priloženi svi potrebni dokazi, Upravno vijeće odbacuje zaključkom protiv kojega se može izjaviti posebna žalba osnivaču u roku od tri dana od dana dostavljanja zaključka. Žalba ne zadržava izvršenje zaključka.

Podaci o osobi za kontakt:

Slavica Štirb; 024 553 725; sekretar.sgsu@gmail.com
Predsjednik Upravnog vijeća Galerije, Robert Santo

ŽUPA + ŽUPNIK + VOLONTER = USPJEH

Nacionalni susret
volontera
i djelatnika
Caritasa

Ruski Krstur, 01.06.2019.

Rukomet žene Druga liga Sjever – Zapad Osipanje

Sonćanke i dalje bez pobjede

SONTA – Nakon punih mjesec dana pauze zbog odustajanja pojedinih klubova od daljeg natjecanja, ŽRK *Sonta* je u dvorani OŠ *Ivan Goran Kovačić* ugostila ekipu ŽRK *Deronje* iz istoimenog mjesta. Sonćanke su odista bile gostoljubive i gošćama omogućile pobjedu rezultatom 16:30 (8:18). I pomlađena ekipa *Deronja* bila je prejaka za domaćina, pa je rezultat i pravi odraz dešavanja na parketu. Strijelci za Sontu bile su: **Zorica** 8, **S. Kalanj** 5, te **Beslać**, **Cvetković** i **Halas** po 1. U narednom, posljednjem kolu Sonćanke će gostovati u Apatinu.

Nogomet Srpska liga Vojvodina

Subotičani bez milosti

SUBOTICA – Utakmica 29. kola za nogometaše *Bačke 1901* bila je sedma u nizu bez poraza. Na svojem stadionu, pred oko 150 gledatelja, Subotičani su zabilježili novu pobjedu, s 3:1 (2:1) svladali su ekipu *Dunava* iz Starih Banovaca. Domaćini su fantastično otvorili prvo poluvrijeme i pogocima **Jovića** u 4. i **Bijelovića** u 20. minuti došli u sigurnu prednost. U međuvremenu, u 14. minuti, vratar **Studen** je uhvatio živu loptu u situaciji 1 na 1 s **Komazecom**. Gosti su prepolovili prednost domaćina u 26. minuti s bijele točke, a do odmora se mreže više nisu tresle. U nastavku najviše se igralo na sredini terena, uz nešto veći posjed lopte domaćina, ali bez izrazitih prigoda. Igrači s klupe, **Lazić** i **Manojlović**, probudili su suigrače i inicirali pojačan pritisak na gostujuća vrata. Rekonvalescent **Lazić** je u 82. minuti realizirao jednu od stvorenih prigoda i postavio konačni rezultat utakmice. Ova pobjeda donijela je *crvenim đavolima* petu poziciju na ljestvici. U izvanrednom, 30. kolu, *Bačka 1901* će gostovati kod *Borca* u Sakulama, a u 31. će dočekati četvrtoplasiranog *Omladinca* iz Novih Banovaca.

Vojvođanska liga Sjever

Žilav otpor Tavankučana

APATIN – Pred oko 150 gledatelja, OFK *Mladost Apa* je u 25. kolu zabilježila, s više muke no što pokazuje rezultat, pobjedu od 3:1 (1:1) protiv vrlo solidne ekipe *Tavankuta*. Iako su domaćini u prvom poluvremenu vršili stalan pritisak na vrata Tavankučana i stvorili više idealnih prigoda, na odmor se otišlo s po jednom loptom u mreži svakog od rivala. Apatinci su došli u prednost u 10. minuti pogotkom **Mitrovića**. U narednih desetak minuta stvorili su i zapucali tri prigode koje je teže promašiti nego zabiti, a kazna ih je stigla u 25. minuti u vidu pogotka **Bedečkovića** za poravnanje. U nastavku Apatinci pojačavaju pritisak, a terensku nadmoć krunisali su pogocima **A. Jovovića** u 60. i igrača utakmice **Miškovića** u 64. minuti. U izvanrednom, 26. kolu *Tavankut* će ugostiti fenjeraša BSK iz Bačkog Brestovca, a u 27. će gostovati u Somboru kod *Radničkog*. Apatinci će u 26. kolu gostovati u Pačiru kod dvanaestoplasirane *Bačke*, a u 27. će ugostiti petoplasiranu Bajšu.

Preokret u završnici

SOMBOR – Nogometaši somborskog *Radničkog* u 25. kolu su za svojih pedesetak najvjernijih navijača priredili večer za ljude s jakim nervima i preokretom u posljednje tri minute uspjeli zabilježiti pobjedu od 3:2 (1:2) protiv sedmoplasirane *Crvenke*. Gosti su bolje otvorili susret i već u 13. minuti pogotkom iz slobodnog udarca s dvadesetak metara došli u prednost. Somborci poravnavaju pet minuta kasnije neodbranljivim udarcem **Resanovića** s 18 metara. Domaćini potpuno preuzimaju igru, međutim u jeku njihove najizraženije dominacije, Crvenčani u 30. minuti dolaze u novu prednost. Nakon odmora Somborci su dominirali i primorali goste na grčevitu obranu. Veliko htijenje nagrađeno je rušenjem gostujućeg bunkera u posljednjih nekoliko minuta. Iskusni **Vuković** je u 87. minuti jednu odbijenu loptu drop kikom zakucao u mrežu Crvenčana, a potpuni preokret rezultat je pogotka Resanovića u posljednjoj minuti regularnoga dijela utakmice. U izvanrednom, 26. kolu, *Radnički* će gostovati u Čonoplji, kod dopravnika *Sloge*, a u 27. će ugostiti ekipu *Tavankuta*.

PFL Sombor

Glavinjanje Somboraca

SOMBOR – Ni na domaćem travnjaku somborski ŽAK već odavno nije zabilježio pobjedu. Utakmicu 26. kola izgubio je s glatkih 0:2 od dopravnika, ekipe *Krila Krajine* iz Bačke Palanke. O igri se nema što napisati, rezultat sve objašnjava. Bio je ovo deveti vezani susret u kojem ŽAK nije ubilježio pobjedu. Čelništvo kluba će ljetnu pauzu morati iskoristiti za cjelovito renoviranje natjecateljskog pogona, jer postaje sve očitiije da veliki dio igrača nije spreman udovoljiti zahtjevima utakmica ovoga ranga natjecanja. Somborci će u izvanrednom, 27. kolu gostovati u Ratkovu, kod ekipe *Radničkog 1918*, s kojim su poravnati po broju bodova, a potom će ugostiti ekipu dofenjeraša *Lipara*.

Očekivani poraz

PIVNICE – Očekivano, nogometaši *Tvrđave* su u 26. kolu, na gostovanju u Pivnicama, kod trećeplasirane *Slavije*, zabilježili poraz od 3:1. Domaćini su za Bačane bili prejaki, pa gosti ovim porazom moraju biti i zadovoljni. U izvanrednom, 27. kolu, *Tvrđava* će ugostiti ekipu *Borca 46* iz Obrovca, a potom će gostovati u Bačkoj Palanci, kod lidera *Starog grada*.

PFL Subotica

Dočekali pobjedu

NOVI ŽEDNIK – U novom derbiju začelja, u 25. kolu, *Preporod* je na svojem travnjaku zabilježio minimalnu, ali nemjerljivo vrijednu pobjedu od 1:0 (0:0) protiv izravnog rivala u borbi za opstanak, ekipe *Napretka* iz Nadalja. Ovom pobjedom Novožedničani su se riješili fenjera. U izvanrednom, 26. kolu slijedi im teško gostovanje u Kucuri kod dopravnika *Iskre*, a potom će dočekati četvrtoplasiranog *Radničkog 1905* iz Bajmaka.

Đurđinčani sigurni

ĐURĐIN – Đurđinčani su u 25. kolu bili nemilosrdni na svojem travnjaku. Jedanaestoplasiranoj *Senti* nisu ostavili ni grama nade da bi mogla izvući bilo što osim časnog poraza od 3:0 (1:0).

Očekivano, domaćini su diktirali tempo već od prvog sudačkog zvižduka, a od stvorenih prigoda jednu su iskoristili u prvom poluvremenu i dvije u nastavku. Ovom pobjedom *Đurđin* je zadržao sigurno 8. mjesto na prvenstvenoj ljestvici. U izvanrednom, 26. kolu *Đurđin* će gostovati u Bačkom Dobrom Polju kod *Sutjeske*, a potom će ugostiti ekipu *Napretka* iz Nadalja.

Iz tri derbija niti bod

RAVNO SELO – U derbiju 25. kola, na gostovanju u Ravnom Selu, kod trećeplasiranog *Proleter*a, nogometaši *Radničkog 1905* iz Bajmaka poraženi su rezultatom 3:2 (2:0). Dvojbe su riješene u prvom poluvremenu, kad su domaćini iskoristili dvije od stvorenih prigoda. U nastavku se igralo obostrano otvoreno, bez kalkulacija, dva puta su mrežu Ravnoselaca zatresli i gosti, ali je njihov vratar kapitulirao u još jednom navratu. U izvanrednom, 26. kolu, Bajmačani će ugostiti fenjeraša *Obilića* iz Novog Kneževca, a potom će gostovati u Novom Žedniku kod *Preporoda*.

Općinska liga Bačka Palanka

Uspavana Sloga

NEŠTIN – Nogometaši *Sloge* iz Plavne u 22. kolu su, na gostovanju kod petoplasiranog *Neština*, poraženi s visokih 5:1. Uspavana prošlotjednim pauziranjem gosti su igrali poprilično mlako, pa nisu ni pružili ozbiljan otpor Neštincima. Plavanci će u narednom kolu imati prigodu na svojem travnjaku oprati fleku u duelu s četvrtoplasiranim *Krivnjem* iz Selenče.

Novi poraz

BOĐANI – Posljednjeplasirana ekipa *Slavije* iz Bođana u 22. kolu je, u derbiju začelja, na svojem travnjaku rezultatom 0:3

prepustila bodove dofenjerašu, *Borcu* iz Vizića. U narednom kolu *Slavija* će gostovati u Despotovu, kod sedmoplasirane *Bačke*.

Međuopćinska nogometna liga Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 1. razred

Negostoljubivi Monoštorci

MONOŠTOR – Nogometaši *Dunava* u 19. kolu na svojoj Doli nisu bili ni malo gostoljubivi. Starog rivala, ekipu *Omladinca* iz Dero-nja, svladali su s čistih 3:0. Ova pobjeda Monoštorcima više znači u moralnom smislu, jer su već prije dva kola i formalno prebrinuli sve brige glede opstanka. U narednom kolu *Dunav* će gostovati u Bukovcu, kod doprvaka *Omladinca*.

Međuopćinska nogometna liga Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 2. razred

Sončani opet slobodni

SONTA – Nogometaši sončanskog *Dinama* u 19. kolu su bili slobodni, što je najbolji pokazatelj krize u malim klubovima. Naime, tijekom ovoga prvenstva od daljeg natjecanja odustalo je tri kluba, a vrlo je moguće da im se pridruže još jedan ili dva. U narednom kolu Sončani će gostovati u Riđici, kod četvrtoplasiranog *Graničara*.

Berešci nadigrali favorita

BEREG – Ekipa *Dinama 1923* u 19. kolu je ugostila i rezultatom 3:1 (1:1) tuširala izrazitog favorita, ekipu četvrtoplasiranog *Graničara* iz Riđice. Berešci nisu bili nimalo gostoljubivi, pa su favoriziranog gosta ispratili s tri pogotka u mreži, a narednog vikenda će gostovati u Laliću, kod fenjeraša *Panonije*.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Finiširanje

Prva hrvatska nogometna liga ulazi u svoj finiš. Tijekom prošlog vikenda odigrani su susreti 33. kola, postignuti rezultati su realno očekivani izuzev možda previsoke pobjede *Osijeka* na gostovanju kod *Lokomotive* (4:0). *Hajduk* je doma rutinirano svladao za njega uvijek neugodni *Slaven* (2:0), nastavljajući držati europski korak i borbu za treću poziciju. *Gorica*, koja se ne predaje u svojim euro pretenzijama, visoko je svladala *Istru* (4:1) i ostala je u potencijalnom priključku za četvrto mjesto (tri boda manje). Vodeći dvojac, *Dinamo* i *Rijeka*, remizirali su bez golova (0:0), ostavljajući pravo oružje za predstojeći finalni duel hrvatskog nogometnog kupa. Konačno, pomalo iznenađujuće, fenjeraš *Rudeš* je na gostovanju u Zaprešiću slavio protiv *Intera* (3:0), što samo potvrđuje činjenicu kako je svaki susret u ovoj sezoni krajnje neizvjestan i nepredvidiv.

Tri kola prije kraja prvenstva ostale su još neke nepoznanice glede konačnog plasmana i rasplesa situacije na vrhu i začelju. Pored *Dinama* i *Rijeke* europskim kvalifikacijama i dalje su najbliži *Osijek* i *Hajduk*, dok *Gorica* čeka kiks ovog dvojca, naravno pod uvjetom da i dalje nastavi pobjeđivati.

Što se tiče začelja, *Rudeš* je svojom ukupno trećom prvenstvenom pobjedom podgrijao nadu da bi mogao izbjeći izravno ispadanje, ali je zbilja malo vjerojatno da u posljednja tri kola može zabilježiti još tri pobjede (pod uvjetom da *Istra* ne osvoji više niti boda). Opet, *Istra* još uvijek gaji nadu da bi mogla izbjeći razigravanje za ostanak u 1. HNL, ali je isto tako pomalo nevjerovatno da bi mogla doći *Inter* (šest bodova razlike). No, dok se igra i dok su još svi bodovi u igri, sve je moguće. Barem je to do sada pokazalo ovo prvenstvo, koje je prema viđenom jedno od najuzbudljivijih do sada.

Na koncu moramo baciti pogled i na netom završena polufinala Lige prvaka i Lige Europe, jer će Hrvatska ponovno imati predstavnika u oba najveća euro nogometna klupska finala. Iznenađujućim plasmanom u finale *Liverpoola* **Dejan Lovren** ponovno će predstavljati Hrvatsku u najvećem duelu staroga kontinenta. Eto prilike da prošlogodišnji kiks protiv *Real*a sada popravi protiv *Tottenhama* 1. lipnja u Madridu.

U finalu Lige Europe igrat će i hrvatski reprezentativac **Mateo Kovačić** u majici *Chelsea*, pa će imati jedinstvenu prigodu da osvoji i četvrti trofej u nizu (tri puta je u majici *Real*a slavio u Ligi prvaka).

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

**86. Međunarodni poljoprivredni
sajam u NS**

Iz Ivković šora

Zgodio...

piše: Branko Ivković

Faljni, čeljadi moja. Jeto, našo ja malo vrimenta pa ko velim ajd da vam se malkoc javim, neću bit valjdar dosadan, al tolikog mi se tog trevlja da ne možem očutit. Joso sidi ode do mene na šamadli pod zabatom, izašli smo vamo od sunca na pripeku kugod gušterovi. Dojadila već ova zimetina i Bogu i svitu, a da budem iskren, čeljadi moja, ako vako nastavi, ja ću moždar s ogrivom izvuć do kanikule al dalje ne znam šta ću ložit. Moram vam se pofalit: oprasila mi se jedna krmača, fala Bogu, a još triba dvi u dvi nedilje. »A šta si dosadan već sotim našim paorskim divanom, kugod da svit zanima naš paorski divan i muka. Ded, divani štogod malkoc nako svicki. Ne vidiš da sad mi paori nismo više u modi?«, veli mi moj rođo Joso. Čisto se našo niki i uvriđen što ja eto divanim o ovim našim običnim svakodnevnim brigama. Vid ti njega. Ta Josina se niki pogospodio, pa i niki divan zgodio. Kugod da je kaki mitingoš. »Ti, rođo, niki baš zgađaš divan. Da nećeš još i kaki 'ričnik' napisat kako si se latio i opleo po našim seljačkim zgodama. Doduše, ne bi me ni čudilo. Ko sve danas piše kojikake ričnike, ta i knjige. Da se kogod dositi, pa da i tvoj divan turi digod u kaku knjigetinu. Samo ovo što sad pišu nije vridno ni vire ni pare. Ne daj, Bože, bit u koži dice što će to morat učit.« Joso se ne da, borme, zbunit, pa se obrica natrag: »Ta, mož ti, Braniša, divanit koliko oš, al oni jeto izdali«. Ha, moj Joso! Ta, izdo bi ja do sad dvajst taki knjiga da iza mene stoje toliki novci. Al šta to vridi kad je skroz drukčije neg kako je naš svit divanio. Toliko ima izgustirani riči da te Bog sačuva. Dide bi nam se privrnile u grobu kad bi mi tako prodivanili. Kad bi čovik krenio tamo od Bikova, pa priko Gornjeg i Dolnjeg Verušića, pa prugom priko Pavlovca, Od Načvina do Đurđina, natrag nuz Puvalove salaše, već bi nakupio jedno dva ričnika! Tavankut, Bajmak, Garu, Mirgeš, Šebešić, Malu Baju i dalje da ni ne divanim. Ta mogo bi napisat barem toliko debelu knjižurinu kugod što je onaj napiso o ratu i miru i o onoj ženi Ani što se švalerala. Moj dida je imo tu knjigu na salašu, dobio je od onog brata iz varoši što je bio zdravo učan. Al se, nažalost, nije sačuvala. Kad je bila ona velika kriza posli onog rata s artijom za cigaretle, dida je popušio skoro skroz. Ostale samo korice, one se nisu dale smotat. Nagrajsa bi, borme, i molitvenik »Slava Božija« samo da ga majka nije sakrila pod fijoku od dolafa. »E, tu si u pravu, moj Braniša«, veli mi Joso pomirljivo. Valjdar je vidijo da sam se nakostrišio. Ne tribaju praviti makar kake novotarije. Lipo su učene glave kadgod kazle »ovo je književno, a ovo je narodsko«. Naša bunjevačka ikavica je samo divan naši dida. Mi ga tribamo čuvat, nigovat i s njim divanit što je više moguće a ne od njega praviti sprdnju i kome-diju. A ni naše poriklo ne triba izgustiravat. Mi smo što smo i bili. Zna se dobro otkaleg smo došli i šta smo, piše u starim učnim knjigama. A ove nove, sad napisane za kojikake »potribe« triba dat mom didi da zavija u nji... Ajd, zbogom.

Bać Ivin štodir

Oma ni po zakonu

piše: Ivan Andrašić

Kiše udarile, evo već Matija, a i Bog zaboravijo ka su stale padat. Otkako njegova ošla u Švapcku, bać Ive kuća pusta. Cure ko cure, na dadu po malo i zaboravile. Svaka ošla na svoju stranu, gledu svoja posla i svoje derane. Ne zamira jim. U mladi dana su i on i njegova tako. I ona njemu bila svaj svit i on njoje. Dok nisu došle na svit cure. Onda, ope, one bile svaj svit i njemu i njoje. I on se vi dana na silu Boga drži doma, kiše i ladnoća udarile, ne mili mu se nikuda it. Pišice baš ni ne volji, bolu mu i čljanki i kolina, a za it na bicigle ni. Niki dan ošo samo do pošte platit nikake cidulje, a veli, možda će kogagod i trefit, pa će se makar ljucki ispriopovidat. Trefijo ni nikoga, a u bircuz ni tijo. Ka došo natrag, svaj moka, mož ga cidit. Oma zarezijo sokak, veli da ne naide kogod dok se prisvlači. Taman podložijo i navuko se u suvo, čuje kako niko rda na vraci. Izašo, odrezijo i oma se obradovo. Naišo stari pajta Lovra, a za njim i dva derančića, jedan drugomu do uveta. Reko bi, to mu unučad. Pajtaši još o škole, cili život se pazili i obilazili. Lovra već bijo malo stariji momak ka se oženijo. On i njegova imali curu, jedinicu. Bili i dosta imućni, a na nju sve davali. Izučila velike škole i tražila posla u varoši. Tamo se i udala, velike škole svršijo i njezin. Brzo došla na svit i dva diteta, danas jednomu četiri godine, drugomu tri. Ona i njezin nosi više mogli čekat, pa ošli nigdi u svit za poslim. Male ostavili ko Lovre i njegove. Velu, samo da se snajdu i malo otpravu, odvešće i nji. Ščim unišli, Lovra iz torbice izvadijo omanji bućur, razvezo ga i metnijo nastal paretaka. Veli, njegova jutros zavrnila, nek dica jidu. »Znade da si sam, pa evo i tebe poslala. A ni dica neće jist, navadila se note njeve varoške karafeke. Samo da jim svako jutro noga što ko nas sramocki i reć, a ako nema, onda ništa iz dućana. A neće pit ni ve naše vode, kažu ni zdrava. Samo bi ne crne kabeze što jako ogriza. Vo što mi kuvamo, ni pogledat. Jedno jim papreno, drugo masno, treće goji... ne znam samo ka su taki mali sve to naučili«, veli Lovra. Dica se zacigrala, nema šta ne diru. Otvaru kredenac, izvlaču krstole, a našli i dvi najveće varnjače, pa se š njima mačuju. Lovra ji malo kaštiguje, al zabadva. Ko da ga ne čuju. Razbili u te cigre i jedan tanjur, pukla i jedna varnjača, njima to ništa. »Pajto, jal i tvoja cura bila taka nestašna u njevi godina, jal su više na dadu?«, pita bać Iva i metne jim kafu. »Ta idi, pajto, molim ti. Di bi naša dica smila tako štogoda radit? Već davno bi bilo rašaka. Al di smiješ i pipnit unučad? Danas se to sasvim drugače otranjiva. Mi kanda nismo znali ništa, pa smo našu dicu otranili kako smo otranili. I bome, vidim da su i kulturna i otpravna. A to što su kadgoda malo dobila po dupetu, jal malo rašaka, ni jim jako naškodilo. To bilo samo da se, akoće štogoda naopako radit, situ da to ne triba. A danas ni dade i matere, a još manje učitelji, ne smiju dite ni popriko pogledat, to oma ni po zakonu. Ako ti prijavi, mož još i rešt dočekat«, veli Lovra i teško izdane. A i bać Ive se ništa steškalo.

NARODNE POSLOVICE

- Jedno krivo drvo cijeli tovar raspe.
- Kad najviše grmi, najmanje kiše pada.
- Tko ne čuva tuđe, neće imati ni svoje.
- Tko je puno patio, puno je i zapamtio.

VICEVI, ŠALE...

Došao čovjek sa zimovanja i hvali se prijatelju u kavani kako je naučio skijati.

Na to će prijatelj:

– Kako ti žena skija?

– Kao grom. Svaki puta u drugo drvo!

Zadihan muž zove policiju:

– Halo, je li to policija?

– Jeste, recite.

– Molim vas, brzo pošaljite patrolu, slučajno sam gurnuo svoju ženu kroz prozor!

– U redu, gospodine, poslat ćemo i hitnu pomoć.

– Ma, ne treba hitna pomoć, mi stanujemo u prizemlju, samo patrolu pošaljite, evo je, samo što nije razvalila vrata!

Otišao hipohondar kod ortopeda i skine cipele.

Ortoped mu kaže:

– Uh, kako vam smrde noge!

Na to će on:

– Da, to mi je rekao i liječnik opće prakse, ali sam htio mišljenje specijalista.

Kaže žena suprugu:

– Danas sam jednom prosjaku dala pun tanjur juhe i 10 eura!

– Jel' pojeo juhu koju si ti skuhalo?

– Jeste!

– E, onda je zaista pošteno zaslužio tih 10 eura!

DJEČJI BISERI

- Reklame služe da se strpiš i čekaš ono što želiš.
- Turisti nose vodu i hranu, jer ako se izgube da imaju što jesti.
- Postoji baš puno direktora, možeš imati i svog direktora ako želiš.

FOTO KUTAK

**PETAK
17.5.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Vjetar u leđa
11:10 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Normalan život
14:50 Popuna
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:43 Don Matteo
16:43 TV kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:19 Kod nas doma
18:09 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Tajna podmornice K-19, britansko-njemačko-američko-kanadski film
22:20 Sve je izgubljeno, američki film
00:10 Dnevnik 3
00:45 Telenovela, serija
01:05 Don Matteo
02:05 Vjetar u leđa
02:50 Dr. Oz
03:30 Plavetnilo Bahama: Koralji, dokumentarna serija
04:15 Tajne Arapskoga poluotoka: Maleni susjedi - Bahrein, Katar, Kuvajt, dokumentarna serija
05:10 Sve će biti dobro, serija
05:55 Imperij, telenovela

05:08 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile
10:02 H2O: uz malo vode
10:30 Školski sat: Glazba, kazalište, mladi
11:05 Naučite to i mog ljubimca
11:35 Klinika Schwarzwald
12:30 Lidijina kuhinja
12:55 Lidijina kuhinja
13:25 Zašto sam otela šefa?, njemački film
14:53 Cesarica - HIT travnja
15:00 Tajne Arapskoga poluotoka: Maleni susjedi - Bahrein, Katar, Kuvajt, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik

16:45 Plavetnilo Bahama: Koralji, dokumentarna serija
17:28 Cesarica - HIT travnja
17:35 Luda kuća
18:15 Kruške i jabuke
19:03 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Dolina sreće
21:50 Luther
22:45 Kensingtonska palača - dostojna princeze, dokumentarni film
23:50 Kuća od karata
00:35 Zašto sam otela šefa?, njemački film
02:03 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
18.5.2019.**

06:55 Klasika mundi: Europski koncert Berlinske filharmonije u Rorosu
07:55 Ride the Man Down, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:13 Bleiburg: Komemoracija žrtvama Hrvatskog križnog puta i bleiburške tragedije, prijenos
14:18 Zajedno u duhu
14:48 Prizma
15:32 Istrage prometnih nesreća
16:01 Zdrav život
16:30 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik
17:40 Lijepom našom: Okučani
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Ususret Eurosongu
21:00 Tel Aviv: Izbor za pjesmu Eurovizije 2019. finale, prijenos
00:35 Dnevnik 3
01:20 Dvoboj do istrebljenja, britanski film
03:00 Ride the Man Down, američki film
04:30 Sve će biti dobro, serija
05:15 Treći format
05:55 Reprizni program
06:10 Veterani mira
06:55 Prizma

05:35 Regionalni dnevnik
06:19 Juhuhu
06:20 Pustolovine Vilka i Tile,

crtana serija
09:10 Ne daj se, Floki, serija za djecu
09:40 Ovo je umjetnost: Nadahnuće, dokumentarna serija
10:35 Vrtlarica
11:05 Veliki snovi, a malo prostora
12:05 Cesarica - HIT travnja
12:15 Špica, riva, korzo
13:10 Auto Market
13:45 Road to the FIFA Women's World Cup 2019.
14:16 Supruga astronauta, serija
14:56 Dan HRT-a, snimka
15:51 Cesarica - HIT travnja
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Žene, povjerljivo!
17:15 Cesarica - HIT travnja
17:20 Poreč: Rukometni kup Hrvatske - finale, prijenos
19:15 Glazbeni Top20
20:05 Zaštitni kod, američki film
21:50 Preživljavanje u divljini
22:40 Ljubimac publike, serija
23:30 Fargo
00:20 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
19.5.2019.**

08:10 The List of Adrian Messenger, američki film
09:48 Biblija
09:58 Zagreb - Sessvete: Misa, prijenos
11:08 Pozitivno
11:40 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Zadar: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:35 The Memory Book, američki film
17:00 Vijesti u 17
17:20 Mala ubojstva Agathe Christie - La mysterieuse affaire de Styles, francuski film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'ko te šiša
20:40 Betonski spavači
21:40 Devedesete, serija
22:30 Dnevnik 3
23:10 The List of Adrian Messenger, američki film
01:00 Nedjeljom u dva
01:55 Sve će biti dobro, serija
03:25 Mir i dobro
03:50 Reprizni program

04:20 Dnevnik Woodstocka, dokumentarna serija
05:20 Devedesete, dokumentarna serija
06:05 Zadar: More

05:15 Ovo je umjetnost: Nadahnuće, dokumentarna serija
06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile, crtana serija
09:45 Umorstva u Midsomeru
11:15 Shakespeare i Hathaway - privatni istražitelji
12:00 Cesarica - HIT travnja
12:05 Lidijina kuhinja
12:30 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
13:35 Sjedni, odličan
14:00 Road to the FIFA Women's World Cup 2019.
14:24 Cesarica - HIT travnja
14:30 Klub 7
15:25 Magazin LP
15:55 Vaterpolo, PH - 3. utakmica finala, prijenos
17:20 Poreč: Rukometni kup Hrvatske - finale, prijenos
19:15 Stolni tenis ITTF Zagreb Open, reportaža
20:05 Čovjek bez zvijezde, američki film
21:35 Njemačka 83., serija
22:30 Graham Norton i gosti
23:20 Dnevnik Woodstocka, dokumentarna serija
00:20 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
20.5.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Vjetar u leđa
11:10 Treća dob
11:35 Bonton:
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Don Matteo
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera 40'59
18:59 Vrijeme

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Život na 8 bitova, dokumentarni film
21:00 Da sam ja netko, serija
21:50 Popuna
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:10 Don Matteo
01:00 Vjetar u leđa
01:45 Dr. Oz
02:30 Plavetnilo Bahama: Pješčane površine, serija
03:15 Španjolski gradovi svjetske baštine: Avila
04:10 Sve će biti dobro, serija
04:55 Labirint
05:20 Treća dob
05:45 Imperij, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile
10:02 H2O: uz malo vode
10:30 Školski sat: Mostovi i tuneli
11:05 Sjedni, odličan
11:35 Klinika Schwarzwald
12:23 Cesarica - HIT travnja
12:30 Lidijina kuhinja
13:25 Puna kuća: neslužbena priča, američko-kanadski film
15:00 Španjolski gradovi svjetske baštine: Avila, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Plavetnilo Bahama: Pješčane površine, dokumentarna serija
17:28 Cesarica - HIT travnja
17:35 Auto Market
18:20 TV Bingo
19:03 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Glavni kuhar, film
22:55 Ray Donovan
23:45 Kuća od karata
00:30 Puna kuća: neslužbena priča, američko-kanadski film
01:55 Noćni glazbeni program

**UTORAK
21.5.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Veterinar Engel
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1

12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Znanstveni krugovi
 14:30 Zdrav život
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Don Matteo
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:05 U svom filmu
 21:00 Pakiranje za Mars, dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Hrvatska za 5
 00:15 Don Matteo
 01:05 Veterinar Engel
 01:50 Dr. Oz
 02:35 Plavetnilo Bahama: Otvoreno more, dokumentarna serija
 03:20 Španjolski gradovi svjetske baštine: Santiago de Compostela, serija
 04:15 Sve će biti dobro, serija
 05:00 Skica za portret
 05:15 Glas domovine
 05:40 Imperij, telenovela

05:05 Izvan formata
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 06:35 Pustolovine Vilka i Tile
 09:41 Sve o životinjama
 10:01 Juhuhu
 10:02 H2O: uz malo vode
 10:30 Školski sat: Mala škola rolanja
 11:35 Klinika Schwarzwald
 12:23 Cesarica - HIT travnja
 12:30 Lidijina kuhinja
 13:25 Sestrina osveta, američki film

15:00 Španjolski gradovi svjetske baštine: Santiago de Compostela, serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Plavetnilo Bahama: Otvoreno more
 17:28 Cesarica - HIT travnja
 17:35 Luda kuća
 18:15 Kruške i jabuke
 19:00 Cesarica - HIT travnja
 19:03 Vlak dinosaura
 19:30 PROPOCK.HR
 20:05 Dobra borba, serija
 21:00 Vječni zaručnici, film
 23:10 Ray Donovan
 00:00 Kuća od karata
 00:45 Sestrina osveta, film
 02:13 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 22.5.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:20 Veterinar Engel
 11:10 Eko zona
 11:35 Bonton
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Potrošački kod
 14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Don Matteo
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 19:59 Loto 7
 20:05 Kultura s nogu
 20:33 Riba ribi grize rep, dokumentarna emisija
 21:03 Mijenjamo svijet:

Marija Terezija: Carica i majka, dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Telenovela, serija
 23:50 Don Matteo
 00:40 Veterinar Engel
 01:25 Dr. Oz
 02:10 Plavetnilo Bahama: Carstvo čuda, dokumentarna serija
 02:55 Španjolski gradovi svjetske baštine: Segovia, dokumentarna serija
 03:50 Sve će biti dobro, serija
 04:35 Kultura s nogu
 05:05 Eko zona
 05:30 Skica za portret
 05:45 Imperij, telenovela

05:15 Što je klasik?
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 06:35 Pustolovine Vilka i Tile
 10:02 H2O: uz malo vode
 10:30 Školski sat: Jednostaničari i višestaničari
 11:05 Luka i prijatelji
 11:35 Klinika Schwarzwald
 12:30 Lidijina kuhinja
 13:25 S onu stranu dana, njemački film
 14:53 Cesarica - HIT travnja
 15:00 Španjolski gradovi svjetske baštine: Segovia
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:42 Plavetnilo Bahama: Carstvo čuda, serija
 17:30 Hrvatski nogometni kup - finale, emisija
 17:50 Hrvatski nogometni kup - finale, prijenos
 19:50 Hrvatski nogometni kup - finale, emisija
 20:25 Košarka, PH - 1.

utakmica finala, 1. poluvrijeme
 21:15 Taekwondo, SP - reportaža
 21:30 Košarka, PH - 1. utakmica finala, 2. poluvrijeme
 22:25 Domovina
 23:15 Kuća od karata
 00:00 S onu stranu dana, njemački film
 01:30 PROPOCK.HR
 02:00 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 23.5.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:20 Veterinar Engel
 11:10 Gospa od Zečeva, emisija pučke i predajne kulture
 12:00 Dnevnik 1
 12:15 Sport
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Otkrivamo Hrvatsku: Tar-Vabriga
 14:30 Prometej
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Don Matteo
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 6/45
 20:05 Šifra
 21:00 Puls
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Telenovela, humoristična serija
 23:50 Don Matteo
 00:40 Veterinar Engel
 01:25 Dr. Oz

02:10 Austrija - snaga vode: Snaga ledenjaka, dokumentarna serija
 03:00 Španjolski gradovi svjetske baštine: Toledo, dokumentarna serija
 03:55 Sve će biti dobro, serija
 04:40 Gospa od Zečeva, emisija pučke i predajne kulture
 05:10 Skica za portret
 05:25 Prometej
 05:50 Imperij, telenovela

05:20 Knjiga ili život
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 06:35 Pustolovine Vilka i Tile
 10:02 H2O: uz malo vode
 10:30 Školski sat: Projekt Drugi: Osobe s invaliditetom
 11:05 Pozitivno
 11:35 Klinika Schwarzwald
 12:23 Cesarica - HIT travnja
 12:30 Lidijina kuhinja
 13:25 Dvije godine ljubavi, američki film
 15:00 Španjolski gradovi svjetske baštine: Toledo, dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Austrija - snaga vode: Snaga ledenjaka
 17:35 Luda kuća
 18:15 Kruške i jabuke
 19:03 Vlak dinosaura
 19:30 PROPOCK.HR
 20:05 Klub 7
 21:00 Dva sunčana dana, hrvatski film
 22:30 Domovina
 23:20 Kuća od karata
 00:05 Dvije godine ljubavi, američki film
 01:30 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Zapisi s terena

Dubrovnik (II. dio)

Kada smo ozvaničili da idemo u Dubrovnik, uz oduševljenje ostalih dobili smo obavezno upozorenje da je Dubrovnik jako skup i da ponesemo što više potrebnih stvari, kako nas ne bi istresli iz džepova. I umjesto demanta, odmah ću potvrditi – da, Dubrovnik je jako skup i ako u nj ideš kako bi na Stradunu pio kave i pivu ili jeo neke špecije, onda će ti stvarno istresti džepove. Zapravo i prodavaonice su dosta skuplje, ali skupoća nije nešto što vam ostane kao dojam kada napustite ovaj utvrđeni grad i ne želim o njoj pisati.

Uzidale su nam se zidine

Dojam mi ne dozvoljava pisati nekim redom u smislu prvo opisati utrku zbog koje smo došli, a onda redom sve ekskurzije, izlete i doživljaje, nego mi daje za pravo odmah se popeti na zidine. Moram napomenuti da sam jednom na putu iz Makarske doma svratila u Dubrovnik i bila uvjerena da sam bila na zidinama, ali se čini da sam do sada samo prošla njima. Na zidine možete ući na dva mjesta, a ulaz se plaća i to ne malo. Mi smo imali sreću, pa smo u okviru startnog paketa dobili legitimaciju s kojom smo imali razne povoljnosti, a jedna od njih je i besplatan ulaz na zidine.

Zidine su ukupno dugačke 1.940 metara i broje čak 16 kula, tri utvrde i šest bastiona. Uz njih, u gradski obrambeni sustav ulaze i tvrđava Lovrijenac i Revelin. Svoj današnji oblik su dobile u 13. stoljeću iako su nakon toga stotinama godina dograđivane. Dosežu visinu i do 25 metara, a prosječna širina je od četiri do šest metara. Građene za potrebe obrane, danas ostavljaju bez daha svojom pričom, stilom, gradnjom ali i najviše spektakularnim pogledima koje pružaju. Iskreno, ne znam je li pogled ljepši

na stene, na more, na Lokrum ili na krovove starog grada. U zavisnosti koliko polako hodate, koliko stajete »udahnuti pogled« ili napraviti dobru fotografiju, ova šetnja može trajati od sat do četiri sata.

Da ne zaboravim na utrku

Kada smo se prijavili, dobili smo opis staze. Utrka se trči uglavnom uz more i kako je naznačeno ima dobar kilometarski uspon na samom startu i na samom kraju, a između je prilično ravna. Kako sam prebacila svoju prijavu na pet kilometara, očekivala sam i dalje ta dva uspona i tri kilometra ravnog. Jedno su očekivanja, a drugo realnost koja nam je dala gotovo četiri kilometara uspona i tek pred kraj spust. No, dobro, preživjeh bez bola u leđima, što je najvažnije i bez velikih teškoća. Uživala sam u svakom koraku, a sam finiš po uglancanom Stradunu tjera u zaborav svaki uspon. I da ne zaboravim: moja mala utrka je bila humanitarna, pa je zadovoljstvo još veće.

Ostali benefiti

Zvučat će kao reklama dubrovačkog polumaratona, ali zaista sve pogodnosti koje dobijete u okviru paketa vrijede svake kune. Uz besplatan obilazak zidina dobili smo i besplatan vožnju na otok Lokrum o kom sam pisala prije nekoliko tjedana pripremajući se za put. Priznajem, malo sam zastrašila saputnike pričom o prokletstvu otoka tako da sam sigurna da nitko nije ponio ni jedan kamenčić. No, nitko nije odolio veličanstvenim pogledima s njega, od kojih mi je najomiljeniji onaj s utvrde s kojeg se vidi i Dubrovnik. Za obilazak nije potrebno mnogo vremena ukoliko želite pretrčati ga, sljedeći put ga obilazimo ljeti i idemo obavezno na jedan cijeli dan. Plaže su mu divne, a ima mjesta i u hladu. I dobro ga proučite prije i informirajte se, jer je malo falilo da ne vidimo čuveni prijestol iz *Game of Thrones*a. Pretpostavljate da je uslijedila prava foto sesija.

Četiri dana su proletjela, a mi smo u njima potpuno uživali. Već imamo ideje za sljedeći posjet kao i listu aktivnosti, a jedna od njih je svakako ponovna degustacija dubrovačkih craft piva. Nemojte to propustiti.

gorana.koporan@gmail.com

RADIO MARIJA

NOVI SAD
SUBOTICA
SOMBOR
VRDNIK
NIŠ
LESKOVAC

90,0 MHz
90,7 MHz
95,7 MHz
88,4 MHz
102,7 MHz
107,4 MHz

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

**Gradsko kazalište
Srijemska Mitrovica
18. 05. 2019.
s početkom u 20 sati**

SRIJEMCI SRIJEMU

U PROGRAMU SUDJELUJU:

HKC "Srijem" - Hrvatski dom
iz Srijemske Mitrovice

HKD "Šid" iz Šida

HKPD "Tomislav" iz Golubinaca

HKPD "Matija Gubec" iz Rume

HKPD "Stjepan Radić"

iz Novog Slankamena

HKPD "Jelačić"

iz Petrovaradina

Društvo hrvatske mladeži

iz Zemuna

ZHZ "Ilija Okrugić"

iz Zemuna

Hrvatska čitaonica "Fischer"

iz Surčina

Gosti:

HKPD "Đurđin" iz Đurđina

